

URHEILUSEURATOIMINNAN MONINAISET MERKITYKSET

Nuorten, vanhempien ja valmentajien yleisurheilusta käyttämät diskurssit

Tuomas Rouvali

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma

Liikuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Syksy 2019

TIIVISTELMÄ

Rouvali, T. 2019. Urheiluseuratoiminnan moninaiset merkitykset: nuorten, vanhempien ja valmentajien yleisurheilusta käyttämät diskurssit. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma. 81 s., 1 liite.

Tämän liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielman tavoitteena on selvittää, millaisista erilaisista näkökulmista nuorten kilpaurheilua merkityksellistetään. Tutkimusaiheen taustalla on havainto siitä, miten laajasti lapset ja nuoret tavoittava urheiluseuratoiminta on Suomessa valjastettu useisiin erilaisiin ja välillä ristiriitaisilta kuulostaviin tarkoituksiin. Tutkielmassani tarkastelen, miten nämä erilaiset tavoitteet ja merkitykset näkyvät yläkouluikäisten kilpaurheiluvien yleisurheilijoiden, heidän vanhempiensa ja heidän valmentajiensa puheissa. Tarkoituksena on kuvailla sitä, miten nuorisourheilun erilaiset merkitykset näkyvät tutkittavien puheissa ja millaisia eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä eri tahojen tavoissa merkityksellistää nuorisourheilua on löydettävissä.

Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä on Risto Honkosen ja Juha Suorannan (1999) nuorten joukkueurheilusta löytämät erilaiset puhetavat. Nämä puhetavat ovat tehovalmennuspuhe, hauskuuspuhe, sosialisatiopuhe ja terveyspuhe. Tutkimuksen aineisto muodostuu yhdessä yleisurheiluseurassa, Jyväskylän Kenttäurheilijoissa, urheiluvien nuorten, heidän vanhempiensa ja heidän valmentajiensa yhteensä kymmenestä puolistrukturoidusta teemahaastattelusta. Aineisto on analysoitu diskurssianalyysin ja sisällönanalyysin metodeja käyttäen.

Diskurssianalyttisen käsitteistön pohjalta nimesin analyysissäni erilaiset nuorisourheilun puhetavat erilaisiksi nuorisourheilun diskurkseiksi. Tutkimukseni mukaan nuoret merkityksellistivät urheiluaan ennen kaikkea tehovalmennus- ja hauskuusdiskurkseista käsin. Valmentajien puheissa näkyivät suurimmaksi osaksi samat diskurssit kuin heidän valmentamiensa nuorten puheissa, mutta sosialisatiodiskurssi näkyi valmentajien puheissa enemmän kuin nuorilla. Sen sijaan vanhemmat merkityksellistivät nuorten urheilua muita monipuolisemmin ja heidän vastauksissaan esiintyivät kaikki diskurssit hyvin tasaisesti. Huomattavia eroja esiintyi myös sukupuolten välillä, sillä miespuoliset tutkittavat merkityksellistivät nuorten urheilua enemmän tehovalmennusdiskurssista käsin, kun taas naispuolisilla tutkittavilla diskurssit esiintyivät tasaisemmin. Kaikki tutkittavat kokivat kuitenkin nykyisen toiminnan tukevan heidän urheiluseuratoiminnalle asettamia tavoitteitaan, joten merkittäviä ristiriitoja tavoitteiden välille ei löytynyt. Niin nuoret, vanhemmat kuin valmentajat kokivat nuorisourheilun erilaisten tavoitteiden tukevan toisiaan.

Asiasanat: urheiluseurat, nuorisourheilu, kilpaurheilu, liikuntakulttuuri, diskurssi

ABSTRACT

Rouvali, T. 2019. The diverse meanings of sports club activities: discourses on athletics by young people, parents and coaches. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis in Social Sciences of Sport. 81 p., 1 appendix.

The purpose of this master's thesis in Social Sciences of Sport is to explore the different perspectives on the meanings of youth sports. The research topic is based on the observation of the extent to which sports club activities aimed at children and adolescents have been harnessed in Finland for several different and sometimes contradictory purposes. In my thesis I look at how these different goals and meanings are reflected in the speeches of young athletics athletes, their parents, and their coaches. The purpose is to describe how the different meanings of youth sport are reflected in the speeches of the subjects and what differences and similarities can be found in the ways how youth sport is made meaningful.

The theoretical framework of the thesis is the different speech patterns found by Risto Honkonen and Juha Suoranta (1999) in team sports. These speech patterns are power coaching speech, fun speech, socialization speech, and health speech. The research material consists of a total of ten semi-structured interviews with young athletes, their parents and their coaches in the Athletics Club, Jyväskylän Kenttärheilijat. The material has been analyzed using methods of discourse analysis and content analysis.

Based on the concept of discourse analysis, I named in my analysis the different speeches of youth sports as different discourses of youth sports. According to my research, young people made sports meaningful primarily through discourses on power coaching and fun. Coaches' speeches largely reflected the same discourses as those of the young people they coached, but the socialization discourse was more pronounced in the coaches' speeches than the young people's. Instead, parents made young people's sports meaningful in more varied ways than others, and all of their discourses were very even in their answers. Significant differences also occurred between the sexes, with male subjects giving more meaning to the sport of youth from the power coaching discourse, whereas female subjects used the discourses in more varied ways. However, all participants felt that current activities supported their goals for sports club activities, so no significant contradictions were found. Young people, parents and coaches felt that the various goals of youth sports were mutually supportive.

Keywords: sports clubs, youth sports, competitive sports, sports culture, discourse

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO.....	1
2 JULKINEN KESKUSTELU TOIMINNAN NYKYTILASTA.....	4
3 LASTEN JA NUORTEN URHEILU SUOMESSA.....	7
4 TOIVEET URHEILUSEUROILLE	10
4.1 Urheiluseurat.....	11
4.2 Valtionhallinto	14
4.3 Urheilun kattojärjestöt ja lajiliitot.....	16
4.4 Lapset ja nuoret.....	17
4.5 Valmentajat.....	21
4.6 Kotitaloudet	23
5 LAPSI- JA NUORISOURHEILUN PUHETAVAT	26
5.1 Tehoalumnuspuhe.....	27
5.2 Sosialisatiopuhe.....	30
5.3 Hauskuuspuhe	32
5.4 Terveyspuhe.....	32
5.5 Toimijoiden poikkeavat puhetavat.....	34
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	38
6.1 Tutkimuskohde ja tutkimustehtävät.....	38
6.2 Tutkimuksen teoreettiset ja metodologiset lähtökohdat.....	40
6.3 Tutkimusaineisto ja aineistonkeruu	43
6.4 Aineiston analyysi.....	47

6.5 Tutkimuseettisiä huomioita	49
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	51
7.1 Diskurssit nuorten puheissa	51
7.2 Diskurssit vanhempien puheissa	55
7.3 Diskurssit valmentajien puheissa.....	59
7.4 Tutkittavien poikkeavat diskurssit	64
8 POHDINTA.....	70
LÄHTEET	75
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkin, millaisia erilaisia merkityksiä lasten ja nuorten urheiluseuratoiminnalle asetetaan. Urheilu on selkeästi lasten ja nuorten suosituin harrastus (Mäenpää & Korkatti 2012, 7) ja millään muulla vapaaehtoistoiminnalla ei tiettävästi tavoiteta nuorisoa yhtä laajasti kuin urheiluseuratoiminnalla (Koski 2007). Laajasti lapset ja nuoret tavoittavaa seuratoimintaa on valjastettu niin moniin erilaisiin tarkoituksiin, että vastaavaa tuskin löytyy muilta yhteiskunnallisen toiminnan aloilta (Heinilä 2001, 7). Tässä tutkielmassani tarkastelen millaisia nämä eri tarkoitukset ovat ja miten nämä tarkoitukset ja merkitykset ilmenevät eri toimijoiden tavoitteissa. Keskityn erityisesti yläkouluikäisiin nuoriin, sillä he ovat usein seuratoiminnan kannalta haastava ikäryhmä ja urheiluseurat kohtaavat vaikeuksia heidän käsittelyssään (Aira ym. 2013). Yläkouluikäisessä valmentautuminen usein vakavoituu (Aarresola 2015) ja samalla liikunta-aktiivisuus urheiluseuroissa putoaa rajusti (esim. Hakanen, Myllyniemi & Salasuo 2019, 25). Tätä drop-out-ilmiötä pidetään yleisesti ongelmallisena niin kansanterveyden kuin kilpa- ja huippu-urheilunkin näkökulmasta.

Lasten ja nuorten urheiluseuratoiminta herättää julkisuudessa säännöllisesti, ajoittain kiivastakin, keskustelua niin puolesta kuin vastaan. Tutkielmani aluksi esittelen muutaman julkisesta keskustelusta nostamani puheenvuoron näyttääkseni millaista kritiikkiä nuorten urheilu saa. Näissä puheenvuoroissa nuorten urheilu ja seuratoiminta näyttäytyy näkökulmasta katsoen usein joko liian kilpailuhenkisenä tai liian tasapäistävänä harrasteluna. Myös kilpaurheiluvien nuorten jaksamisesta ollaan huolissaan ja nuorten urheilua kritisoidaan nuorten muun elämän unohtamisesta ja heidän loppuun polttamisesta.

Mediakeskusteluista siirryn käsittelemään lasten ja nuorten urheilua ilmiönä. Esittelen miten lasten ja nuorten urheilu on kehittynyt 1800-luvulta kohti nykypäivää ja millainen ilmiö se nykyään on. Tämän jälkeen neljännessä luvussa käyn läpi lasten ja nuorten urheiluseuratoimintaa määritteleviä toimijoita ja näiden toimijoiden seuratoiminnalle asettamia toiveita ja tavoitteita. Viidennessä luvussa jäsenän näitä erilaisia tavoitteita Honkosen ja Suorannan (1999) hahmottelemien junioriurheilun neljän eri puhutavan kautta, jotka

analyysissäni hahmotan nuorisourheilun diskursseiksi. Kuudennessa luvussa esittelen tutkimustehtäväni ja tutkimukseni toteutuksen. Tiivistäen sanottuna pyrin tekemiäni haastatteluja diskurssianalyysin keinoin analysoiden vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten eri diskurssit painottuvat nuorten yleisurheilijoiden, heidän vanhempien ja heidän valmentajien puheissa?
2. Millaisia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia nuorten, vanhempien ja valmentajien käyttämissä diskursseissa on?

Analyysiluvussa kuvailen ensin, miten eri diskurssit näkyvät haastattelemieni nuorten puheissa ja vertailen näitä diskursseja aikaisempiin tutkimuksiin ja aiheen teoretisointeihin. Tämän jälkeen analysoin samalla tavalla nuorten vanhempien ja valmentajien puheita. Analyysini lopuksi vertailen tutkittavien puheita keskenään ja tarkastelen niiden yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Pohdintaluvussa pohdin ensin käyttämäni diskurssien jaottelun soveltuvuutta tutkimukseeni ja sen tuomia haasteita, minkä jälkeen pohdin, millaisena muutama nuorten urheilun keskeinen ilmiö näyttäytyy tutkimustulosteni valossa. Lopuksi esittelen jatkotutkimusehdotuksia aiheesta.

Oma kiinnostukseni lähteä tutkimaan juuri tätä aihetta heräsi monivaiheisesti. Lasten ja nuorten urheilu on ollut kiinnostukseni kohteena mm. siksi, että valmennan nuoria yleisurheilijoita. Kandidaatinseminaarini aluksi mietin, että jokin lasten ja nuorten urheiluun liittyvä aihe voisi olla sopiva tutkimusaihekseni. Kanssaopiskelijoiden kanssa käymissäni keskusteluissa esiin nousi tutkimusaiheeni sinetöinyt kysymys: ”Mikä tämän kaiken tarkoitus on?” Jäimme pohtimaan, onko lasten ja nuorten urheilun tarkoitus tuottaa huippu-urheilijoita, tarjota nuorille hauskaa tekemistä vai mahdollisesti jotain muuta. Kandidaattitutkielmani olikin kirjallisuuskatsaus lasten ja nuorten urheilulle asetetuista merkityksistä ja tässä pro gradu -tutkielmassa oli luontevaa jatkaa saman aiheen tutkimista. Luontevaa oli myös yleisurheilun valitseminen tutkittavaksi lajiksi, sillä se on oman urheilu- ja valmennustaustan ansioista itselle kaikkein tutuin ja rakkain laji. Yleisurheilu oli mielenkiintoinen laji tutkimusaiheen kannalta myös sen takia, että siinä ilmenevät monet tutkimusaiheen taustalla näkyvät haasteet ja

ristiriitaisuudet. Harrastajamääriltään yleisurheilu on isohko laji, joka liikuttaa suurta määrää lapsia ja nuoria. Varsinkin lasten urheilukoulujen osallistujamäärät ovat varsin suuria ja kasvussa, mutta toiminnan hyvät puolet menettävät, etenkin julkisuudessa, usein merkityksensä huippu-urheilumenestyksen jäädessä takavuosien menestyksestä. Koinkin mielenkiintoisena lähteä tutkimaan, mitä toimintaan osallistuvat itse pitävät tärkeänä. Halusin nähdä missä määrin yleisurheilu merkityksellistyy urheilumenestyksen ja missä määrin aivan muiden syiden kautta.

2 JULKINEN KESKUSTELU TOIMINNAN NYKYTILASTA

Toimittaja Erja Yläjärvi käsittelee Helsingin Sanomien kolumnissaan suomalaislasten harrastuskeskustelusta löytyviä ristiriitoja. Hän nostaa esille kaksi rinnakkain elävää hyvin erilaista tapaa puhua lasten harrastuksista ylipäänsä sekä etenkin urheiluharrastuksista. Usein harrastuksiinsa valtavasti aikaa käyttäneitä nuoria huippu-urheilulupauksia, heidän saavutuksia ja asialleen omistautumista ihailtaan suuresti. Koko perheen omistautuminen lapsen harrastukselle ja lapsen siihen käyttämät valtavat tuntimäärät saavat tunnustusta. Samaan aikaan vanhemmille suunnatussa julkisessa kasvatuskeskustelussa karsastetaan kaikenlaista harrastusten tosissaan ottamista liian nuorella iällä ja etenkin alle kouluikäisenä. Yläjärvi kertoo kasvatusasiantuntijoiden ohjeistavan harrastamaan perheen arkeen sopivalla tavalla niin, että kaikilla on hauskaa. Lapsien pitäisi saada monenlaisia virikkeitä ja liiallisen treenin kielteisistä vaikutuksista varoitellaan paljon. Yläjärvi huomauttaa, että varsinkin monessa jäälajissa rauhallisen kasvatuspuheen ja huippu-urheilijoiden ihannoinnin välinen ero on käytännössä hyvin suuri. Hän väittääkin, että jos kaikki vanhemmat priorisoisivat perheen luontaista elämänrytmiä ja rauhallista arkea, niin yksikään pääkaupunkiseudun juuri koulun aloittaneista lapsista ei harrastaisi tosissaan jääkiekkoa tai taitoluistelua, joissa harjoitusmäärät ovat usein jo tuossa iässä huomattavat. (Yläjärvi 2018.)

Kirjailija ja opettaja Tommi Kinnunen tarttuu nuorten urheilijoiden huomattaviin harjoitusmääriin Ylen kolumnissaan. Kinnunen kertoo, kuinka hänen urheilevat oppilaansa kärsivät kuormittavasta harjoittelusta ja ovat koulussa väsyneitä ja turhautuneita. Hän väittää, että liikunnasta innostuneet nuoret joutuvat uhraamaan terveytensä, sosiaalisen elämänsä ja lopulta nuoruutensa, sillä ”jos et jaksu seitsemää treenikertaa viikossa, vaihtoehtona on vain lopettaa”. Kinnusen viesti on, että nuorisoliikunnassa pitäisi tavoitella ensisijaisesti kansanterveyttä ja liikunnan iloa urheilumenestyksen sijaan. Hänen mukaansa on väärin, että nuoret nähdään olympiamitaleita varten muokattavana massana. Sen sijaan lähtökohtana pitäisi olla nuorten kokonaisvaltainen hyvinvointi. (Kinnunen 2018.)

Nuorisotutkimusverkoston vastaava tutkija Mikko Salasuo on profiloitunut julkisuudessa lasten ja nuorten urheilun nykymallin yhdeksi kovimmista kriitikoista. Yksi hänen kritiikin

kohteistaan on ns. pyramidimalli, johon hän ottaa kantaa mm. Ylen sivuilla julkaistussa kirjoituksessaan ”Junnujen raaka pudotuspeli - pyramidin kokoinen hutipotku”. Siinä Salasuo väittää ohjatun urheiluharrastamisen perustuvan Suomessa pyramidin kaltaiseen rakenteeseen. Alussa mukana pyramidin pohjalla on paljon lapsia ja nuoria, mutta vuosien varrella heistä putoaa tai pudotetaan pois ne, joita ei pidetä riittävän lahjakkaina seuraavalle tasolle. Harrastepolkua ei hänen mukaansa ole juuri tarjolla kilpaurheilun polulta pois pudonneille. Salasuon mukaan tämä palvelee vain kilpa- ja huippu-urheilua, jos sitäkään, ja on samalla ristiriidassa liikuntalain kahden pääkohdan, tasa-arvon ja kansanliikunnan, kanssa. (Salasuo 2016.)

Salasuon ja Kinnusen väitteiden perusteella rauhallinen rentoon harrastamiseen perustuva kasvatuspuhe ei näyttäisi kohtaavan lasten ja nuorten urheilun huippu-urheilua ihannoivan todellisuuden kanssa. Huippu-urheilun kaltaisille käytännöille löytyy kuitenkin puolustajia etenkin huippu-urheilupiireistä. Esimerkiksi urheilutoimittaja ja jääkiekkovalmentaja Petteri Sihvonen on monessa yhteydessä väittänyt lasten urheilun olevan päinvastoin liian tasapäistävä. Hänen mukaansa se ei tarjoa eväitä huippu-urheiluun ja on yhtenä syynä suomalaisten vaatimattomaan huippu-urheilumenestykseen. Esimerkiksi MTV:n haastattelussa hän väittää lasten urheilun olevan Olympiakomiteassa tabu. Haastattelussa Sihvonen väittää ns. kaikki pelaa -eetoksen olevan suomalaisen huippu-urheilun menestyksen esteenä. Hänen mukaansa koko urheilun idea on kilpailemisessa ja drop out -ilmiössä ei ole mitään pahaa. (MTV-Sport 2017.) Tällainen ajatusmaailma on selvästi ristiriidassa sellaisen näkemyksen kanssa, jossa kansanterveyden ja tasa-arvon edistäminen on lasten ja nuorten urheilun tärkeimpiä tarkoituksia.

Lasten ja nuorten kilpaurheilun ja harrasteliikunnan välistä kitkaa käsitellään myös Helsingin Sanomien artikkelissa Helsingin kaupungin seuratuokien jakopolitiikasta. Sen mukaan Helsinki priorisoi laajojen massojen liikuttamista ja erityisesti se haluaa tukea lasten ja nuorten harrastustoimintaa. Tavoitteena on saada suuri määrä ihmisiä liikkumaan edes jonkin verran. Erityisesti tuetaan niitä seuroja, joilla on paljon lasten ja nuorten ryhmiä. Vuonna 2016 kaupungin avustuksista 80 % jaettiin alle 20-vuotiaille aktiiviharrastajille tarkoitettuun toimintaan. Sen sijaan lasten ja nuorten kilpaurheilun tukemista kaupunki ei pidä yhtä tärkeänä ja siihen kohdistetaan entistä pienempi osuus seuroille jaettavasta tuesta. Liikuntalautakunnan

jäsen Joonas Lyytinen (vihr.) toteaa artikkelissa, ettei huippu-urheilu välttämättä kuulu kaupungin toimialaan ja tavoitteellinen kilpaurheilukin jää yhä enemmän urheilijan itsensä ja vanhempien maksettavaksi. (Moilanen 2016.) Ainakin osa kaupungin päättäjistä vaikuttaisi mieltävän lasten ja nuorten harrasteliikunnan sekä lasten ja nuorten kilpaurheilun toisistaan erillisiksi lohkoiksi, joista lähinnä ensin mainittu tuottaa tukemisen arvoisia yhteiskunnallisia hyötyjä.

3 LASTEN JA NUORTEN URHEILU SUOMESSA

Urheilun käsitteellä kuvataan kansalaisten vapaa-ajan fyysisiä kilpailullisia ponnistuksia. Liikunta taas on laajempi termi, joka kattaa kaiken tarkoituksella tehdyn fyysisen toiminnan ja siten myös urheilun. Urheilulle ominaista ovat fyysisen suorituskyvyn ja taidon vertailu, pyrkimys parantaa lajissa mitattavaa suorituskykyä ja tarkoin normitetut kilpailutapahtumat. Tarkoituksena on harjoittelun avulla kehittyä jossain tietyssä urheilulajissa. Lasten ja nuorten urheilulla taas tarkoitetaan yleensä alle 19-vuotiaiden kilpailullista liikuntaa, jonka tavoitteena voi olla niin lasten ja nuorten fyysinen ja psyykinen kehitys, lasten ja nuorten kasvattaminen yhteiskunnan jäseniksi kuin lasten ja nuorten kilpa- ja huippu-urheilu-ura. Ylivoimaisesti merkittävimmän lasten ja nuorten urheilun harrastusympäristön muodostavat urheiluseurat (Lämsä 2009.) Vaikka lasten ja nuorten urheilussa siis lähtökohtaisesti tavoitellaan kilpailumenestystä ja kehittymistä paremmaksi urheilijaksi, ei urheilumenestys välttämättä ole ainoa tai edes ensisijainen toiminnan tavoite.

Nykyisen kaltaiset liikunnan ja urheilun käsitteet alkoivat kehittyä 1800-luvun puolivälin jälkeen. Ennen tuota ajanjaksoa erillinen liikunta liikkumisen itsensä tai esimerkiksi terveyden vuoksi oli lähes tuntematonta. Liikuntaa ja urheilua ei käsitteellisesti ollut varsinaisesti olemassakaan. Tuolloin ihmisten liikkuminen oli sidoksissa työhön ja asumiseen. Juhlien yhteydessä tosin järjestettiin erilaisia voimankoitoksia ja haettiin esimerkiksi kylän vahvinta miestä katsomalla, kuka jaksoi nostaa painavimman myllynkiven. Myös tällainen kisailukulttuuri linkittyi vahvasti ihmisten työhön ja agraariyhteiskunnan arkirutiineihin. Se oli hyvin paikallista ja syntyi kunkin yhteisön omien arvostusten mukaan. 1800-luvun puolivälin jälkeen paikallisuus alkoi hiljalleen kaventua eurooppalaisten vaikutteiden levitessä myös Suomeen. Englantilaislähtöinen kilpaurheilu ja ruotsalais-saksalainen voimistelu levisivät aluksi kouluihin. 1800-luvun lopulla alettiin perustaa erillisiä voimistelu- ja urheiluseuroja ja viimeistään maailmansotien välisenä aikana suomalainen liikuntakulttuuri sai uuden rakenteensa ja muotonsa. Voimistelu ja kilpaurheilu syrjäyttivät kansanomaisen voimien koettelemisen sekä peli- ja leikkikulttuurin. (Kärkkäinen 1992.)

Urheiluun alettiin liittää lähes kaikkea mahdollista suotuisaksi katsottua. Sen katsottiin olevan loistava yleisen kansalaiskasvatuksen keino ja sitä alettiin käyttää sosiaalisen kontrollin välineenä. Syntyi niin sanottu urheilun hyvä kertomus, joka on jatkunut useiden sukupolvien ajan. (Itkonen 2003.) Varsinaisten urheiluseurojen ja -järjestöjen lisäksi myös monet muut järjestöt, kuten raittius- ja nuorisoseurat, ottivat urheilun mukaan toimintaansa. Sekä varhaisissa urheiluseuroissa että erilaisissa kansanliikkeissä painotettiin kansanvalistukseen tähdännyttä ideologiaa. Tämä näkyi ruumiinkasvatukseen tähdänneen voimistelun suosimisena kilpaurheilun sijaan. Voimistelun katsottiin olevan kasvatuksellista toimintaa ja kehittävän nuorison niin fyysisiä kuin henkisiä ominaisuuksia monipuolisesti. Kilpaurheilu nähtiin huomattavasti kapea-alaisempana palkintojen tavoitteluun ja suosionmetsästyksen tähtäävänä toimintana. Käytäntö ja ihanteet joutuivat kuitenkin ristiriitaan, sillä erityisesti nuoret miehet innostuivat kilpaurheilusta. (Kokkonen 2015, 28-30.) Liikunnan organisoitumisen varhaisina vuosikymmeninä nuorison kilpaurheilu olikin korostuneesti poikien toimintaa ja urheilujärjestöjen sukupuolittuneissa käytännöissä tyttöjen tärkein toimintamuoto oli voimistelu. Vaikka naisten kilpaurheilu laajeni Suomessa 1940-luvulta alkaen ja naiset alkoivat harrastaa miehiksi luokiteltuja urheilulajeja viimeistään 1970- ja 80-luvuilla, on urheilun sukupuolittaminen jatkunut 2000-luvulle saakka. (Itkonen 2003; Kokkonen 2015, 167, 227.)

Lasten ja nuorten organisoidun urheilun kehitys on muotoutunut pitkälti aikuisten kilpaurheilun ehdoilla (Lämsä 2009). Suomen menestys olympialaisissa, huippu-urheilun merkitys nationalismiin edistäjänä sekä kilpailuasetelma porvarillisen SVUL:n ja työväen TUL:n välillä ohjasivat etenkin 1930-luvulta lähtien nuorisourheilun tavoitteellisuutta yleisistä kasvatustavoitteista kohti voittojen ja ennätysten tavoittelua. Lasten ja nuorten urheilun yleisiä suuria muutoslinjoja 1900-luvulla olivatkin erityisesti nuorisourheilun lajinomaistuminen ja valmennuksen tehostuminen. (Itkonen 2003; Kokkonen 2015, 85-89.) Lasten ja nuorten urheilu organisoitui aluksi paikallisella tasolla suurelta osin monilajisissa yleisseuroissa. Valtakunnalliset lajijärjestöt alkoivat kuitenkin kiinnostua yhä enemmän lasten ja nuorten urheilusta, kun urheilukentät täyttyivät sotien jälkeen syntyneistä ennätysuurista ikäluokista. Kehityksen seurauksena huippu-urheilun käytännöt valuivat hiljalleen kohti nuorten ikäluokkien urheilua viimeistään 1970-luvulta alkaen. Valmentautumisen ja kilpailemisen leviäminen yhä nuorempiin ikäluokkiin on synnyttänyt myös kriittistä keskustelua lasten ja nuorten urheilun vaikutuksista ja ongelmista. (Lämsä 2009.) Usko liikunnan

kasvatuksellisuuteen on kuitenkin edelleen luja ja urheiluseurojen uskotaan varjelevan nuorisoa huonoilta vaikutteilta (Kokkonen 2015, 349).

Liikunta ja urheilu ovat säilyttäneet valtavan suosionsa myös 2000-luvulla. Millään muulla vapaaehtoistoiminnalla ei tiettävästi tavoiteta nuorisoa yhtä laajasti kuin liikuntatoiminnalla (Koski 2007). Esimerkiksi vuoden 2018 LIITU-tutkimuksessa 9-15-vuotiaista lapsista ja nuorista 62 % harrasti liikuntaa tai urheilua urheiluseurassa. Urheiluseuraharrastuksen suosio on ollut 2010-luvulla kasvussa ja osallistumisesta seuratoimintaan on tullut lähes normin kaltainen käytäntö, sillä 11-15-vuotiaista vain 12% ei ole koskaan osallistunut urheiluseuran toimintaan. Urheiluseuratoimintaan tullaan mukaan keskimäärin 6-vuotiaina ja 60% toiminnassa mukana olevista lapsista ja nuorista harrastaa seurassa vain yhtä lajia. Keskimäärin lapsilla ja nuorilla on valmentajan ohjaamia harjoituksia kolmesti viikossa ja harrastusmäärät kasvavat iän karttuessa. Kolme neljästä urheiluseuratoimintaan osallistuneista lapsista ja nuorista on myös osallistunut lajinsa kilpailutoimintaan kauden aikana. Tulokset antavat viitteitä siitä, että urheiluseuraharrastaminen aloitetaan yhä nuorempana ja että myös päälaji valitaan yhä varhaisemmassa vaiheessa. (Blomqvist ym. 2019; Mononen, Blomqvist, Koski & Kokko 2016.)

Yhä aikaisemmaksi siirtyvästä erikoistumisesta huolimatta urheiluseuratoiminta on monipuolistunut 2000-luvulla ja harrastamisen muodot vaihtelevat aikaisempaa enemmän (Lämsä 2009). Vielä 1980-luvulla kilpaurheilu oli lähes kaikkien urheiluseurojen pääasiallinen tarkoitus (Koski 2008 Lämsän 2009 mukaan), mutta nykyään sen rinnalle on tullut vahvasti ei-kilpailullisten liikuntaharrastusten edistäminen. Valtio on tukenut tätä kehitystä erilaisten ohjelmien avulla, joiden tavoitteena on ollut lisätä harrastamisen mahdollisuuksia kaikille lapsille ja nuorille. Tutkimusten mukaan urheiluseuroihin olisi edelleen lisää tulijoita, jos toiveet ja tarjonta kohtaisivat paremmin. Jopa 250 000 urheiluseuratoiminnan ulkopuolella olevaa lasta ja nuorta olisivat kiinnostuneita seuratoiminnasta. (Lämsä 2009.)

4 TOIVEET URHEILUSEUROILLE

Suomessa päävastuu organisoidun liikuntatoiminnan tuottamisesta on yksittäisten ihmisten ja ihmisryhmien aktiivisuuden varaan rakentuvalla liikunnan kansalaistoiminnalla (Koski 2009, 5). Hannu Itkosen (2015) mukaan kansalaistoiminta on luonteeltaan vapaaehtoista toimintaa, jota ihmiset toteuttavat samankaltaisiin tavoitteisiin tähtäävien muiden henkilöiden kanssa. Siksi voidaankin puhua myös vapaaehtoistoiminnasta. Kansalaistoiminnan käsitteen rinnalla käytetään myös järjestötoiminnan käsitettä. Tällä viitataan siihen, miten kansalaistoiminta tyypillisesti järjestäytyy. Tietyn asian, esimerkiksi urheilutoiminnan, edistämiseksi perustetaan rekisteröity yhdistys ja toimintaa harjoitetaan sen puitteissa. Urheiluseuratkin ovat tyypillisesti yhdistysmuotoisia ja ne voidaan siten luokitella järjestöiksi. Suomessa urheiluseurojen järjestäytymistä yhdistyksiksi ohjaavat vahvasti erilaiset avustuskäytännöt. Saadakseen julkisia avustuksia seurojen tulee olla yhdistysmuotoisia. Kansalaistoiminta tapahtuu kolmannella sektorilla, joten se on lähtökohtaisesti kahdesta muusta sektorista, eli markkinoista ja valtiosta, erillään olevaa toimintaa. (Itkonen 2015.)

Liikunnan kansalaistoiminta onkin Suomessa perustunut ajatukselle siitä, että seuran toiminta syntyy sen jäsenistön motiiveista ja kiinnostuksesta vapaaehtoisuuden pohjalta. Julkisesta tuesta huolimatta kansalaisjärjestötoiminta sai ennen 1990-lukua toimia pääsääntöisesti autonomisesti itse määrittelemiensä tavoitteiden mukaan. 1990-luvulla kiristynyt taloustilanne sai valtionhallinnon kuitenkin odottamaan vastikkeellisuutta julkiselle rahoitukselle. Kansalaisjärjestötoiminnalta alettiin odottaa aktiivista panosta mm. terveyden edistämisen ja työllisyyden kaltaisten yhteiskunnallisesti merkittävien asioiden hoitoon. Yhtenä seurauksena tästä ajatustavan muutoksesta oli siirtyminen järjestöjen tulohajaukseen. (Valtion liikuntaneuvosto 2013.) Liikuntakulttuurille määriteltiin tulosalueet, joista tärkeimmäksi nousi liikunta-aktiivisuus ja etenkin lasten ja nuorten harrasteliikunta. Muiksi liikunta-aktiivisuuden tulosalueen osatekijöiksi määriteltiin aikuisliikunta sekä kilpa- ja huippu-urheilu. Valtionavustuksia alettiin ohjata sen perusteella, miten tuettavat järjestöt ovat onnistuneet vastaamaan tulosalueille asetettuihin tavoitteisiin. Kansalaistoiminnan riippumattomuus pyrittiin takaamaan painottamalla yhteistyötä tulosalueiden määrittelyssä. Avustettavien järjestöjen kirjavuus on kuitenkin tehnyt tulohajauksen arvioinnista lähinnä suuntaa antavaa

ja avustuspäätöksissä harkintaa on käytetty hyvin paljon. (Aarresola & Mäkinen 2012.) Joka tapauksessa liikunnan kansalaistoiminnalta, eli myös urheiluseuroilta, on 1990-luvulta lähtien odotettu enemmän kuin aikaisempina vuosikymmeninä. Enää pelkkä jäseniä kiinnostavan toiminnan järjestäminen ei riitä, vaan toiminnan pitäisi tuottaa myös positiivisia ulkoisvaikutuksia.

Koska liikunnan kansalaistoiminta on Suomessa perustunut ajatukselle siitä, että seuran toiminta syntyy sen jäsenistön motiiveista ja kiinnostuksesta vapaaehtoisuuden pohjalta (Valtion liikuntaneuvosto 2013), voidaan seuran jäsenet ja muut seuran toiminnassa mukana olevat nähdä tärkeimmiksi seuratoiminnan määrittäjiksi. Lasten ja nuorten seuratoiminnan voisi siis ajatella olevan lähtöisin ensisijaisesti seurassa liikkuvien lapsien ja nuorien sekä heidän valmentajien ja muiden seura-aktiivien motiiveista. Lasten ja nuorten urheilusta ja seuratoiminnasta puhuttaessa ei voida kuitenkaan sivuuttaa vanhempien merkitystä harrastuksen taustalla (esim. Aarresola 2014b). Vanhempien tuki ja rahallinen panostus ovat etenkin tavoitteellisen kilpaurheilun alkuvaiheissa lähes ehdottomia edellytyksiä harrastukselle (Lämsä 2009).

4.1 Urheiluseurat

Itkonen (1996) on typologisoinut urheiluseurat urheilullis-suorituksellisiin seuroihin ja sosio-kulttuurisiin seuroihin. Urheilullis-suorituksellisiin seuroihin kuuluu julkisuus-markkinallisia huippu-urheiluseuroja, kilpailullis-kasvatuksellisia seuroja ja liikunnallis-harrastuksellisia seuroja. Sosio-kulttuurisiin seuroihin taas kuuluu yhteisöllis-elämyksellisiä seuroja, alueellisi-liikunnallisia seuroja ja kasvatus-sosiaalisia seuroja. (Itkonen 1996. 90.) Perustavanlaatuisin ero urheilullis-suorituksellisten ja sosio-kulttuuristen seurojen välillä on se, että edellä mainitut ovat mukana urheilun kilpailujärjestelmissä ja ne pyrkivät menestymään niissä. Sen sijaan sosio-kulttuuriset seurat eivät ole mukana lajiliittojen kilpailujärjestelmissä. (Itkonen 2015.)

Urheilullis-suorituksellisen seuratyypin sisällä liikutaan tyypillisesti iän myötä liikunnallis-harrastuksellisesta toiminnasta kohti julkisuus-markkinallista toimintaa. Liikunnallis-harrastuksellisessa toiminnassa kilpailuihin osallistutaan, mutta harjoittelu ja kilpailu on hyvin

harrastuksenomaista. Tämä on tyypillistä nuoremmille ryhmille junioriurheilussa. Kun tavoitteet nousevat ja harjoittelu lisääntyy aletaan puhua kilpailullis-kasvatuksellisesta toiminnasta. Tällöin kilpailemisella on keskeinen merkitys ja kasvatuksellisuudella tarkoitetaan ennen kaikkea lajin toimintoihin sosiaalistumista, siinä tarvittavien taitojen oppimista ja ominaisuuksien hankkimista. Julkisuus-markkinallisesta seuratoiminnasta taas puhutaan huippu-urheilun yhteydessä silloin, kun joukkueesta tai urheilijasta on tehty kaupallinen urheilutuote. Urheilutuote muodostaa tiiviin kolmiyhteyden median ja markkinoiden kanssa ja toiminnan edellytyksenä on riittävä medianäkyvyys sekä riittävä määrä taloudellista tukea markkinoilta. Julkisuus-markkinallisessa toiminnassa urheilijat ja muut sopimusperusteisesti organisaatiossa toimivat ovat ammattilaisia. (Itkonen 2015.)

Sen sijaan sosio-kulttuuristen seurojen motivaatioperusta ei löydy kilpailemisesta ja menestyksestä, vaan niiden tavoitteet voivat olla hyvinkin erilaisia keskenään. Ne eivät ole välttämättä edes organisoituneet urheilullis-suorituksellisten seurojen tapaan rekisteröityneiksi yhdistyksiksi. Alueellis-liikunnallisen seuratyypin tavoitteena on tyydyttää paikallisen liikunnallisen yhteistoiminnan tarvetta ja liikunnan avulla kootaan yhteen esimerkiksi kaupunginosan ihmisiä. Yhteisöllis-elämyksellisessä toiminnassa tavoitellaan nimensä mukaisesti yhteisöllisiä elämyksiä liikunnan parissa tai yhteisön kehittämistä. Kasvatuksellis-sosiaalisessa seuratyypissä taas liikunnan avulla tavoitellaan jotain etukäteen asetettua tavoitetta, kuten terveyden edistämistä. (Itkonen 2015.)

Tämä typologisointi rajaa yksittäisten seurojen tavoitteellisuuden hyvin kapeaksi. Sen perusteella seurat ovat selkeästi joko kilpaurheiluseuroja tai harrasteseuroja ja kilpaurheilumenestystä tavoittelevat seurat tavoittelevat vain kilpailumenestystä tai taloudellista tulosta. Itkonen (2015) huomauttaakin, että käytännön liikuntakulttuurissa seurat eivät esiinny näin selvärajaisina, vaan tämän kaltaiset typologisoinnit ovat todellisuudelle vieraita. Niiden avulla on kuitenkin mahdollista tunnistaa liikuntakulttuurin ja seurakentän eriytymistä. (Itkonen 2015.)

Seurakentän eriytyminen näkyy ennen kaikkea seurojen tavoitteiden lisääntyneenä kirjavuutena. Vielä 1970- ja 80-luvuilla kilpaurheilu oli keskeisessä roolissa lähes kaikissa urheiluseuroissa, mutta nykyään kilpaurheilun rinnalle on tullut entistä enemmän ei-kilpailullista toimintaa. (Lämsä 2009; Szerovay 2015.) Kehitystä selittää osittain se, että

nykyään liikunta nähdään eri tavalla kuin aiemmin. Vielä menneinä vuosikymmeninä organisoitu liikunta ja urheilu hahmotettiin nimenomaan kilpa- ja huippu-urheiluksi ja urheilun erilaiset merkitykset hahmottuivat niiden kautta. Kilpa- ja huippu-urheilun asemaa seuroissa ei sen aikaisessa urheilun sosiaalisessa ympäristössä juuri kyseenalaistettu, joten myös seurojen toiminta tähtäsi kilpailutavoitteisiin. Muutos tapahtui erityisesti 1980-luvulta 1990-luvulle tultaessa, jolloin seurojen kohderyhmät ja toiminta eriytyivät ja esimerkiksi aikuisten terveystuennasta tuli suosittua. Seuratoiminnan eriytymistrendi on jatkunut myös 2000-luvulla. (Koski 2012.)

Kilpaurheilun itseisarvoisen aseman muuttumista selittää osaltaan myös siirtymä ammattimaiseen huippu-urheiluun. Amatörismin aatteen aikakaudella myös huippu-urheilu nivoutui osaksi laajempaa liikuntakulttuuria, jonka tavoitteita olivat kasvatusta, laajat harrastajamassat ja kansainvälinen menestys. Koko urheilun kenttä koettiin yhteneväiseksi ja kerronnallisella tasolla kaikki urheilu puhui samaa tarinaa. Siirtyminen ammattimaiseen huippu-urheiluun on kuitenkin ideologisella tasolla erottanut huippu-urheilua muusta liikuntakulttuurista. Siihen liitettävää ankaraa voiton tavoittelua on hankalaa liittää lasten ja nuorten urheilun kasvatuksellisuuden ihanteisiin. Siirtyminen ammattiurheiluun onkin ohjannut seuroja, ehkä hieman paradoksaalisestikin, tarjoamaan myös muuta kuin kilpaurheiluun tähtäävää toimintaa. (Lämsä 2009.)

Aikaisemmin aatteellisuudella oli suuri rooli urheilun seurakentässä ja eronteko työväen seurojen ja porvarillisten seurojen välillä oli tiukka. Nykyään aatteellisuus on suurelta osin kadonnut seuratoiminnasta ja seurakentät keskittyvät seuran jäsenten yksilöllisiin tarpeisiin. Tämä liittyy yhteiskunnan yleiseen individualistiseen kehitykseen ja muuttumiseen kulutusyhteiskunnaksi. (Koski 2012.) Seuroilta odotetaan yhä enemmän asiantuntemusta ja laatua, mikä on johtanut palkattujen ammattilaisten tarpeeseen. Palkkakulut taas ovat yksi osasy syy osallistumismaksujen kasvuun, mikä taas edesauttaa seuralle asetettujen vaatimusten kasvua. Maksavien asiakkaiden asiakaslogiikka ajaa vapaaehtoisuuteen perustuvien seurojen yhdistyslogiikan ohi. (Szerovay 2015.) Liikuntakulttuuri ja seuratoiminta ovat muuttuneet muun yhteiskunnan mukana entistä kulutuslähtöisemmiksi ja usein vapaaehtoisuuteen perustuvan seuratoiminnan tarjontaa verrataan yhä helpommin yritysten kaupalliseen tarjontaan

(Kokkonen 2013, 182). Niinpä kolmannen sektorin erilaiset urheiluorganisaatiot ovat siirtäneet orientaatiotaan tarjonnan luomisesta kysyntään vastaamiseen (Koski 2012).

Suomalaisten vaatimukset seurakentälle ovatkin lisääntyneet ja erilaistuneet (Szerovay 2015). Tämä on johtanut erikoisseurojen määrän kasvuun ja seurojen tavoitteiden ja tarjonnan eriytymiseen sekä seurojen välillä että seurojen sisällä. Mahdollisesti ainakin osittain sen ansiosta seurojen toimintaan osallistuvien määrä on kasvanut. Lasten ja nuorten toiminta on silti säilyttänyt asemansa seurojen tärkeimpänä keskittymiskohteena ja se nähdään tärkeäksi myös tulevaisuudessa. (Koski 2012.)

4.2 Valtionhallinto

Valtionhallinnon tavoitteet liikunnan toimialalla on määritelty liikuntalaissa. Liikuntalain avulla pyritään edistämään eri väestöryhmien liikuntamahdollisuuksia, kansanterveyttä, fyysistä toimintakykyä, lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, liikunnan kansalaistoimintaa, huippu-urheilua, liikunnan ja huippu-urheilun eettisyyttä sekä eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa. Liikuntalain mukaan liikunnan ja urheilun asiantuntijaelimenä opetus- ja kulttuuriministeriössä toimii valtion liikuntaneuvosto. Sen tehtävänä on erityisesti arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella ja tehdä aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja liikuntamäärärahojen käytöstä. (Liikuntalaki 2015.)

Valtion toimenpiteitä liikunnassa on läpi vuosikymmenten perusteltu sen myönteisillä vaikutuksilla kansalaisten terveydelle ja hyvinvoinnille. Näiden vaikutusten lisäksi liikunnan yhteiskunnallista perustelua on luotu korostamalla liikunnan vaikutuksia sosiaalisen pääoman tuottajana niin paikallisella kuin kansallisella tasolla. (Valtion liikuntaneuvosto 2015.) Näihin tukipilareihin nojaa myös Mika Aaltonen (2016) hahmotellessaan valtion liikuntaneuvostolle liikunnan ja urheilun yhteiskunnallisen merkityksen tulevaisuutta. Hänen mukaansa yhteiskunnan kehityksen kannalta liikunnan ja urheilun potentiaali syntyy niiden kyvystä tuoda yhteen kaikenikäisiä ihmisiä eri taustoista ja kulttuureista ja siten rikkoa rajoja, jotka toisissa yhteyksissä on vaikeaa ylittää. Liikunta ja urheilu tuottavat sosiaalista hyvää ja saavat ihmiset

osallistumaan paitsi terveemmän ja aktiivisemman yhteiskunnan, myös arvokkaamman ja merkityksellisemmän elämän rakentamiseen. Aaltosen mukaan julkisen sektorin tukea urheilulle perustelevat ja merkityksellistävät ihmisten parantunut fyysinen ja henkinen kunto, mittavat terveysvaikutukset, paremmat oppimisvalmiudet, mukanaolo ja tunne yhteenkuulumisesta. (Aaltonen 2016.)

Valtion liikuntaneuvosto ehdotti julkaisussaan vuonna 2013, että julkista rahoitusta tulisi ohjata enemmän suoraan junioriurheilua järjestäville seuroille, koska käytännön organisoidusta liikuntatoiminnasta suurin osa tapahtuu juuri seuroissa ja seuratoiminnan piirissä harrastavat pääasiassa juniorit. Julkaisussa rahoituksen ohjaamista lajiliittojen sijaan suoraan seuratoimintaan perustellaan kolmella eri argumentilla. Nämä ovat syrjäytymisen ehkäisy, kansanterveys ja hyvän hallintotavan menetelmien kehittäminen urheilussa. Erityisesti seurojen tukemisen perusteluna painotetaan kansanterveydellisiä seikkoja. Julkaisu alkaa kuvauksella yhteiskunnan muutoksesta tietoyhteiskunnaksi, siitä seuranneesta liikkumattomasta elämäntavasta ja sen negatiivisista kansanterveydellisistä vaikutuksista. Lasten ja nuorten seuratoiminnan katsotaan olevan hyvä keino liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi, sillä kasvavassa iässä ihmisen elintavat ovat vasta vakiintumassa ja niihin on helpompi vaikuttaa kuin aikuisena. Koska myöskään yhteisöt eivät lapsilla ja nuorilla ole vielä vakiintuneet, on seuratoiminta julkaisun mukaan hyvä keino myös syrjäytymisen ehkäisyyn. (Valtion liikuntaneuvosto 2013.) Lasten ja nuorten liikunta onkin keskeinen liikuntapoliittinen painopistealue. Se näkyy niin järjestöjen avustamisessa, kuntiin suuntautuvassa ohjauksessa kuin myös eri avustusmuotojen sisällä. (Valtion liikuntaneuvosto 2015.)

Julkisen vallan keskeinen tehtävä liikunnassa on turvata kaikkien mahdollisuus liikuntaan. Tästä yhtenä esimerkkinä on se, että valtakunnallisen seuratuon tärkeä tavoite hallituskaudella 2011-2015 oli harrastekustannusten pienentäminen ja tuen kohdentaminen edulliseen liikuntaan. Tavoitteena on harrastusmahdollisuuksien tasa-arvo, eli kaikkien mahdollisuus harrastaa liikuntaa taustastaan riippumatta. Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus ei kuitenkaan kaikilta osin toteudu. Liikunnan harrastamisen kustannukset ovat kohonneet merkittävästi, alueelliset erot ovat suuret ja liikunnassa tapahtuu syrjintää. Valtionhallinto näkee harrastusmahdollisuuksien tasa-arvon laajana yhteiskunta- ja liikuntapoliittisena

kysymyksenä, jolla on merkittäviä yhteyksiä sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin että huippu-urheilun tulevaisuuteen. (Valtion liikuntaneuvosto 2015.)

4.3 Urheilun kattojärjestöt ja lajiliitot

Liikunta- ja urheilujärjestöillä on omat tavoitteensa seuratoiminnalle. Keskeinen keino tavoitteiden toteuttamiseen on alkuvuodesta 2018 käyttöön otettu Tähtiseura-ohjelma. Olympiakomitean olympiakomitea.fi -sivustolla sen kerrotaan olevan olympiakomitean, lajiliittojen ja liikunnan aluejärjestöjen yhteinen seurojen laatuohjelmahanke, jonka tarkoituksena on suomalaisen urheiluseuratoiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen.

Lasten ja nuorten urheilu on yksi ohjelman painopisteistä. Lasten ja nuorten seuratoiminnalle on ohjelmassa määritelty erilaisia laatutekijöitä, jotka ovat lähes sanasta sanaan yhteneväiset ennen Tähtiseura-ohjelmaa käytössä olleiden sinettiseurakriteerien kanssa. Laatutekijöissä on sekä kilpailemisen että harrasteturheilun näkökulmaa. Lasten ja nuorten toiminnassa keskiössä on erityisesti urheilullisen elämäntavan synnyttäminen, lasten innostaminen urheiluun ja innostuksen muuttaminen nuoruudessa intohimoksi. (Olympiakomitea 2017a; 2017b.)

Innostuksen ja liikkumisen ilon synnyttämisen lisäksi seuran pitäisi ohjeiden mukaan myös varmistaa, että lapset ja nuoret liikkuvat tarpeeksi ja riittävän monipuolisesti sekä seurata heidän kokonaisliikuntamääräänsä. Seuran pitäisi myös tarjota lapsille ja nuorille mahdollisuus seurata omaa fyysistä kehittymistä ja mahdollisuus kehittyä lajissaan. Kaikilla halukkailla pitäisi olla mahdollisuus osallistua kilpailutoimintaan, mutta myös harrastaminen ilman kilpailemista pitäisi nähdä arvokkaana. Seura voi kuitenkin olla selkeästi kilpa- tai harrasteseura, kunhan se kertoo siitä riittävän selkeästi. (Olympiakomitea 2017b.)

Valtion liikuntaneuvosto ja urheilun kattojärjestöt näyttäisivät siis lähestyvän seuratoimintaa hieman eri näkökulmista. Valtion liikuntaneuvosto painottaa em. julkaisuissaan kansanterveydellisten vaikutuksien ja syrjäytymisen ehkäisyn kaltaisia urheilutoiminnan positiivisia ulkoisvaikutuksia. Urheilujärjestöt sen sijaan näyttäisivät kriteeristöissään suhtautuvan seuratoimintaan itseisarvoisemmin. Urheilullinen elämäntapa ja urheilumenestys

esitetään tavoiteltavina lopputuloksina ilman sen suurempia perusteluja siitä, miksi ne ovat tavoiteltavia asioita.

4.4 Lapset ja nuoret

Nuoruusvaihe on itsenäistymisen ja identiteetin muokkautumisen aikaa. Nuori sekä sosiaalistuu yhteiskuntaan että kasvaa itsenäiseksi yksilöksi. Itsenäistymistä ohjaavat ensinnäkin hormonitoiminnan muutosten aiheuttamat biologiset tekijät, jotka aiheuttavat nuorille sekä fyysisiä että psyykkisiä muutoksia. Toinen merkittävä itsenäistymiseen vaikuttava tekijä on kasvuympäristön vaikutteet. Niihin kuuluvat sekä perheeltä ja muulta lähiympäristöltä saadut vaikutteet että laajemmin kulttuurilliset mahdollisuudet ja odotukset. Nuoruusikään kuuluu myös ympäristön käyttäytymismallien ja mielipiteiden kokeileminen ja kehittyvään minäkuvaan sopimattomien asioiden hylkääminen. (Konttinen 2014b.) Nuoruusvaiheelle onkin tyypillistä motivaation kohteiden vaihtuminen hyvinkin lyhyessä ajassa. Samalla nuoruusvaiheeseen kuuluu tarve haastaa ja provosoida ympäristöään. Tämä näkyy myös nuorten suhtautumisessa harrastustoimintaan ja siten myös urheiluharrastuksiin. (Konttinen 2014a.) Nuoret ovat aikuisten ohjaaman passiivisen kohteen sijaan aktiivisia toimijoita, jotka omalla toiminnallaan paitsi synnyttävät omia kulttuurimuotojaan myös haastavat aikuisten arvomaailmaa (Itkonen 2013). Nuoriso synnyttää ympärilleen nuorisokulttuuria, millä tarkoitetaan oman aikansa nuorisolle ominaisia arvoja ja tapoja. Nuorten harrastukset ovat yksi tärkeä nuorisokulttuurin elementti. (Aarresola 2014a.)

Nuorison oma aktiivisuus ilmenee myös liikunnassa ja urheilussa (Itkonen 2013) ja seuratoimintaan osallistuvat nuoret ovat monella tapaa muita nuoria aktiivisempia. He ovat omien arvioidensa mukaan mm. oma-aloitteisempia, tavoitteellisempia ja kehittymishaluisempia kuin muut nuoret. (Koski 2005, Koski 2007.) Urheiluharrastukset ovatkin lähtökohtaisesti osa nuorten tapaa viettää vapaa-aikaa ja monia urheilulajeja on alun perin harrastettu nuorison omin ehdoin. Harjoittelu tapahtui nuorten kesken ja jopa suorituspaikat ja pelivälineet tehtiin itse. Paikallistasolla urheilu miellettiin ennen kaikkea nuorten puuhasteluksi, jolla oli monen aikuisen silmissä negatiivinen maine. (Aarresola 2014a.) Nuoret ovat aina urheilleet piittaamatta aikuismaailmasta ja toteuttavat nykyäänkin

omanlaistaan urheilua hakeutumalla omalta kannaltaan merkityksellisen toiminnan pariin. Vuosikymmenien mittaisella aikaperspektiivillä tarkasteltuna lasten ja nuorten liikunta on kuitenkin kulkenut omaehtoisesta tekemisestä kohti virallisesti organisoituja käytäntöjä. Samalla siitä on tullut yhä aikuislähtoisempää ja ylhäältä päin ohjatumpaa. (Itkonen 2003.)

Organisoidun ja aikuisjohtoiseksi hiljalleen muuttuneen urheilun rinnalle on syntynyt nopeasti suosiotaan kasvattanutta nuorisokulttuuriseksi liikkumiseksi kutsuttua liikuntaa. Nuorisokulttuurisen liikunnan lajeissa, kuten skeittauksessa ja lumilautailussa, liikkumisen tavoitteellisuus syntyy eri tavalla kuin kilpaurheilussa. (Itkonen 2012.) Näissä lajeissa nuorten ajatellaan tekevän jotain omasta ikäryhmästään lähtöisin olevaa. Lajit ja niiden käytännöt kehittyvät ennen kaikkea nuorten oman aktiivisen toiminnan kautta. (Ojala 2015.) Sääntöjä ja tavoitteita eivät aseta aikuiset, eivätkä lajien normistot ole yhtä tiukkoja kuin urheilussa. Niinpä nuorisokulttuuristen lajien, kuten nuorisokulttuurien yleisemminkin, ominaispiirre on jatkuva uudistuminen. (Itkonen 2012.) Toisaalta lajeihin liittyy usein muillekin nuorisokulttuurin muodoille tyypillinen lajin sisäinen merkitysmaailma, jota ulkopuolisten aikuisten voi olla hankalaa ymmärtää. Lajiaktiivit sosiaalistuvat näihin hienovaraisiin merkitysmaailmoihin ja siirtyvät hiljalleen lajia uudistaviksi hallitseviksi toimijoiksi. Lajien nuorisokulttuurisuus säilyy osittain juuri sen takia, että lajisosialisaatio ja lajien perusarvot syntyvät tästä sisäisestä merkitysmaailmasta lajin sisältä käsin. (Ojala 2015.) Tämä eroaa täysin perinteisemmän urheilun sosiaalistumisprosesseista, joissa urheilun tavoitteet määrittyvät tarkkojen sääntöjen kautta, aikuismaailman ehdoilla ja joissa nuorten on sopeuduttava laajempiin urheilujärjestelmän tavoitteellisuuksiin (Itkonen 2012).

Nyky-yhteiskunnassa vapaa-ajan valintamahdollisuudet ovat juuri nuorilla huomattavan monipuoliset verrattuna aiempiin sukupolviin. Urheiluharrastus on vain yksi vaihtoehto muiden vapaa-ajan vaihtoehtojen joukossa. Lisäksi urheilun sisällä lajimaisen moninaisuus tarjoaa lukuisia erilaisia harrastamisen mahdollisuuksia. (Itkonen 2013.) Nykyaika on voimakkaasti yksilöllistynyttä ja myös nykynuorten elämänratkaisut ovat yhä yksilöllisempiä. Nykyiselle ns. Z-sukupolvelle elämän mielekkyys on tärkeää ja he hakeutuvat mukaan asioihin, jotka he kokevat merkityksellisiksi. (Aarresola 2014a.) Ruumiillisuus yleisesti on nuorten elämänvalintojen ja identiteetin rakentamisen tärkeä osa-alue, ja urheilu on säilyttänyt rooliaan nuorille merkityksellisenä valintana. (Itkonen 2003).

Yksilöllistymiskehityksestä huolimatta kaveripiirin merkitys korostuu nuoruusvaiheessa. Kun nuori pyrkii irtautumaan kodin ja vanhempien vaikutuspiiristä, nousee kaveripiirin merkitys jopa korostetun keskeiseksi. (Konttinen 2014a.) Nuoret haluavat toimia ennen kaikkea vertaistensa kanssa (Aarresola 2014a). Erilaisia vaihtoehtoja kokeillaan yhdessä, mutta sitoutumisen aste vaihtelee tilanteittain ja määrittyy sosiaalisesti. Vertaisryhmillä on usein liikuntaharrastuksen kannalta useita erilaisia samanaikaisia merkityksiä. Kaverit sekä houkuttelevat harrastukseen että pitävät harrastuksessa mukana. Yhtä lailla kaverit voivat kuitenkin harrastuksen ulkopuolella vetää pois harrastuksesta. Kanssaharrastajat voivat joissain tapauksissa myös työntää pois harrastuksen parista. (Berg 2015.)

Ehkä juuri tämän vertaisten mukana liikkumisen, jota Päivi Berg (2015) kuvailee osuvasti ”sosiaalisiksi jaloiksi”, ja muuttuvien tavoitteellisuuksien takia urheiluseuratoiminta kohtaa haasteita yläasteikäisten nuorten käsittelyssä. Seurojen toiminta on pitkälti ylhäältä päin ohjautuvaa, jossa aikuiset määrittelevät harrastustoiminnan luonteen. Sen pohjana on yleensä urheilijana kehittyminen ja suorituskyvyn kasvattaminen. Tämä sopii erinomaisesti niille nuorille, joiden motivaatio harrastukselleen on urheilijana menestyminen. Kuitenkin 13-15-vuotiaiden urheiluseurassa harrastavien joukossa on entistä enemmän niitä, joiden motiiveissa menestymisen tarve vähenee. Tärkeämpää on elämyksellisyys ja ns. urheiluhengailu vertaisten parissa. Näiden nuorten kannalta urheiluseurojen tulisi toimia mieluummin alhaalta ylöspäin ohjautuen. (Aira ym. 2013.)

Kilpaileminen ja urheilussa menestyminen on kuitenkin edelleen tärkeää nuorille. LIITU-tutkimuksen (2016) mukaan 64:llä % urheiluseurassa harrastavista 11-15-vuotiaista lapsista ja nuorista oli kilpailullisia tavoitteita urheilijana (Mononen ym. 2016). Vaikka urheiluseurassa harrastaminen tähtää suurella osalla harrastajista urheilulliseen kehittymiseen ja kilpailemiseen, pitävät lapset ja nuoret myös monia muita asioita harrastuksessaan merkityksellisinä (Aarresola 2016, 18). Esimerkiksi Aarresolan ja Konttisen (2012) tutkimuksissa kilpaurheilua harrastavat 14-15-vuotiaat pitivät kiinnostusta harrastamaansa lajiin kaikkein useimmin erittäin tärkeänä motiivina harrastukselleen. Sen lisäksi erittäin tärkeinä motivaation lähteinä nousivat esiin harrastuksen tuottama ilo, sen kautta saatavat ihmissuhteet, terveys ja niin fyysinen kuin henkinen kehittyminen. Kilpaileminen ja voittaminen esiintyivät tuloksissa vasta näiden jälkeen. Kilpailua ja voittamista piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä 60% vastaajista. (Aarresola

& Konttinen 2012a, 2012b.) Ottaen huomioon, että edellä mainittuja seikkoja piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä vielä suurempi osa harrastajista, on vastauksista luettavissa näiden motivaation lähteiden esiintyvän rinnakkain. Harrastajilla on selkeästi samaan aikaan useita eri merkityksiä harrastuksilleen.

Samat asiat, kilpailutavoitteita lukuun ottamatta, nousevat esiin laajennettaessa tarkastelua myös urheiluseuroissa harrastavien ulkopuolelle. Zacheuksen ja Saarisen (2019) tutkimuksessa liikuntaa, joko urheiluseurassa tai sen ulkopuolella, harrastavat nuoret itse pitivät tärkeimpinä motiiveinaan liikkumiselle sen tuottamaa iloa sekä liikunnan positiivisia vaikutuksia terveydelle ja fyysiselle kunnolle. Kaikkein tärkeimmäksi liikkumisen motiiviksi nousi sekä 10-14-vuotiaiden että 15-19-vuotiaiden vastauksissa halu pysyä terveenä. Mitä vanhemmaksi vastaajat tulivat sitä vähemmän kilpailullisuus ja liikunnan ilo merkitsivät. Sen sijaan terveyden ja ulkonäön suhteellinen merkitys kasvoivat. Tyttöjen ja poikien välillä ilmeni eroja liikkumisen motiiveissa siten, että kilpailu oli pojille tärkeämpää kuin tytöille ja terveys oli tytöille tärkeämpää kuin pojille. (Zacheus & Saarinen 2019, 97-102.)

Mielenkiintoisen lisän nuorten urheiluharrastuksen merkityksellistämiseen tuo Kirsi Hämäläisen (2008) väitöskirja, jossa hän tutki mm. nuorten ja nuorten aikuisten tapaa merkityksellistää urheiluaan. Hämäläinen löytää eri lajien eritasoisten urheilijoiden teksteistä viisi erilaista urheilun eetosta. Nämä eetokset ovat työn eetos, menestyksen eetos, virtuositeetin eetos, hauskuuden eetos ja huolenpidon eetos. Työnteon eetoksessa urheilemisen ydin on kova työ ja raataminen. Tällöin harjoittelun tavoite saattaa jäädä jopa taka-alalle ja itse kovasta harjoittelusta tulee itsetarkoitus. Työn eetoksessa korostuvat kuri ja kontrolli. Menestyksen eetoksessa taas menestys on kaiken tavoite. Koko urheilun ja harjoittelun tarkoitus on voittaminen ja keinot sen saavuttamiseen ovat alisteisia lopputulokselle. Sen sijaan virtuositeetin eetoksessa urheilu on itsessään tärkeää ja itsearvoista. Urheilijan tavoitteena on kehittyä mahdollisimman hyväksi siinä mitä hän tekee. Virtuositeetin eetokseen kuuluu usein jonkinlainen perfektionismi ja kokonaisvaltainen paneutuminen urheiluun. Hauskuuden eetoksessa taas korostetaan sitä, miten koko urheilemisen ytimessä on se, että harjoitellessa on mukavaa ja siitä saadaan iloa. Tässä eetoksessa korostuvat urheiluun liittyvät sosiaaliset kontaktit ja kaikenlainen tekeminen urheiluharrastuksen parissa. Nämä urheilun sosiaaliset puolet ovat keskiössä myös huolenpidon eetoksessa. Urheillessa urheilija tuntee olonsa

turvalliseksi ja saa hyväksytyksi tulemisen kokemuksia. Huolenpidon eetoksessa urheilijalla on tunne, että hänestä välitetään ja häntä arvostetaan. (Hämäläinen 2008, 114-127.)

Sekä Aarresolan ja Konttisen (2012) että Hämäläisen (2008) tutkimuksissa mielenkiintoista on se, miten urheilun erilaiset merkitykset esiintyivät nuorilla samanaikaisesti ja keskenään sekoittuen. Esimerkiksi menestyminen, terveys, liikunnan ilo ja harrastuksesta saatavat ihmissuhteet esiintyivät samoissa vastauksissa tärkeinä motivaation lähteinä (Aarresola & Konttinen 2012a, 2012b) ja hauskuuden eetokseen luokiteltavista vastauksista löytyi hyvin määrätietoista suhtautumista harjoitteluun (Hämäläinen 2008, 123). Arjessa nämä erilaiset merkitykset hahmottuvat usein ristiriitaisina ja jopa vastakkaisina, mutta nuorten omissa vastauksissa ne eivät vaikuta sellaisia olevan.

4.5 Valmentajat

Valmentajien yhteiskunnallinen rooli on merkittävä niin oppimisen, kasvatuksen kuin menestyksenkin näkökulmasta. Valmennuksen tavoitteita voivat olla esimerkiksi urheilijan suorituskyvyn kehittäminen, menestys, ilo, nautinto tai taidon oppiminen. Riippumatta siitä mitä tavoitellaan, valmentajalla on aina suuri vastuu ja häneen kohdistuu suuria odotuksia. (Blomqvist, Häyrynen & Hämäläinen 2012.) Valmentajalla on keskeinen rooli urheilijan tavoitteiden määrittelyssä, mutta ennen kaikkea valmentaja johtaa tavoitteiden pohjalta suunniteltua kehittämisprosessia (Lämsä 2009).

Côté, Young, North & Duffy (2007) näkevät valmentajan asiantuntemuksen ja valmennuksen tavoitteiden olevan kontekstisidonnaisia. He ovat typologisoineet valmentajat ja samalla valmentajien työn vaatimukset lasten harrastuksien ohjaajaan, nuorten ja aikuisten harrastuksien ohjaajaan, huipulle tähtäävien nuorten valmentajaan ja huippu-urheilijoiden aikuisten valmentajaan. Lasten ja nuorten ohjaajan tehtäväksi nähdään innostaminen, mahdollisuuksien tarjoaminen ja urheiluun leikinomaisesti tutustuttaminen. Tärkeää on liikunnallisten perustaitojen ja sosiaalisten taitojen oppiminen. Nuorten ja aikuisten harrastustoiminnan ohjaaminen tähtää kunnan kohottamiseen, taitojen kehittämiseen sekä urheilun parissa hauskanpitoon ja sosiaalisuuteen. Toimintaan voi kuulua kilpailullisuutta, mutta se ei ole mitenkään totista. Myös nuorten kilpaurheilijoiden valmennuksessa urheilun

hauskuus on erityisasemassa, mutta kilpailutavoitteet ovat huomattavasti korkeammalla kuin puhtaassa harrastustoiminnassa. Valmennuksessa tulee sovittaa järjestelmällinen urheilijoiden kehittäminen siihen, että harjoittelu on samalla mukavaa. Aikuisten huippu-urheilijoiden valmennuksessa suorituskyvyn maksimointi ja menestykseen tähtääminen ohittavat harrastuksen hauskanpidolliset ja sosiaaliset puolet ja valmentajan tehtäväksi jää urheilijoiden suorituskyvyn huippuunsa kehittäminen. (Côté ym. 2007b.)

Tämä typologisointi perustuu Côtén tutkimuksista kehittymään lähteneeseen DMSP-malliin (Developmental Model of Sport Participation), jossa ikävuodet 6-12 nähdään urheiluun tutustumisen ja kokeilun vuosiksi, kunnes noin 12-13-vuotiaana tehdään valintaa harraste- ja kilpaurheilun välillä. Ennen harraste- ja kilpaurheilun polkujen eroamista kaikkien harjoittelu on leikinomaista, mutta sen jälkeen harrastepolulla aletaan painottaa kuntoa, terveyttä ja liikuntaa itsessään. Kilpapolulla taas panostetaan urheilussa kehittymiseen. Keskiössä ovat käsitteet ”deliberate play” ja ”deliberate practise”, jotka Outi Aarresola (2016) on suomentanut leikinomaiseksi harjoitteluksi ja paneutuvaksi harjoitteluksi. Harrastepolulla leikinomainen harjoittelu jatkuu, kun taas kilpapolulla paneutuva harjoittelu valtaa vuosi vuodelta yhä enemmän tilaa. Valmentajan pitää sovittaa toimintaansa sekä leikinomaisen ja paneutuvan harjoittelun suhdetta valmennettavien iän ja tavoitteiden mukaan. (Aarresola 2016; Côté, Baker & Abernethy 2007; Côté ym. 2007b.)

Blomqvistin ym. (2012) tutkimuksen mukaan valmentajien osaaminen ja näkemykset valmentamisesta rakentuvat ennen kaikkea arkivalmennuksessa saatujen kokemusten, oman lajin valmentajilta oppimisen ja valmentajan omien urheilukokemusten kautta. Kuitenkin myös valmentajakoulutuksilla oli tärkeä rooli valmentajille. Kahdeksan kymmenestä valmentajasta oli osallistunut lajiliiton valmentajakoulutukseen ja noin puolet valmentajista koki sen erittäin tärkeäksi valmentajana kehittymisen ja oppimisen kannalta (Blomqvist ym. 2012.) Näissä valmentajakoulutuksissa painotetaan Suomessa nuorten urheilijoiden paremmiksi urheilijoiksi kehittämistä. Esimerkiksi koulutusmateriaaleissa painotetaan lajiharjoittelua, taktiikkaa ja fyysisten ominaisuuksien kehittämistä. Toisaalta niissä tuodaan esiin myös kasvatuksellista ulottuvuutta. Kasvatuksellisista teemoista nousevat esiin erityisesti eettismoraaliset teemat, kuten toisten huomioiminen, reilu peli, rehellisyys, käytöstavat ja urheilulliset elämäntavat. (Koski 2007.)

Edellä mainitussa Blomqvistin ym. (2012) tutkimuksessa muodostettiin yleiskuvaa suomalaisista valmentajista. Tutkimuksen mukaan Suomessa päädytään valmentajaksi useiden eri polkujen kautta. Useimmat valmentajat päätyvät valmentajiksi oman lajiharrastuksen tai lasten harrastusten myötä. Moni pitää valmennusta hyvänä harrastuksena ja valmentaa sen takia, mutta valmentajissa on paljon myös ammattivalmentajiksi haluavia. Yleensä valmennusuran alkuhetkillä valmentajien suurin motivaatio valmentamiseen lähti kiinnostuksesta kyseiseen lajiin. Sen sijaan myöhemmin valmennusuran jatkuessa tärkeimmäksi syyksi valmentaa nousi halu kehittää urheilijoita. Vain hyvin pientä osaa valmentajista motivoi valmennuksesta saatava korvaus tai urheilijoiden menestyminen. Tutkimuksessa lähes puolet (47,9 %) vastaajista nimesi valmentajan tärkeimmäksi tehtäväksi urheilijan kehittämisen. Kasvattaminen oli valmentajan tärkein tehtävä 36,1 %:n mielestä ja 16,1 % piti tärkeimpänä tehtävänä auttaa urheilijaa saamaan itsestään irti paras mahdollinen tulos. Valmentajien henkilökohtaisista tavoitteista esiin nousivat valmentajana kehittyminen, jota tavoitteli 66,2 % valmentajista, lajin ja lajikulttuurin kehittäminen (38,5 %) sekä valmennuksen ja valmennusprosessien kehittäminen (30,7 %). (Blomqvist ym. 2012.)

Kyseisen Blomqvistin ym. (2012) tutkimuksen lisäksi, tai ainakaan ennen sitä, ei Suomessa ole tehty kattavia tutkimuksia eri ympäristöissä toimivien valmentajien motiiveista (Blomqvist 2012). Lisäksi kyseisessä tutkimuksessa huomioitavaa on se, että esimerkiksi kysyttäessä mitä valmentajat pitivät tärkeimpänä asiana valmennuksessa, vaihtoehtoja oli vain kolme. Esimerkiksi urheilusta saatavan nautinnon ja ilon mahdollistaminen, mikä tutkimuksen johdannossa mainitaan yhdeksi mahdolliseksi valmennuksen tavoitteeksi, ei ollut vastausvaihtoehtojen joukossa. Tutkimuksesta näkee kuitenkin hyvin, miten kiinnostus lajiin, lajin urheilijoiden ja itse lajin kehittäminen olivat tärkeitä valmentajille.

4.6 Kotitaloudet

Perhe nousee usein tutkimuksissa esiin yhtenä keskeisimmistä urheiluun vaikuttavista tekijöistä. On hyvin tyypillistä, että urheiluun sosiaalistutaan vanhempien ja perheen kautta. (Aarresola 2016, 33-35.) Kodin kulttuuripääoma ja vanhempien koulutustaso ennustavat nuorten seuratoimintaan osallistumista niin, että korkealle koulutettujen vanhempien lapset osallistuvat seuratoimintaan selvästi todennäköisemmin kuin vähemmän koulutettujen lapset

(Koski 2007). Vanhemmat ovat usein aloitteellisia lasten urheiluharrastuksissa ja vievät lapsiaan erilaisiin urheiluharrastuksiin. Vanhempien oma kiinnostus urheiluun näkyy myös perheen arvoissa, asenteissa ja tavoissa ja siten urheilu välittyy myös lapsille tärkeänä elämänsisältönä. Vanhempien merkitys korostuu myös arjen toiminnassa, sillä vanhemmat kuljettavat harjoituksiin ja kilpailuihin, huoltavat varusteita ja valtaosin myös kustantavat urheiluharrastuksen. Kilpaurheiluharrastus sitoo helposti koko perheen mukaan. (Aarresola 2016, 33-35.)

Jari Lämsä (2009) on hahmotellut vanhempien erilaisia rooleja lastensa urheiluharrastuksessa. Vanhemmat ovat ensinnäkin urheiluharrastuksen mahdollistajia. He kuljettavat lasta harrastuksiin, maksavat osallistumismaksut sekä osallistuvat harrastuksen käytännön organisointiin. Toisekseen vanhemmat toimivat urheiluharrastuksen tulkitsijoina. Suuri osa urheiluharrastuksessa saatujen kokemusten merkityksistä syntyy juuri vanhempien kautta. Näitä urheilukokemuksia ovat esimerkiksi voittamisen, harjoittelun, työnteon ja yhteistyön kokemukset. Kolmantena vanhempien roolina on toimia roolimallina. Vanhemmat opettavat esimerkillään, miten missäkin tilanteessa käyttäytyään ja miten esimerkiksi voittoon tai tappioon suhtaudutaan. (Lämsä 2009.)

Nyky-yhteiskunnassa ja sen sosialisaatioprosesseissa hyvää harrastusta pidetään kunnollisuuden takuuna. Aikuiset pelkäävät nuorten ajautuvan huonoihin porukoihin, jotka nähdään kunnollisen elämän vastakohtana ja uhkana tulevaisuudelle. Harrastukset nähdään vastapainona kaikelle tällaiselle kunnollista elämää uhkaavalle huonolle toiminnalle. (Hoikkala 1993, 92-96.) Bergin (2012) jalkapalloa käsittelevässä tutkimuksessa todetaankin, että vanhemmat toivovat urheiluharrastuksen auttavan lastensa kasvua kunnan kansalaisiksi. Termiin ”kunnan kansalainen” sisällytetään niin fyysinen kuin henkinen kunto sekä arvot ja moraali. Lasten urheiluharrastuksien nähdään tukevan kotona tehtävää kasvatusta kunnan kansalaisuuteen. (Berg 2012.) Koski (2000) näkee, että liikunnan kansalaistoiminnassa on kyse ennen kaikkea lasten ja vanhempien suhteesta, jonka raamina on käsitys kunnan kansalaisuudesta. Liikunnasta on tullut toimintaa, jota vanhemmat pitävät lasten kasvulle hyödyllisenä. Osittain vanhempien lisääntyneeseen kiinnostukseen voivat toki vaikuttaa myös urheilun tuomat unelmat suurista saavutuksista, rahoista ja luksuselämästä, mutta pohjimmiltaan vanhempien lisääntynyt kiinnostus liittyy liikuntaan ja urheiluun

elämänalueena, joka auttaa kasvattamaan kunnollisia kansalaisia. Lapsille toivotaan turvallista ja kehittävää tulevaisuutta ja urheiluseuratoiminnan nähdään auttavan tässä. (Koski 2000.)

Vanhempien odotuksia urheiluharrastuksen suhteen on Suomessa tutkittu melko vähän (esim. Pöyhönen 2015, 63). Esimerkiksi lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa kysyttiin lasten ja nuorten liikkumisesta lasten ja nuorten lisäksi myös heidän vanhemmiltaan vasta vuonna 2018. Kaikkein toivotuimmaksi asiaksi, mitä lasten ja nuorten liikkumiselta toivottiin, nousi se, että liikuntaharrastus on kivaa. 10-14-vuotiaiden vanhemmista tätä toivoi 99% vastaajista. Liikuntaharrastuksen toivottiin myös opettavan liikkumaan, olevan mielekäs ajanviettotapa ja sen kautta toivottiin saatavan kavereita. Sen sijaan huippu-urheilijaksi tähtäämistä ei pidetty itseisarvollisesti tärkeänä tai toivottavana. Ohjauksen/valmennuksen toivottiin olevan laadukasta ensisijaisesti kasvatuksellisesti. Kuitenkin myös suuri osa vanhemmista piti tärkeänä, että ohjaus/valmennus on laadukasta urheilijaksi tulemisen kannalta. 10-14-vuotiaiden vanhemmista tätä piti toivottavana joka toinen. (Hakanen ym. 2019, 33-38.)

Myös muuta tietoa vanhempien toiveista on saatavilla jonkun verran. Esimerkiksi Suomen Palloliitto kysyi 979:ltä jalkapalloilevan juniorin vanhemmalta kolmea tärkeintä asiaa, joita he jalkapalloharrastukselta haluaisivat. Tässä kyselyssä selvästi tärkeimmäksi harrastuksen tavoitteeksi nousi lasten fyysinen hyvinvointi. Myös sosiaalisten taitojen kehittyminen, henkinen hyvinvointi ja harrastuksen kautta saatavat ystävät nousivat esiin usein. (Kylmänen 2014.) Sen sijaan Piia Pöyhösen pro gradu -tutkielmassa (2015) ei fyysinen hyvinvointi noussut juuri esiin vanhempien vastauksissa. Kyseisessä tutkimuksessa vanhempien odotuksista nousivat esiin urheilun antamat eväät elämään, sen opettamat terveet elämäntavat, liikunnalliset arvot, lapsen tyytyväisyys ja henkinen hyvinvointi. (Pöyhönen 2015, 63-64, 98.) Kuitenkin Tuomas Korhosen (2002) lentopalloseuraan pureutuneessa tutkielmassa myös fyysiseen hyvinvointiin liittyvät tekijät nousivat esiin. Siinä lentopalloilevien nuorien vanhemmat kokivat nuorten liikuttamisen itsessään tärkeäksi. Vanhemmat pitivät myös hyvää harrastusta itsessään tärkeänä ja toivoivat sen kestävän läpi elämän. Mielenkiintoista oli se, etteivät vanhemmat pitäneet urheilussa menestymistä sinänsä tärkeänä, mutta he pitivät sitä tärkeänä nuorille itselleen. Menestyksen ajateltiin tuottavan tyydytystä, joka lisää harrastusmotivaatiota ja menestyksen tavoittelu yhdistettiin positiiviseen kunnianhimoon. (Korhonen 2002, 51-54.) Urheilumenestyksellä oli siis lähinnä välinearvoa.

5 LAPSI- JA NUORISOURHEILUN PUHETAVAT

Itkonen (1996) on jaotellut seuratoiminnan kaudet historiallisesti neljään osaan: järjestökulttuurin kausi, harrastuksellis-kilpailullinen kausi, kilpailullis-valmennuksellinen kausi ja 1980-luvulla käynnistynyt eriytyneen toiminnan kausi. Eriytyneen toiminnan kaudelle ominaista on se, että ihmiset hakevat liikunnalta ja urheilulta hyvin erilaisia asioita. (Itkonen 1996, 226-230.) Harrastamisen motiivien ja sisältöjen monimutkaistuessa myös seuratoiminnalle asetetut vaatimukset kasvavat (Heinemann 1989 Itkosen 1996, 228 mukaan.) Haasteena on erilaisten motiivien ja toimintaperiaatteiden yhtensovittaminen (Lämsä 2009). Eriytyneen liikuntakulttuurin piirteiden voi ajatella vaikuttavan myös 2010-luvun seuratoimintaan. Siitä johtuen seuratoiminnalle on tuskin löydettävissä yhtä ainoaa selkeää tavoitetta. Eri tahoilla on sille omat intressinsä.

Näitä erilaisia intressejä voi lähestyä hahmottelemalla eri tahojen tapaa tarkastella seuratoimintaa. Honkonen ja Suoranta (1999) löytävät joukkueurheilun junioritoiminnasta neljä eri puhetapaa. Ne ovat tehovalmennuspuhe, sosialisatiopuhe, hauskuuspuhe ja terveyspuhe. Nämä puhetaivat tuottavat arvoja ja ohjaavat siitä seuraavaa toimintaa. Tehovalmennuspuheessa keskeistä on huippujen kasvattaminen. Toiminta on valmistautumista tulevaa huippu-urheilua varten, jonka jotkut saavuttavat ja suurin osa ei. Sosialisatiopuheessa korostetaan urheilun merkitystä kunnon kansalaisten kasvattamisessa ja yhteiskunnan käyttäytymisnormien ja -taitojen oppimisessa. Hauskuuspuheessa urheilun tehtäväksi asetetaan elämysten tarjoaminen. Terveyspuhe taas linkittyy vahvasti sosialisatiopuheeseen. Terveyspuheessa korostuu kuitenkin urheilun vaikutus yksilön hyvinvointiin kokonaisvaltaisesti niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin. Nämä eri puhetaivat ovat Honkosen ja Suorannan mukaan usein ristiriidassa ja ainoastaan sosialisatio- ja terveyspuheen väliltä ei juuri löydy ristiriitaa. (Honkonen & Suoranta 1999.)

Honkosen ja Suorannan lisäksi aihepiiriä ovat hahmotelleet mm. Hannu Itkonen ja Walters, Payne, Schluter & Thomson (2010). Itkosen mukaan lapsiurheilussa vallitsee kolme puhuntaa, jotka ovat huippujen kasvattamiseen tähtäävä suorituspuhe, leikinomaisuuteen perustuva monipuolisuuspuhe ja terveyspuhe (Itkonen 2010 Aarresolan 2016, 19 mukaan). Walters ym.

taas löysivät junioriurheilusta erilaisia diskursseja, jotka Aarresolan (2016) väitöskirjassa on suomennettu kehitysdiskurssiksi (progressive-developmental discourse), kilpailullisuuskurssiksi (competitive discourse) ja hauskuuskurssiksi (fun discourse). Kehitysdiskurssissa juniorien halutaan oppivan taitoja ja kiinnittyvän lajiin, jotta harrastus säilyisi mahdollisimman pitkään. Tavoitteena on urheilijoiden kehittäminen pitkällä tähtäimellä. Kilpailullisuuskurssissa taas tavoitteena on voittaminen tässä ja nyt. Hauskuuskurssi eroaa näistä kahdesta muusta diskurssista siinä, että siinä keskiössä ei ole menestys, vaan nimensä mukaisesti hauskanpito urheilun parissa. (Aarresola 2016, 19; Walters ym. 2010.) Näissä eri tavalla hahmotelluissa puhetavoissa ja diskursseissa on paljon samaa ja niiden voisi ajatella tukevan ja täydentävän toisiaan. Tässä tutkielmassa hahmotelen aihepiiriä ennen kaikkea Honkosen ja Suorannan esittelemien puhetapojen pohjalta. Vaikka he tarkastelivat vain joukkueurheilua, voi ajatella, että lasten ja nuorten seuratoiminnasta on laajemminkin löydettävissä tämän kaltaisia toimintaa ohjaavia puhetapoja.

5.1 Tehovalmennuspuhe

Tehovalmennuspuheessa seuratoiminnan päätehtäväksi nähdään tulevien huippu-urheilijoiden tuottaminen. Tehovalmennuspuheen alla esimerkiksi termi ”kasvattajaseura” ei viittaa yhteiskunnalliseen kasvatustyöhön, vaan siihen, että kyseinen seura on ottanut tavoitteekseen huippujen tuottamisen muita seuroja varten. Tehovalmennuspuhetta luonnehtii työn ja tuskan filosofia, sillä kaikkein tärkeintä ja merkityksellisintä on toiminnan urheilullinen lopputulos. Tässä puhetavassa urheilijoista voidaan puhua ”materiaalina” ja erityisesti ammattilaissarjoissa he ovat ikään kuin myytäviä tuotteita. (Honkonen & Suoranta 1999.)

Lämsän (2009) mukaan voittamisen ajatellaan olevan urheilun itseisarvo ja lasten ja nuorten organisoitu urheilu on kehittynyt pitkälti aikuisten kilpaurheilun ehdoilla. Amatörismin aikakaudella myös aikuisten kilpaurheilu nivoutui ainakin ideologian tasolla osaksi laajempaa liikuntakulttuuria, joka tavoitteli sekä kasvatusta, laajoja harrastajamassoja että kansainvälistä menestystä. Kilpa- ja huippu-urheilun nähtiin toteuttavan myös muita liikunnan ja urheilun tavoitteita. Huippu-urheilun käytännöt valuivat siten myös nuorten ikäluokkien urheiluun. Kilpa- ja huippu-urheilun näkökulmasta urheiluseurat muodostavatkin pääasiallisen

urheilijoiden rekrytointikanavan. Lahjakkuuksien löytämistä ja heidän kehittämistään pidetään yhtenä seuratoiminnan perustehtävistä. Lasten ja nuorten kilpailutoiminnan tärkeä tavoite on löytää lahjakkaita urheilijoita, joilla on potentiaalia menestyä tulevaisuudessa. (Lämsä 2009.)

Modernia urheilua on kritisoitu liiasta rationalisoitumisesta (esim. Giulianotti 2005, 15). Yleisesti rationalisoitumisella tarkoitetaan sellaista tieteellis-teknistä kehitystä, joka murtaa traditioihin ja yhteenkuuluvuuteen perustuvan yhteisöllisen toiminnan. Urheilun parissa rationalisoitumisella tarkoitetaan mm. urheilujärjestelmien merkityksen kasvua ja valmennusjärjestelmien tehostumista. Rationalisoitumiskehityksen ansiosta urheiluun on syntynyt erittäin vahva menestysrationaali pohjautuva normijärjestelmä. Nykyaikainen urheilu perustuu ennen kaikkea päämäärätietoiseen menestyksen rakentamiseen. Esimerkiksi urheilijoiden omista kertomuksista ns. suoritusnarratiivi nousee urheilijoilla lähes poikkeuksetta päällimmäiseksi tavaksi kertoa omasta urheilustaan. Menestyksen tavoittelun voi jopa ajatella ohjaavan urheilutoimintaa samaan tapaan kuin taloudellisen menestyksen tavoittelun markkinataloutta. (Aarresola 2016, 47-51.)

Lasten ja nuorten parissa rationalisoituminen tarkoittaa ennen kaikkea junioriurheilun valmennuksellista tehostumista ja muuttumista hyvin systemaattiseksi nuorten urheilijoiden kehittämiseksi. Tällainen junioriurheilun strateginen toiminta alkoi näkyä suomalaisen urheilun historiallisessa kehityksessä jo 1960-luvulla. Valmennuksen tehostuminen perustui luonnontieteellisistä lähtökohdista ponnistavaan valmennustietouteen, jossa myös ihmiskäsitys oli hyvin mekaaninen. Valmennus asemoitui ensisijaisesti tulokseen tähtääväksi ja jopa urheilijaa välineellistäväksi toiminnaksi. Erilaisissa valmennusoppaissa alettiin puhua mm. nuorten urheilijoiden ohjelmoinnista. Samalla lasten ja nuorten kilpailujärjestelmiä alettiin kehittää ja valtakunnallisia nuorten urheilukilpailuja alettiin käyttää lahjakkuuksien kartoitustilaisuuksina. (Aarresola 2016, 14-15, 49.)

Lahjakkuuksien kartoittaminen ja kehittäminen perustuu usein ns. pyramidiajatteluun (Andersen, Bjørndal & Ronglan 2015). Tätä pyramidiajattelua esitellään esimerkiksi Baileyn ym. (2010) tutkimuksessa. Tämä hyvin monen eri maan urheilujärjestelmästä löydettävissä oleva ajatusmalli perustuu siihen, että alkuvaiheessa mukana on paljon osallistujia. Hiljalleen

vaatimukset kasvavat ja yhä harvempi pääsee pyramidissa ylöspäin. Samalla suuri osa osallistujista tippuu toiminnasta pois. Lopulta jäljelle jäävät vain kaikkein lahjakkaimmiksi mielletyt urheilijat. Tällaista ajatusmaailmaa kohtaan on esitetty hyvin paljon kritiikkiä. Yksi isoimmista arvostelun kohteista on se, että riippumatta osallistujien motivaatiosta ja taitotasosta, vain tietty määrä urheilijoita pysyy mukana. Moni pystyvä ja motivoitunut nuori urheilija tippuu urheilusta ulos. (Bailey ym. 2010, 14-16.) Nuorten putoaminen tavoitteellisesta kilpaurheilusta tarkoittaa usein käytännössä myös liikunnan parista putoamista, sillä murrosiässä on hankalaa aloittaa uutta lajia, jos tarjolla ei ole harrasteliikunnan mahdollisuuksia (Huhta & Nipuli 2011, 83). Voisi ajatella, että DMSP-mallin mukaista harrastepolkua ei löydy pyramidimallin mukaan toimivasta järjestelmästä.

Pyramidin löytymistä lasten ja nuorten urheiluseuratoiminnasta Suomessa tukee Myllyniemen ja Bergin (2013) tutkimus. Sen mukaan liikunta-aktiivisuus urheiluseuroissa vähenee selvästi iän myötä ja omaehtoinen liikkuminen säilyy murrosiässä paremmin kuin urheiluseuroissa tapahtuva liikunnan harrastaminen. Tutkimuksessa kolmannes seuraliikunnan lopettaneista 10-29-vuotiaista kertoo toiminnan liiallisen kilpailuhenkisyuden vaikuttaneen lopettamiseen. Vielä yleisemmin lopettamiseen vaikutti ajanpuute harjoitusmäärien kasvaessa. Myös kokemus siitä, ettei ole tarpeeksi hyvä vaikutti joka neljännellä seuraliikunnan lopettamiseen. (Myllyniemi & Berg 2013, 79-81.) Usein nuorten onkin yläkouluikässä pakko tehdä lajivalintoja valmentautumisen vakavoituessa (Aarresola 2015).

Tehovalmennuspuheen voi katsoa esiintyvän hyvin vahvana lasten ja nuorten urheilussa. Tähän viittaa jo se, että valmentajien koulutus painottuu urheilullisen suorituskyvyn tavoitteluun (Koski 2007). Myös mediassa lapsi- ja nuorisourheilua käsitellään hyvin usein huippu-urheilijoiden tuottamisen kautta. Oikeastaan tehovalmennuspuhetta voisi kutsua myös huippu-urheilupuheeksi. Hyvin harvoin kuulee esitettävän väitteitä, että etenkin nuoria lapsia pitäisi ottaa varsinaiseen tehovalmennukseen heti ja maksimoida alusta asti heidän urheilullinen suorituskykynsä. Silti tämän puhettavan taustana on se, että lasten ja nuorten urheilun tarkoituksena on luoda hyvä pohja myöhempää urheilumenestystä varten. Tehovalmennuspuhe toimii mielestäni käsitteenä kuitenkin riittävän hyvin, sillä valmistautuminen myöhempää urheiluruua varten tarkoittaa samalla myös valmistautumista myöhempää tehoharjoittelua varten. Voikin pohtia muuttuuko lapsiurheilun puhetapa tehovalmennuspuheen suuntaan lasten

vanhetessa. Tähän voisi viitata kilpailuhenkisyiden ja harjoitusmäärien kasvun aiheuttama drop out -ilmiö teini-iässä (Myllyniemi & Berg 2013, 79-81) sekä kilpaurheilun käytäntöjen siirtyminen yhä nuorempiin ikäluokkiin (Lämsä 2009).

Sen sijaan Honkosen ja Suorannan näkemykseen siitä, että tehovalmennuspuhetta luonnehtii työn ja tuskan filosofia, pitää suhtautua kriittisesti. Mielestäni on liian yksinkertaistavaa yhdistää urheilumenestyksen tavoittelu tuskaan ja kärsimykseen. Hämäläisen (2008) väitöskirjassa luokitellaan hyvin urheilijoiden eetoksia ja heidän suhtautumistaan urheiluunsa. Viidestä eri eetoksesta vain työn eetos, jossa urheilijuus yhdistyy kovaan työntekoon, sopii lähes suoraan tähän työn ja tuskan filosofiaan. Voittamista itseisarvona pitävä menestyksen eetos sopii siihen myös osittain. Sen sijaan virtuositeetin, hauskuuden ja huolenpidon eetokset tarjoavat hyvin erilaisen näkemyksen tavoitteelliseen urheiluun. Erityisesti virtuositeetin eetos liittyy läheisesti myös huippu-urheiluun. Siinä itseisarvoista on urheilussa kehittyminen, itsensä kehittäminen ja oman maksimisuorituksen tavoittelu. Hauskuuden eetoksessa taas tärkeintä on urheilusta saatava ilo, vaikka harjoitteluun suhtauduttaisiin miten määrätietoisesti ja huolenpidon eetoksessa keskiössä ovat ihmissuhteet. (Hämäläinen 2008, 114-127). Työn ja tuskan filosofiaan keskittymällä jää siis huomioimatta paljon sellaista puhetta, mikä liittyy läheisesti huippu-urheiluun.

5.2 Sosialisatiopuhe

Sosialisatiopuheessa korostetaan urheilun merkitystä urheilun ulkopuoliseen elämään. Urheilu opettaa yhteiskunnallisia käyttäytymisnormeja ja sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Se on myös ikään kuin vastamyrkkyä ”kadun ja massakulttuurin” turmiollisille vaikutuksille. Urheilu näyttäytyy kodin ja koulun kasvatustehtävän jatkeena ja sen tukijana. Sosialisatiopuhetta käyttäen perustellaan usein urheilun oikeutusta ulkopuolisille tahoille ja toiminnan tukijoille. (Honkonen & Suoranta 1999.)

Itkonen kertoo väitöskirjassaan (1996) urheiluseurojen aseman yhteiskunnallisena ruumiinsosiaalistajana olevan merkittävä. Urheiluseuroissa on muokattu yksilöistä ruumiillisesti yhteiskuntakelpoisia ihmisiä. Urheilu on legitimoinut omaa toimintaansa

osoittamalla oman kasvatustyönsä tuottavan yhteiskuntakelpoisia ihmisiä. Urheilu on ollut keino saada ihmisiä toimimaan yhteisten sääntöjen ja ohjeiden mukaan. Urheiluseurojen järjestäytyneen ja kurinalaisen toiminnan on katsottu jopa pelastavan nuoria turmiollisilta vaihtoehdoilta. (Itkonen 1996, 144-146.) Myös Lämsä (2009) kertoo suomalaisen urheiluliikkeen juurien olevan kansalaistoiminnassa ja nuorten sosiaalistamisessa, joten urheilulle on Suomessa annettu vahva kasvatustehtävä. Tämä kasvatustehtävä tasapainoilee urheilun itseisarvoksi mielletyn voittamisen kanssa. (Lämsä 2009.)

Kasvatustehtäviin liittyy sosialisointi, eli yksilön kehittymisen yhteisön jäsenenä, lisäksi myös individualisaatio, eli yksilön kehittyminen yksilönä. Erityisesti myöhäislapsuuteen ja murrosikään kuuluu itsenäistyminen yksilönä ja identiteetin löytäminen. Kiinnostavana, tavoitteellisena ja sosiaalisena toimintana urheilu tukee parhaimmillaan nuoren itsenäistymistä ja minäkäsityksen muodostumista. Sosialisointi ja individualisaatio kulkevat käsi kädessä, sillä sosiaalinen vuorovaikutus on tärkeää mm. minäkäsityksen kehittymiselle ja hyvä itsetuntemus ja -luottamus taas sosiaaliselle käyttäytymiselle. (Telama 1989.)

Urheilun kasvatustehtävillä tarkoitetaan kaikkea lasten ja nuorten käyttäytymisen ja kehityksen ohjailua, mikä ei liity itse urheilusuoritusten tai suorituskykyisyyden parantamiseen. Urheilu ei itsessään kasvata hyvään tai pahaan, mutta verrattuna esimerkiksi kouluissa tapahtuvaan kasvatukseen urheilulla on ominaispiirteitä, jotka hyvin hyödynnettynä tekevät siitä erinomaisen kasvatustilanteen. Ensinnäkin urheilu on tyypillisesti erittäin motivoitunutta toimintaa, johon nuoret osallistuvat vapaaehtoisesti. Toki myös kaikkeen muuhun harrastustoimintaan osallistutaan lähtökohtaisesti vapaaehtoisesti, mutta urheilu on erityisen aktiivista toimintaa ja aktiivisista harrastuksista suosituin. Useimmat kasvatustavoitteet opitaan nimenomaan toiminnassa ja esimerkiksi kyky yhteistyöhön kehittyä, kun toimitaan yhteistyössä muiden kanssa. Urheilu myös luo kasvatustilanteita, kuten sovittujen sääntöjen noudattaminen kaikissa niissäkin tilanteissa, joissa sääntöjä olisi helppoa jättää noudattamatta. Urheilun etuna kasvatustilanteena on myös se, että se on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, joka tuo järjestystä elämään. (Telama 1989.)

5.3 Hauskuuspuhe

Hauskuuspuheessa korostetaan leikin filosofiaa, jossa ihminen nähdään leikkivänä ja pelaavana olentona. Toiminnan ilo ja hauskuus ovat keskiössä. Urheilu on alusta elämyksille, ilmaisulle ja sosiaalisuudelle. Keskiössä on itseisarvoisena itse toiminta tässä hetkessä. Hauskuuspuhe eroaa muista puhetavoista juuri sen takia, että urheilun merkitys syntyy siinä lyhytjänteisesti tässä ja nyt sen sijaan, että urheilu olisi erityisesti juniorivaiheessa valmistautumista johonkin tulevaan. (Honkonen & Suoranta 1999.)

Amatööriurheilun idea lähti alun perin ajatuksesta, että urheilu itsessään on itseisarvoista. Urheilua harrastetaan sisäisten motiivien takia ilman sosiaalisia tai taloudellisia motiiveja. Toiminnan pääasiallinen tuotos on osallistujien ilo. Urheilemisen arjessa itseisarvoisuuden ideologia siirrettiin kuitenkin varsin nopeasti sivuun kilpailussa ammattilaisuutta vastaan. Amatööriurheilun piti erottautua ammattilaisuudesta ja Pohjoismaissa amatööriurheilun aateperusta liitettiin yleisiin kansallisiin kasvatuseriaatteisiin. (Lämsä 2009.)

Vaikka lasten ja nuorten kilpaurheilu onkin hiljalleen muuttunut entistä organisoidummaksi ja systemaattisemmaksi nuorten urheilijoiden paremmiksi urheilijoiksi kehittämiseksi (esim. Aarresola 2016, 47-51), kehittyneet valmennusjärjestelmät perustuvat lahjakkuuksien löytämiseen ja jalostamiseen (Andersen ym. 2015) ja samalla urheilulle ladataan kovia kasvatustavoitteita (esim. Telama 1989), niin silti toimintaan osallistujien itsensä mielestä tärkeimpiä syitä urheilemiselle on tavallisesti liikunnan tuottama nautinto ja myös hyvin tavoitteellisesti urheilevista nuorista suuri osa pitää urheilemisen hauskuutta hyvin tärkeänä motiivina urheilulleen (Aarresola & Kontinen 2012a, 2012b; Hämäläinen 2008, 123; Zacheus & Saarinen 2019 97-102).

5.4 Terveyspuhe

Terveyspuhe korostaa liikunnan myönteisiä vaikutuksia ihmisen kokonaisvaltaiseen terveyteen. Puhetavalla on myös kasvatuksellinen ulottuvuus, sillä urheiluharrastuksen nähdään kasvattavan terveelliseen ja liikunnalliseen elämäntapaan. Tällä puhetavalla perustellaan myös

liikuntapaikkarakentamista investointina kansanterveyteen ja tuottavuuteen. (Honkonen & Suoranta 1999.)

Terveyspuhe dominoi yleisesti liikunnasta käytävää julkista keskustelua. Terveys on hyve, jota erityisesti koulutetut ja keskiluokkaiset ihmiset arvostavat. Tämä ilmenee elämäntapatarkkailuna, jolla tarkoitetaan itsensä hallinnan keinoja, tietoa näistä keinoista ja kykyä käyttää niitä. Vetoamalla kansanterveyteen ja -talouteen pyritään sitouttamaan ihmisiä panostamaan kehoon, ruumiillisuuteen, liikuntaan ja ravintoon. Tämä puhe terveydestä inhimillisenä hyveenä koskee myös lapsia ja nuoria ja sen voi katsoa osaltaan jyrkentävän eroa kansanterveydellisen arkiliikunnan ja organisoidumman urheilun välillä. (Huhta & Nipuli 2011, 6-7.)

Suomessa lasten ja nuorten urheilun ensisijaisiksi tehtäviksi nähdään kasvatus terveeseen ja liikunnalliseen elämäntapaan (Lämsä 2009). Kansainvälisissä vertailuissa Suomessa on katsottu vallitsevan pohjoismainen liikuntaperinne, jossa liikunnan tukeminen kytkeytyy osaksi hyvinvointipolitiikkaa ja sillä tavoitellaan kansanterveydellisiä hyötyjä (Huhta & Nipuli 2011, 79). Koko liikunnan ja urheilun kenttään liitetään paljon muitakin terveysmerkityksiä kuin pelkät liikkumisen välittömät terveysvaikutukset. Terveet elämäntavat ja etenkin raittiusaate on yhdistetty liikuntaan jo vuosikymmenien ajan ja moni seura on aikanaan perustettu juuri näistä lähtökohdista. Seurat myös kertovat edelleen terveiden elämäntapojen olevan tärkeä aate seuran toiminnan taustalla. Käytännössä aatteen ja toiminnan välillä on ristiriitaa, sillä terveyskasvatusta toteutetaan seuroissa vain vähän. Seuranuoret käyttävät päihteistä ainoastaan tupakkaa selvästi muita nuoria vähemmän. Seuratoiminta mahdollistaa kuitenkin terveyden edistämisen, sillä se tavoittaa organisoidulla tavalla suuret määrät vapaaehtoisia lapsia ja nuoria. Lisäksi terveydellä ja urheilusuorituksella on selkeä vastavuoroisuus, sillä tavallisesti terveillä elämäntavoilla on positiivisia vaikutuksia urheilusuoritukseen. Seuratoiminta voi myös opettaa psyykkistä terveyttä parantavaa tunnehallintaa. (Kokko 2006.) Yllättävän harva nuorten valmentaja tai ohjaaja kuitenkaan painottaa levon ja terveellisen ravinnon kaltaisia urheilusuoritusta tukevia terveyttä edistäviä asioita. Valmentajat viestivät terveistä elämäntavoista melko vähän. (Koski 2007.)

Lapset ja nuoret tiedostavat liikunnan terveysaspektit hyvin. Esimerkiksi Myllyniemen ja Bergin (2013) tutkimuksessa jo 7-9-vuotiaat kertoivat liikkuvansa, koska se on terveydelle hyväksi ja jopa siksi, etteivät he halunneet olla lihavia. Aikaisemmin on ajateltu, että liikunnan terveysvaikutukset korostuvat vasta vanhemmissa ikäryhmissä siinä vaiheessa, kun terveys ei ole enää itsestäänselvyys, mutta nykyään yhä nuoremmat merkityksellistävät liikkumistaan terveyden kautta. (Myllyniemi & Berg 2013, 73-74.) Ainakin osittain tämä johtunee yleisestä kehityksestä, jossa terveys näyttäytyy nyky-yhteiskunnassa ihmisten identiteetti- ja elämänpolitiikan kulmakivenä (Puuronen 2006). Ottaen huomioon, että nuoruus on identiteetin muokkautumisen kannalta merkittävää aikaa (Konttinen 2014b), on oikeastaan jopa luonnollista, että nuoret merkityksellistävät liikkumistaan myös terveyden kautta.

On hyvä huomioida, että socialisaatiopuhe ja terveyspuhe ovat monelta osin päällekkäisiä. Kuten Lämsä (2009) toteaa, kasvatusta terveeseen ja liikunnalliseen elämäntapaan nähdään Suomessa perinteisesti lasten ja nuorten urheilun ensisijaiseksi tehtäväksi. Tämä kertoo selvästi, että terveyden edistäminen on itse asiassa urheilun avulla tapahtuvan socialisaation päämäärä. Honkonen ja Suorantakin sanovat, että terveyspuheella on myös kasvatuslottuvuus ja sen avulla halutaan juurruttaa liikunnallista ja tervettä elämäntapaa. Terveystiedon edistämisen voisikin mielestäni perustellusti hahmottaa socialisaatiopuheen kaikkein merkittävimäksi osa-alueeksi. Se rinnastuu kunnan kansalaisten kasvattamisen kaltaisiin päämääriin, joiden tavoitteena on tuottaa yhteiskuntakelpoisia ihmisiä. Tässä tutkimuksessa käsittelemme kuitenkin terveystiedon ja socialisaatiopuhetta erillisinä puhetapoina.

5.5 Toimijoiden poikkeavat puhetavat

Hyvä esimerkki socialisaatio- ja terveystiedon risteämisestä on liikuntalaki. Sen yleisinä tavoitteina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat, ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys. Myös huippu-urheilun edistäminen on yksi liikuntalain tavoitteista, joten sieltä voi lukea kaikuja tehovalmennuspuheesta. Sen sijaan suoraan hauskuuspuheeseen viittaavaa tekstiä liikuntalaista ei löydy. (Liikuntalaki 2015.) Erityisesti valtion ja kuntien toimet liikunnan alalla saavat lähtökohtansa liikuntalaista, joten terveystiedon ja socialisaatiopuhe korostuvat. Ei olekaan ihme,

että valtion liikuntaneuvoston julkaisuissa liikunnan ja urheilun yhteiskunnallista merkitystä perustellaan ennen kaikkea kansanterveyden, yhteisöllisyyden kokemusten ja kaikenlaisen sosiaalisen hyvän kautta. Myös liikunnan tuottama ilo ja huippu-urheilumenestys esiintyvät teksteissä joissain määrin itseisarvoisina, mutta suurimmaksi osaksi nekin välineellistetään erityisesti terveyden edistämisen keinoiksi. (Aaltonen 2016, Valtion liikuntaneuvosto 2013; Valtion liikuntaneuvosto 2015.)

Lajiliittojen ja muiden kattojärjestöjen seuroille suunnatusta tähtiseura-ohjeistuksesta on löydettävissä paljon tehovalmennuspuheeseen viittaavaa tekstiä. Nuorten kokonaisliikunnan määrän seuraaminen nähdään tärkeänä ja monipuolisen harjoittelun tarkoitus on kehittää lajitaitoa ja fyysistä harjoitettavuutta, jotta myöhemmin voidaan siirtyä systemaattiseen harjoitteluun. Kuitenkin myös hauskuuspuheeseen viittaavaa tekstiä on paljon. Lasten ja nuorten urheilemisessa tulee näkyä innostuksen ja ilon ja sekä kilpailemisen että harrastamisen tulee olla innostavaa. Ohjeistuksessa puhutaan myös urheilullisten elämäntapojen tärkeydestä, mikä viittaa ennen kaikkea terveysterveystieteeseen, mutta jossa on kaikuja myös sosialisatiopuheen terveyskasvatuksellisesta puolesta. (Olympiakomitea 2017b.)

Seurat vaikuttaisivat liikkuvan kaikkien eri puhetapojen välimaastossa. Historiallisen kilpaurheiluun keskittymisen (esim. Lämsä 2009) ja urheilutoimintaan sisäänkirjoitetun menestysrationaalisuuden (Aarresola 2016, 47-51) takia tehovalmennuspuheen voi katsoa olevan ainakin jollain tasolla dominoivassa asemassa, mutta seuratoiminnan eriytyminen näkyy siinä, että seurat tarjoavat yhä enemmän tarjontaa myös niille, jotka eivät ole kiinnostuneita kilpaurheilusta (esim. Koski 2012). Silti julkisuudessa esiintyy paljon kritiikkiä, jossa seuroja syyllistetään liiasta kilpaurheiluun keskittymisestä (esim. Salasuo 2016).

Nuoret vaikuttavat hahmottavan urheiluaan hyvin monien eri puhetapojen kautta. Hauskuuspuhe, terveysterveystieteeseen ja tehovalmennuspuhe esiintyvät kaikki hyvin voimakkaana paikoin jopa samoissa puheissa. Lähtökohtana hauskuuspuheen merkitykselle voi mielestäni pitää sitä, että nykyiselle ns. z-sukupolvelle elämyksellisyys ja elämän mielekkyys ovat korostuneen tärkeitä asioita. Valinnan mahdollisuuksien ollessa laajempia kuin ennen nuoret voivat valita harrastukseksi juuri sen, mikä koetaan kaikkein mielekkäimmäksi. (Aarresola

2014a; Aira ym. 2013.) Liikunnasta saatava ilo toistuukin tärkeänä motiivina liikuntaharrastukselle eri tutkimuksissa (esim. Aarresola & Konttinen 2012a, 2012b; Zacheus & Saarinen 2019, 97-102). Samalla nuorilla on kuitenkin hyvin paljon tehovalmennuspuheeseen viittaavia kilpailullisia tavoitteita. Sekä vuoden 2016 Liitu-tutkimuksessa että Aarresolan ja Konttisen (2012) tutkimuksissa yli 60% urheiluseuroissa urheilevista nuorista joko piti kilpailemista ja voittamista tärkeänä tai oli asettanut itselleen kilpailullisia tavoitteita (Aarresola & Konttinen 2012a, 2012b; Mononen ym. 2016). Lisäksi Hämäläisen (2008) tutkimuksessa esiintyi tehovalmennuspuheen eri puolien kanssa lähes yksi yhteen soveltuvia työn ja menestyksen eetoksia, joissa urheilu merkityksellistyi joko kovan itsensä räkkäämisen tai keinolla millä hyvänsä menestyksen tavoittelun kautta (Hämäläinen 2008, 114-127). Myös terveystuho nousee esiin nuorilla ja sen vaikutus nyky-yhteiskunnassa on voimistumassa (Myllyniemi & Berg 2013, 73-74, Puuronen 2006). Viimeisimmän nuorten vapaa-aikatutkimuksen perusteella terveys on noussut jopa tärkeimmäksi nuorten liikkumisen motiiviksi, jos mukaan lasketaan myös urheiluseurojen ulkopuolella liikkuvat (Zacheus & Saarinen 2019, 97-102). Sen sijaan sosialisatiopuheen rooli näyttäisi jäävän pieneksi nuorten kohdalla.

Valmentajien kohdalla vaikuttaisi korostuvan tehovalmennuspuheeseen liitettävä urheilijoiden fyysisen suorituskyvyn kehittäminen. Valmentajakoulutuksissa painotetaan urheilijoiden fyysistä kehittämistä (Koski 2007) ja valmentajista lähes puolet pitää sitä valmentajan tärkeimpänä tehtävänä (Blomqvist ym. 2012). Myös valmennuksen teoretisoinneissa tehovalmennuspuheen kaltainen huipun tavoittelu on isossa roolissa (esim. Côté ym. 2007b). On silti hyvä huomata, että esimerkiksi Blomqvistin ym. (2012) tutkimuksessa urheilijoiden absoluuttinen menestyminen ei ollut valmentajille erityisen tärkeää. Lisäksi myös sosialisatiopuheeseen kuuluva kasvatuksellisuus kuului vahvasti valmentajien vastauksissa. Esimerkiksi edellä mainitussa Blomqvistin ja kumppanien tutkimuksessa useampi kuin joka kolmas piti kasvattamista valmentajan tärkeimpänä tehtävänä.

Vanhempien puheissa sosialisatiopuhe näyttäytyy hyvin vahvana. He toivovat urheilun auttavan ns. kunnon kansalaiseksi kasvamisessa ja pitävät sitä nuorten kasvulle hyödyllisenä (Berg 2012; Hoikkala 1993 92-96; Koski 2000). Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen perusteella myös hauskuuspuhe korostuu, sillä käytännössä kaikki vanhemmat pitivät sitä

toivottavana lasten ja nuorten liikunnassa (Hakanen ym. 2019, 34). Lisäksi eri tutkimuksissa vanhemmat pitivät tärkeänä fyysistä ja henkistä hyvinvointia sekä sitä, että heidän lapsensa viihtyvät harrastuksissaan (Korhonen 2002, 51-54; Pöyhönen 2015, 63-64, 98). Sen sijaan tehovalmennuspuheelle tyypillisiä asioita vanhemmat eivät juuri vaikuta painottavan.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuskohde ja tutkimustehtävät

Jyväskylän Kenttärheilijat ry (JKU) on vuonna 1938 perustettu yleisurheilun erikoisseura (Mero 2018). Seurassa oli vuonna 2018 tilikauden päättyessä 1817 jäsentä, mikä tekee siitä Keski-Suomen suurimman urheiluseuran jäsenmäärällä mitattuna (Kenttärheilija 1/2019, 3). JKU on myös sekä jäsen- että lisenssimäärältään Suomen suurin yleisurheiluseura (Finni 2018). JKU on kokonsa lisäksi myös viime vuosien menestynein yleisurheiluseura Suomessa ja se voitti ulkoratojen Suomenmestaruuskilpailuissa eniten SM-pisteitä keränneelle seuralle myönnettävän Kalevan maljan vuosina 2014, 2015, 2017 ja 2018 (yleisurheilu.fi). Seurassa on viisi vakituista täysipäiväistä työntekijää ja lisäksi kaksi osa-aikaista työntekijää (Jyväskylän Kenttärheilijat, 7).

Seuran nuorisotoiminta jakautuu alle 12-vuotiaiden lasten toimintaan ja 13-19-vuotiaiden nuorten toimintaan. Erona näiden ikäryhmien välillä on se, että alle 12-vuotiaiden toiminnassa päätavoite on innostaa lapsia urheiluun yleisurheilun avulla, kun taas 13-19-vuotiaissa kilparyhmien tavoite on mahdollistaa ympärivuotinen ja tavoitteellinen harjoittelu. Seura järjestää liikuntaleikkikouluja 3-5-vuotiaille ja urheilukouluja 4-12-vuotiaille. Näissä tavoitteena on lasten monipuolinen liikuttaminen, liikunnalliseen elämäntapaan ohjaaminen ja yleisurheilun perustaitojen opettaminen. 8-12-vuotiaille järjestetään myös ympärivuotisia juniorivalmennusryhmiä, joissa harjoitusmäärät ovat hieman urheilukouluja suurempia ja harjoittelu keskittyy urheilukouluja selkeämmin lajitaitojen ja fyysisten ominaisuuksien kehittämiseen. 13-19-vuotiaat harjoittelevat valmennusryhmissä, joissa tarjotaan selkeästi kilpailuihin tähtäävää nuorisovalmennusta, jonka tavoitteena on mahdollistaa urheilijan rajojen mittaaminen nuorisovalmennusvaiheen jälkeen. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni jatkaa kilpaurheilu-uraansa myös aikuisiän huippu-urheiluvaiheessa. Valmennusryhmien rinnalla toimii myös harrasteryhmiä niille, jotka eivät innostu kilpaurheilusta. (Jyväskylän Kenttärheilijat, 12-16.) Seuran nuorisotoiminnan rakenteen voi katsoa noudattavan hyvin tarkasti Côtén ym. DMSP-mallia. Ainoana erona DMSP-malliin on se, että kun DMSP-mallissa

kilpa- ja harrasteryhmät erotetaan 12-13-vuotiaana, niin JKU:ssa erottelua tehdään jo 8-12-vuotiaissa.

Tässä tutkimuksessa tutkimuskohteena ovat yläkouluikäiset, eli 13-16-vuotiaat, JKU:n valmennusryhmissä harjoittelevat nuoret, heidän vanhempansa ja heidän valmentajansa. Tutkittavista nuorista tytöt harjoittelevat seuran yläkouluvalmennusryhmässä ja pojat 15-17-vuotiaista pojista muodostetussa valmennusryhmässä. Alun perin tutkimuksessa oli tarkoitus keskittyä syksyllä 2018 käynnistyneessä yläkouluvalmennusryhmässä harjoitteleviin nuoriin. Yläkouluvalmennusryhmä on muodostettu Jyväskylän Kilpisen ja Viitaniemen urheiluluokkia käyvistä nuorista. Muista ryhmistä poiketen yläkouluryhmä ei harjoittele tyypillisesti iltaisin, vaan harjoituksia on kahdesti viikossa aamuisin ennen koulua ja arki-iltapäivisin heti koulun jälkeen. Näin pyritään siihen, että huolimatta jopa seitsemästä harjoituskerrasta viikossa illat ja viikonloput olisivat vapaita harjoittelusta. (Kenttäurheilija 4/2018, 8-9.) Alkuvaiheessa yläkouluryhmä on kuitenkin muodostunut hyvin tyttövaltaiseksi, joten tutkin myös 15-17-vuotiaiden poikien valmennusryhmän yläkouluikäisiä nuoria vanhempineen ja valmentajineen. Halusin sisällyttää tutkimukseeni molempien sukupuolien nuoria, sillä yleisurheilussa ja myös JKU:n nuorisovalmennuksessa on mukana paljon sekä tyttöjä että poikia. Molempien sukupuolien tutkiminen mahdollistaa myös mahdollisten sukupuolierojen havaitsemisen.

Tutkimustehtävänäni on kuvata miten tutkittavat merkityksellistävät yläkouluikäisten nuorten urheilua sekä millaisia tavoitteita ja toiveita heillä on urheilua kohtaan. Kuvailuni käsitteellisenä pohjana käytän hyväkseni Honkosen ja Suorannan (1999) junioriurheilun puhetaipien teoretisointia. Puhun kuitenkin eri puhetaipien sijaan eri diskursseista. Tämän käsitteellisen ratkaisun perustelen myöhemmin tutkimusten metodologisten lähtökohtien yhteydessä. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten eri diskurssit painottuvat nuorten yleisurheilijoiden, heidän vanhempien ja heidän valmentajien puheissa?
2. Millaisia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia nuorten, vanhempien ja valmentajien käyttämissä diskursseissa on?

6.2 Tutkimuksen teoreettiset ja metodologiset lähtökohdat

Tutkimusotteeltani tutkimukseni sijoittuu laadulliseen tutkimusperinteeseen. Laadullista tutkimusta voi pitää eräänlaisena sateenvarjoterminä, jonka alle sijoittuu hyvin erilaisia laadullisia tutkimuksia. Siksi laadullista tutkimusta onkin vaikeaa, ellei mahdotonta, tiivistää yksiselitteiseksi käsitteeksi, vaan pikemminkin on olemassa joukko erilaisista tutkimusperinteistä kumpuavia laadullisia tutkimuksia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 13.) Tyypillisesti laadulliselle tutkimukselle ominaista on, ettei siinä pyritä tilastollisiin yleistyksiin. Pääsääntöisesti aineiston koko on määrälliseen tutkimukseen verrattuna pieni ja siinä pyritään kuvaamaan tiettyä ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta tietylle ilmiölle. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98.)

Laadullisessa tutkimuksessa ei siis lähtökohtaisesti yritetä esittää universaaleja lainalaisuuksia, vaan keskeistä on tutkittavien ilmiöiden paikallinen selittäminen. Selittäminen perustuu ymmärtävään selittämiseen. (Alasuutari 2011, 55.) Laadullisen tutkimuksen oleellinen ominaispiirre onkin se, ettei sen tuottama tieto ole objektiivista, vaan sitä ohjaa aina tutkijan oma ymmärrys. Tutkijan valitsemat tutkimusasetelmat ja hänen tutkittavalle ilmiölle asettamat merkitykset vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 25.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu jatkuvasti pohtimaan tekemiään valintoja ja ratkaisuja ja siksi tutkimuksen keskeinen tutkimusväline on tutkija itse. Siten laadullisen tutkimuksen luottavuuden kannalta oleelliseen rooliin nousee koko tutkimusprosessi toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, missä luotettavuudesta puhuessa puhutaan yleensä mittausten luotettavuudessa. (Eskola & Suoranta 2008, 208-211.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusprosessin yksityiskohtainen kuvaus nouseekin tärkeään rooliin, jotta lukijat voivat arvioida tutkimusta ja sen tuloksia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 164).

Tässä tutkimuksessa laadullisen tutkimusotteen valinta perustuu siihen, että tarkoituksenani on ennen kaikkea kuvailla lasten ja nuorten urheilun merkitysmaailmoja ja niiden risteämiä. Eri puhetapojen ilmenemistä voisi tutkia myös kvantitatiivisin menetelmin, jolloin mielenkiinto kohdistuisi niiden määrälliseen ilmenemiseen. Tarkoituksenani on kuitenkin määrällisen ilmenemisen sijaan kohdistaa huomioni ensisijaisesti puhetapojen painotuksiin, niiden

yhteneväisyyksiin ja eroavuuksiin. Tällöin tutkimusotteeksi sopii paremmin laadullinen tutkimus, jossa lähtökohtana on teorian ja hypoteesien testaamisen sijaan aineiston monitahoinen ja kokonaisvaltainen tarkastelu, odottamattomien seikkojen paljastaminen ja tutkittavien näkökulmien esiin tuominen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2016, 164).

Tutkimukseni keskiössä on lasten ja nuorten urheilun merkityksellistäminen ja siten merkitysten rakentumisella on tutkimuksessa oleellinen rooli. Käsitteiden merkitysten rakentumisesta pohjautuu sosiaalisen konstruktionismin traditioon. Yksi tradition klassikoista on Bergerin ja Luckmannin alun perin vuonna 1966 ilmestynyt teos “Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen”, jossa hahmotellaan sosiaalisen konstruktionismin ajatusta todellisuuden ja merkitysten rakentumisesta sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Berger ja Luckmann (1995) kirjoittavat, että “jokapäiväinen elämä esittäytyy ihmisten tulkitsemana todellisuutena ja subjektiivisesti merkityksellisenä, yhtenäisenä maailmana”. Heidän mukaansa ihmiset sekä pitävät jokapäiväistä elämismailmansa itsestään selvänä todellisuutena että tuottavat sen toiminnallaan ja ajattelullaan, jolloin todellisuus muodostuu ja säilyy ihmisten ajattelun ja toiminnan kautta. (Berger & Luckmann 1995, 29-30.)

Tässä tutkimuksessa analyysimenetelmänäni rakentuu pääasiassa sisällönanalyysin pohjalta, jota täydennän soveltuvien osin diskurssianalyysillä. Erityisesti lainaan diskurssianalyysin traditiosta diskurssin käsitettä. Analyysimenetelmäni voi kutsua sekä sisällönanalyysin keinoja hyödyntäväksi diskurssianalyysiksi että diskurssianalyysin käsitteistöä hyödyntäväksi sisällönanalyysiksi. Koska käytän tutkimuksessani sekä sisällönanalyysiä että diskurssianalyysiä, esittelen seuraavaksi molempia menetelmiä.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Yksittäisen metodin lisäksi sen voi mieltää myös väljäksi teoreettiseksi kehykseksi, jota voi liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Useimmat erilaiset laadullisen tutkimuksen menetelmät perustuvatkin jollain tavalla sisällönanalyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103.) Sisällönanalyysissä aineisto järjestetään systemaattisella analyysillä tiivistettyyn ja yleiseen muotoon johtopäätösten tekoa varten kadottamatta sen sisältämää informaatiota (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117-118).

Tuomi ja Sarajärvi (2018) jakavat erilaiset sisällönanalyysit aineistolähtöisiksi, teorialähtöisiksi ja teoriaohjaaviksi sisällönanalyseiksi. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineisto luokitellaan ilman teoreettisia ennakko-odotuksia. Analyysin ensimmäinen vaihe on aineiston pelkistäminen eli redusointi, jonka tarkoituksena on löytää aineistosta tutkimukselle olennaiset kohdat. Seuraavassa vaiheessa pelkistetty aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Tällöin pelkistetyistä aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia ja samaa ilmiötä kuvaavat kohdat yhdistetään. Aineiston klusterointia seuraa aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen, jossa erotellaan lopullisesti tutkimuksen kannalta oleellinen tieto ja muodostetaan teoreettiset käsitteet, joiden pohjalta päästään tekemään johtopäätöksiä. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston luokittelu taas muodostuu jo olemassa olevan käsitejärjestelmän pohjalta ja johtopäätöksien tekemiseen päästään käsittelemällä aineistoa tämän käsitejärjestelmän sisällä. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan siis mieltää induktiiviseksi analyysiksi, jossa yksittäisten havaintojen pohjalta muodostetaan yleisiä käsitteitä, kun taas teoriaohjaava sisällönanalyysi voidaan mieltää deduktiiviseksi analyysiksi, jossa yleistä käsitejärjestelmää hyödyntäen edetään yksittäisiin havaintoihin. Teoriaohjaava sisällönanalyysi eroaa näistä siten, että siinä aineistolähtöisesti muodostettu analyysi liitetään teoreettisiin käsitteisiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122-133.)

Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on ihmisten tapa tehdä kielenkäyttöllään asioita ymmärrettäviksi. Kiteyttäen diskurssianalyysi on kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimusta, jossa analysoidaan sosiaalisen todellisuuden tuottamista erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 231-233.) Diskurssianalyysi ei tutkimusmetodologiana ole yhtenäinen kenttä, vaan se mahdollistaa monia erilaisia tutkimuksellisia vaihtoehtoja. (Jokinen ym. 2016, 267-269.) Erilaisia diskursiivisia analyysitapoja on hyvin paljon eikä niitä ole aina helppoa erottaa. Diskursiivisilla analyysitavoilla viitataan selkeiden formalisoitujen analyysitapojen sijaan mieluummin väljään teoreettiseen ideaan joukosta metodologisia työvälineitä. (Eskola & Suoranta 2008, 196.)

Pietikäinen ja Mäntynen (2009) kertovat diskurssianalyysin keskeisen käsitteen diskurssin olevan luonteeltaan monimerkityksellinen ja dynaaminen. Eri yhteyksissä ja eri tilanteissa sillä voidaan tarkoittaa eri asioita. Kielitieteellisessä tutkimuksessa sillä tarkoitettiin alun perin ”lausetta pidempiä ja suurempia tekstikokonaisuuksia”. Kielenkäytön kontekstin noustessa

yleisemmin tutkittavaksi kohteeksi diskurssin käsite sai uuden merkityksen. Sillä alettiin tarkoittaa ”lausetta suurempia kielenkäytön kokonaisuuksia kontekstissaan”. Diskurssin käsitteelle muodostui kaksi erilaista näkökulmaa. Sillä alettiin viitata sekä lausetta suurempiin kokonaisuuksiin että varsinaiseen kielenkäyttöön tilanteessa. Ensimmäisessä näkökulmassa mielenkiinto kohdistuu kielenkäytön järjestymiseen tietyllä tavalla, kun taas jälkimmäisessä nousee esiin kielenkäytön tilanteisuus ja vaihtelu suhteessa sosiaaliseen toimintaan. Nykyäänkin diskurssin käsitettä käytetään usein viitattaessa ”vakiintuneeseen kielenkäyttöön tietyssä tilanteessa tai tietyllä alalla”. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 22-25.)

Pietikäinen ja Mäntynen jakavat diskurssin käsitteen kahteen osaan. Diskurssin käsitteellä yksikkömuodossa tarkoitetaan heidän mukaansa kaikkea kielellistä ja sosiaalista toimintaa, joilla voi ajatella olevan vuorovaikutuksellisia ja sosiaalisia seurauksia. Diskurssi viittaa tällöin kielenkäyttöön sosiaalisena toimintana. Sen sijaan diskursseilla monikollisessa muodossa tarkoitetaan ”kiteytyntä merkityksellistämisen tapaa, jonka kieliyhteisön jäsenet tunnistavat”. Diskursseilla viitataan tapoihin merkityksellistää ja kuvata asioista tietyllä tavalla ja tietyistä näkökulmasta. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 26-27.)

Tutkimuksessani diskurssin käsite on olennainen juuri tästä toisesta monikollisesta näkökulmasta, jossa diskurssin käsitteellä viitataan tapaan merkityksellistää asioita tietyllä tavalla tietyistä näkökulmasta. Lasten ja nuorten urheilun erilaiset puhetavat voi hahmottaa erilaisiksi diskursseiksi, joiden kautta lasten ja nuorten urheilua merkityksellistetään. Tehoalmmennus-, hauskuus-, sosialisatio ja terveyspuheita voikin kutsua myös tehoalmmennus-, hauskuus-, sosialisatio- ja terveysdiskursseiksi. Tästä eteenpäin kutsunkin nuorisourheilun eri puhetapoja nuorisourheilun eri diskursseiksi.

6.3 Tutkimusaineisto ja aineistonkeruu

Tutkimukseni aineiston keräsin haastattelemalla tutkimuskohteita. Tutkimushaastattelu eri muodoissaan on etenkin käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteissä kaikkein käytetyimpiä menetelmiä, sillä se soveltuu monenlaisiin tarkoituksiin, sitä voidaan käyttää lähes kaikkialla ja sen avulla voidaan saada syvällistä tietoa (Hirsjärvi & Hurme 2001, 11). Perusidea

haastattelun käyttämiseen aineistonkeruumenetelmänä on yksinkertainen, sillä kun halutaan tietää mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii niin kuin toimii, on järkevää kysyä asiaa häneltä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 84). Haastattelu mahdollistaa sen, että tutkittavasta tulee merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli ja hänen puhettaan on mahdollista sijoittaa laajempaan kontekstiin. Haastattelu on myös hyödyllinen tilanteessa, jossa jo ennalta tiedetään, että tutkimuksen aihe tuottaa monitahoisia ja moniin suuntiin viittaavia vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 35.) Näistä syistä valitsin haastattelun tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi.

Tutkimukseeni haastattelin neljää nuorta, heidän vanhempiaan ja valmentajiaan. Haastateltavista nuorista kaksi oli poikia ja kaksi tyttöjä. Sekä poikien että tyttöjen vanhemmista haastattelin toisen isää ja toisen äitiä. Lopulliseksi tutkimusaineistoksi muodostui siis kahden pojan, kahden tytön, kahden isän, kahden äidin ja kahden valmentajan yhteensä kymmenen haastattelua. Haastattelujen pohjana käytin haastattelurunkoa, jonka suunnittelin erikseen nuorille, vanhemmille ja valmentajille (liite 1). Yksityiskohtaisen kysymyslistan sijaan haastattelut kulkivat ennalta suunniteltujen teemojen ympärillä ja haastattelurungon kysymyksien rooli oli lähinnä toimia haastattelujen pohjana ja tukena. Teemojen käsittelyjärjestys ja yksittäisten kysymysten muoto saattoivatkin vaihdella haastateltavasta ja haastattelun kulusta riippuen.

Haastattelujen muotoa voisi kutsua teemahaastatteluksi. Teemahaastatteluksi kutsutaan puolistrukturoitua haastattelumenetelmää, jossa yksityiskohtaisen ennalta suunnitellun kysymyslistan tai täysin strukturoimattoman keskustelun sijaan haastattelu kohdennetaan tiettyihin ennalta määriteltyihin teemoihin, joiden varassa keskustelu etenee. Tämän haastattelumuodon etuna on se, että tämä vapauttaa haastattelun pääosin tutkijan näkökulmasta ja tuo haastateltavien äänen kuuluviin. Teemahaastattelu nostaa ihmisten tulkinnat ja heidän asioille antamat merkitykset keskiöön ja ottaa huomioon sen, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47-48.)

Kutakin haastateltavaa haastattelin kerran. Kymmenestä haastattelusta yhdeksän toteutettiin Jyväskylän Monitoimitalon kahviossa tai sen viereisissä kokoustiloissa ja yhtä vanhemmista

haastattelin Hipposhallin aulassa. Paikkana ”monnari” oli sopivan neutraali haastatteluja varten, sillä alueena se oli kaikille haastateltaville ennestään tuttu ja myös seuran toimisto sijaitsee sen välittömässä läheisyydessä. Erityisesti nuorten ja valmentajien haastattelemiseen paikka oli helppo, sillä he pystyivät tulemaan haastateltaviksi harjoitusten yhteydessä joko ennen harjoituksia tai niiden jälkeen. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin ja ne kestivät 31-45 minuuttia. Yhteensä haastatteluaineistoa kertyi nauhalle 6 tuntia 20 minuuttia ja litteroituna tekstinä 107 A4-liuskaa (fonttikoko 12, riviväli 1).

Haastateltavien hankkiminen sujui ilahduttavan ongelmattomasti. Yläkouluryhmän valmentajan kanssa olin jo työni alkuvaiheessa, monta kuukautta ennen haastatteluja, alustavasti keskustellut, että heidän ryhmänsä käyttäminen tutkimuksessa onnistuu. 15-17-vuotiaiden poikien ryhmän valmentajaan otin yhteyttä muutamaa viikkoa ennen haastattelujen toteuttamista, kun kävi ilmi, ettei pelkkää yläkouluryhmää haastattelemalla saa poikien näkökulmaa mukaan. Haastateltavat valitsin niin, että menin ryhmien harjoituksiin valmentajien kanssa sovittuina aikoina ja esittelin itseni ja tutkimukseni nuorille, jonka jälkeen kysyin vapaaehtoisia haastateltavia. Molemmista ryhmistä valitsin ne kaksi nuorta, jotka ensimmäisinä lupautuivat haastateltaviksi. Tällä pyrin siihen, että haastateltavat olisivat mahdollisimman motivoituneita osallistumaan tutkimukseen. Näin pyrin myös välttämään tilannetta, jossa jo haastateltavien valinta esimerkiksi valmentajan mieltymysten mukaan voisi vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Sen jälkeen, kun haastateltavat nuoret oli valittu, soitin heidän vanhemmilleen ja pyysin heitä haastateltaviksi. Pyrin saamaan haastateltaviksi sekä pojilta että tytöiltä toisen nuoren äidin ja toisen isän. Kun kaikki vanhemmat suostuivat haastattelupyyntöön, muodostui tutkimusjoukko haluamani kaltaiseksi.

Ennen haastatteluja pyrin kertomaan haastateltaville tutkimuksestani vain sen verran, kuin he halusivat tietää. Tämä onnistui lopulta varsin hyvin, sillä haastateltavat halusivat lähinnä tietää tutkimukseni aihepiirin, mutta kukaan ei tarvinnut etukäteen yksityiskohtaisempia tietoja tutkimuksesta, vaikka tarjouduinkin vastaamaan kaikkiin tutkimukseen liittyviin kysymyksiin. Tyypillisesti haastateltavat kysyivät ennen haastattelun alkamista, että mitä oikeastaan tässä tutkimuksessa tutkitaan, jolloin toki sen heille kerroin. Nuorille näytin kuitenkin ennen haastatteluja haastattelurungon, sillä uskoin sen helpottavan nuorten vastauksia. Näin he ehtivät hieman prosessoida ajatuksiaan aihepiiristä, joka muuten olisi saattanut olla hieman hankala.

Huomasin sen myös helpottavan haastattelutilanteita ja rentouttavan nuoria, kun he tiesivät, millaisia kysymyksiä on tulossa.

Kertomalla haastattelukysymyksistä niin vähän kuin tarpeen pyrin siihen, että haastateltavien vastauksista muodostuisi mahdollisimman aitoja. Koin mahdolliseksi, että osa haastateltavista saattaisi alkaa miettiä sitä, mitä heidän odotetaan vastaavan ja jo etukäteen peilaavan omia vastauksiaan muiden kuviteltuihin vastauksiin. Esimerkiksi vanhemmat olisivat saattaneet miettiä jo etukäteen mitä heidän lapsensa ja toisaalta muut vanhemmat ajattelevat ja ohjata omia vastauksiaan näiden ajatusten perusteella. Tämä ilmiö on yksi haastattelututkimuksen ongelmakohdista, sillä tunnistetusti haastateltavilla on taipumus antaa tutkimushaastatteluissa ”sosiaalisesti suotavia” vastauksia ja puhua haastattelutilanteessa toisin kuin jossakin toisessa tilanteessa (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34-35; Hirsjärvi ym. 2016, 207). Halusin välttää tätä ja saada haastatteluaineistooni mahdollisimman paljon aitoja ja spontaaneja ajatuksia ja mielipiteitä. Toisaalta haastattelussa tärkeintä on saada mahdollisimman paljon tietoa aiheesta ja sen onnistumisen kannalta suositellaankin, että haastateltavat saisivat tutustua haastattelun kysymyksiin tai vähintäänkin aiheisiin jo ennen haastattelua (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85). Jouduin siis tekemään valintaa huolellisesti punnittujen vastausten ja spontaanien mielipiteiden välillä ja tasapainoilemaan sen kanssa, miten paljon annoin haastateltaville mahdollisuuksia miettiä vastauksiaan etukäteen.

Jotta haastattelun kulkua voitaisiin säädellä tilanteen edellyttämällä tavalla, vaaditaan haastattelijalta taitoa ja kokemusta. Haastattelijan rooliin ja tehtäviin olisikin hyvä kouluttautua jo etukäteen ennen haastattelujen tekemistä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 35.) Itsellä kokemusta tutkimushaastatteluista oli etukäteen melko vähän. Metodiopinnoissa haastattelua oli käyty tiedonkeruumenetelmänä teoreettisesti läpi ja lisäksi niihin sisältyi yksittäinen tutkimushaastattelun tekeminen. Lisäksi minulla oli kokemusta muutamasta pidemmästä eittieteellisestä haastattelusta. Koska tunnistin oman haastattelukokemuksen puutteen yhdeksi mahdolliseksi haasteeksi tutkimuksen onnistumiselle, kiinnitin siihen erityishuomiota. Kävimme ohjaajani kanssa haastatteluun liittyviä asioita henkilökohtaisesti etukäteen läpi ja ennen varsinaisia tutkimushaastatteluja tein vielä harjoitushaastattelun omaan valmennusryhmääni kuuluvan nuoren kanssa. Kohdistin harjoitushaastattelun valmentajan tai vanhemman sijaan nimenomaan nuoreen, koska uskoin heidän haastattelemisensa olevan

potentiaalisesti kaikkein hankalinta. Tämä harjoitushaastattelu osoittautui varsin hyödylliseksi, sillä sen lisäksi, että huomasin hallitsevani haastattelutilanteen, pystyin myös hiomaan haastattelurunkoa. Lopulta varsinaiset haastattelut sujuivat oman kokemukseni mukaan varsin hyvin ja sain niistä irti sen mitä halusin.

Haastatelluista henkilöistä tunsin osan jo etukäteen. Koska itse sekä urheilen että valmennan JKU:ssa, olivat molemmat valmentajat minulle tuttuja jo etukäteen. Molemmat tytöt taas harjoittelivat aikaisemmin ennen nykyiseen ryhmään siirtymistä ryhmässä, jossa itse olin apuvalmentajana ja sitä kautta myös heidän vanhempansa olivat vähintäänkin pintapuolisesti tuttuja henkilöitä. Ainoastaan pojat ja heidän vanhempansa olivat minulle etukäteen tuntemattomia. Tosin poikienkin kanssa olen usein samaan aikaan harjoitellut hallilla, joten olimme ns. naamatuttuja puolin ja toisin. Haastateltujen tuttuus sekä helpotti haastatteluja että tuotti niihin haasteita. Haastattelut lähtivät hyvin luontevasti liikkeelle ja koin, että erityisesti nuorten haastattelemista helpotti se, että haastattelijana oli tuttu henkilö. Haastattelijan tuttuus saattoi auttaa häivyttämään välistämme valtasuhdetta ja rakentamaan luottamusta, jonka myötä nuoret sai puhumaan avoimesti. Tyttöjen kohdalla se tuotti kuitenkin myös haasteita, sillä heidän entisenä valmentajanaan jouduin tähdentämään heille olevani tilanteessa nimenomaan tutkijana ja toivovani heidän vastaavan kysymyksiin rehellisesti ja avoimesti. Koin haastatteluja onnistuneen tältä kannalta, sillä molemmat tytöt mm. kertoivat avoimesti myös negatiivisista kokemuksistaan niiltä ajoilta, jolloin he harjoittelivat valmennuksessani. On kuitenkin mahdollista, että asemani tyttöjen ex-valmentajana vaikutti tyttöjen ja mahdollisesti myös heidän vanhempiansa vastauksiin. Sen sijaan valmentajien haastatteluja kaverillisten suhteiden koin ennemminkin auttaneen, sillä haastattelut sujuivat alusta loppuun hyvin luontevasti ja he puhuivat avoimen ja rehellisen tuntuisesti.

6.4 Aineiston analyysi

Analyysini aluksi lähdin erittelemään aineistoani sisällönanalyysin keinoin. Ensimmäiseksi lähdin haastattelu kerrallaan koodaamaan litteroitua haastatteluaineistoa etsien sieltä junioriurheilun eri diskursseihin kuuluvaa puhetta. Tehovalmennus-, hauskuus-, sosialisatio- ja terveysdiskurssi toimivat siis analyysini teoreettisena viitekehyksenä, jonka kautta

aineistoani käsittelin. Kävin aineistoni läpi tämän viitekehyksen kautta ja merkitsin sinne eri värikoodeilla ne kohdat, jotka tulkintani mukaan sisälsivät johonkin em. diskurssiin kuuluvaa puhetta. Tässä vaiheessa analyysini oli siis deduktiivista teorialähtöistä sisällönanalyysiä, millä tarkoitetaan sitä, että aineiston analyysin luokittelu perustuu aikaisempaan käsitejärjestelmään (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127).

Analyysini seuraavassa vaiheessa lähdin käsittelemään näitä teksteistä löytämiäni eri diskursseihin kuuluvia puheita Annu Kaivosaaren (2017) väitöskirjan metodologista mallia soveltaen. Lähdin Kaivosaaren tapaan tarkastelemaan induktiivisesti jokaisen diskurssin mukaisen tekstikokonaisuuden sisältöjä erikseen. Tässä vaiheessa aineiston käsittelyni muuttui teorialähtöisestä sisällönanalyysistä aineistolähtöiseksi sisällönanalyysiksi. Muodostin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmiä hyödyntäen käsitystä siitä, millaisista puheista kunkin haastateltavan käyttämät diskurssit muodostuvat. Ensin yhdistelin jokaisesta haastattelusta niiden sisältämät värikoodatut eri diskurssit yhteen, eli toisin sanoen ryhmittelin aineiston eri diskurssien mukaan. Tämän jälkeen lähdin redusoimaan eli pelkistämään näitä diskursseja sisältäviä tekstikokonaisuuksia. Kaivosaarta mukaillen määrittelin pelkistettäväksi analyysiyksiköksi sellaisen selkeän ajatuskokonaisuuden, jossa nuorten urheilusta puhutaan selkeästä yksittäisestä diskurssista käsin. Lyhimmillään nämä analyysiyksiköt olivat parin sanan mittaisia ja pisimmillään useita lauseita, joiden välistä saattoi vielä löytyä esittämäni jatkokysymys. Kirjoitin pelkistykset näistä analyysiyksiköistä Excel-ohjelman taulukoihin jakaen jokaisen haastattelun erikseen eri diskurssien mukaisesti. Yhteensä pelkistyyksiä muodostui aineistosta 397 kappaletta.

Seuraavassa vaiheessa muodostin pelkistysten perusteella kuvaukset jokaisesta haastateltavasta oman ajatteluni tueksi. Sen jälkeen lähdin mukailemaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin mallia (esim. Tuomi & Sarajärvi 2018, 123), jossa pelkistetyt ilmaukset listataan, niistä etsitään samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia, niitä ryhmitellään ja yhdistellään ja näin muodostetaan uusia ala- ja yläluokkia. Omassa tutkimuksessani tämä tarkoitti sitä, että yhdistelin ensin nuorten haastattelujen pelkistyyksiä keskenään etsien sieltä millaisia eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä nuorten vastauksissa oli suhteessa toisiinsa. Tämän jälkeen tein saman vanhemmille ja valmentajille. Näin muodostin vastaukset ensimmäiseen

tutkimuskysymykseen. Toiseen tutkimuskysymykseen taas muodostin vastaukset vertailemalla tutkittavista muodostettuja kokonaiskuvia keskenään.

6.5 Tutkimuseettisiä huomioita

Kaiken ihmistieteellisen tutkimuksen on oltava eettisesti kestävä. Sen on kunnioitettava tutkittavan itsemääräämisoikeutta, vältettävä vahingon aiheuttamista ja turvattava tutkittavien yksityisyys ja tietosuoja. Jotta nämä asiat toteutuisivat tutkittaessa lapsia ja nuoria, on tutkijan kiinnitettävä huomiota lasten ja nuorten erityispiirteisiin tutkimuskohteina. Lapset ja nuoret ovat monin tavoin vajaavaltaisia kansalaisia ja alisteisessa asemassa aikuisiin nähden. He eivät aina pysty itse arvioimaan tutkimuksen merkitystä ja omaa rooliaan siinä. (Pekkarinen 2018.) Näistä syistä järjestelin haastattelut niin, että haastattelin ensin nuorten vanhempia ja pyysin haastattelujen yhteydessä kirjalliset luvat heidän alaikäisten lastensa haastattelemiseen. Tutkimusluvan pyytäminen on yleinen käytäntö etenkin alle 15-vuotiaita tutkittaessa, vaikkei se ole aina välttämätöntä. Kun tutkimus ei vahingoita lasta ja hän on itse kykenevä muodostamaan näkemyksensä, lupa ei ole välttämätön. (Pekkarinen 2018.)

Tässä tutkimuksessa halusin kuitenkin huoltajien kirjallisen luvan tutkimuksen luonteen takia. Koska kerroin tutkittaville melko vähän tutkimuksestani ennen haastatteluja, eivät he voineet etukäteen tietää tarkasti, millaiseen tutkimukseen he ovat osallistumassa. Täysi-ikäisten tutkittavien kohdalla tässä ei ollut suurta eettistä haastetta, sillä he kykenivät täysivaltaisina kansalaisina päättämään itse, osallistuivatko tutkimukseen niillä esitiedoilla, mitkä heille annettiin. Lisäksi vastasin heidän tutkimusta koskeviin kysymyksiin avoimesti, joten heiltä ei varsinaisesti salattu mitään. Koin kuitenkin asianmukaiseksi pyytää huoltajien suostumus alaikäisten ja siten aikuisiin nähden alisteisessa asemassa olevien nuorien haastattelemiseen tällä tavalla.

Haastattelujen anonymisointi tuotti joitain eettisiä haasteita. Tutkimuksesta käyvät ilmi tutkittava seura ja tutkittavat valmennusryhmät, sillä ne ovat mielestäni tutkimuksen kannalta oleellisia tietoja. Tämä aiheuttaa sen, että vaikkei haastateltuja ole nimetty, voi seuran ja sen valmennusryhmät tunteva rajata vaihtoehdot melko pieneen joukkoon. Haastattelujen aikana

osa tutkittavista kertoi oma-aloitteisesti hyvin henkilökohtaisia tietoja itsestään ja elämästään, jotka vaikuttivat heidän näkemyksiinsä tutkimusaiheesta. Tällaisissa tapauksissa vastausten anonymisointiin täytyi kiinnittää erityishuomiota ja tunnistamisvaaran takia vältin tällaisten henkilökohtaisten tietojen kirjoittamista tutkimustuloksien raportointiin. Anonymiteetin säilymisen takia vältin yksittäisten henkilöiden mielipiteiden kertomista ja esitin tulokset mieluummin yleisemmällä tasolla, jolloin yksittäisen tutkittavan vastaukset eivät korostu. Tämän takia en myöskään halunnut spesifioida suorien sitaattien esittäjää enemmän kuin oli tarpeen. Valmentajien kohdalla jouduin kuitenkin selostamaan yksittäisten haastateltavien puheita, sillä kahden valmentajan vastausten eroilla oli merkittävä vaikutus tutkimustuloksiin. Tuloksien esittämisen kannalta ei olisi ollut mielekää yrittää peittää sitä, kumpi valmentajista oli mitään mieltä, sillä heidän vastauksiensa erot olivat oleellinen tutkimustulos. Olin kuitenkin erityisen tarkkana siitä, että selostin yksittäisen valmentajan puheita vain sen verran, kuin tuloksien kannalta oli välttämätöntä.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tulokset. Ensin esittelen analyysini nuorten puheista, sen jälkeen vanhempien puheista ja viimeisenä valmentajien puheista ja vertaan miten nämä puheet sopivat yhteen aikaisempien tutkimusten ja aiheen teoretisointien kanssa. Tämän jälkeen vertailen nuorten, vanhempien ja valmentajien puheita keskenään ja analysoin millaisia yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia niistä löytyy.

7.1 Diskurssit nuorten puheissa

Nuorten puheissa korostuivat ensisijaisesti hauskuusdiskurssi ja tehovalmennusdiskurssi. Kilpaurheiluvilla nuorilla oli selkeitä kilpailullisia tavoitteita ja he merkityksellistivät urheiluaan näiden tavoitteiden kautta. Toisaalta urheilemisen hauskuus oli erottamaton osa nuorten urheiluharrastusta ja syy sille, miksi urheiluharrastukseen oli kiinnitytty. Myös terveysdiskurssi esiintyi nuorten puheissa vahvana, vaikka jäikin hauskuus- ja tehovalmennusdiskurssien alle. Eri diskursseista sosialisatiodiskurssi jäi nuorten puheissa kaikkein pienimpään rooliin, muttei millään tapaa merkityksettömäksi.

Tehovalmennusdiskurssi kietoutui nuorten puheissa hauskuusdiskurssin kanssa mielenkiintoisella tavalla, sillä nuoret kokivat treenien hauskuuden paitsi itseisarvoisesti tärkeänä, myös tärkeänä kehittymiselleen. Harjoittelu koettiin kehittävämmäksi silloin, kun treeneissä on hauskaa ja siellä on hyvä ilmapiiri. Nuoret myös kertoivat kehittymisen ja menestymisen olevan itsessään hauskaa ja mukavaa. Erityisesti diskurssit sekoittuivat puhuttaessa treeniporukan merkityksistä. Treeniporukka merkityksellistyi sekä tehovalmennus- että hauskuusdiskurssin kautta, sillä nuoret kokivat sen sekä tärkeäksi treenien hauskuuden kannalta että ohjaavan heitä harjoittelemaan tehokkaammin. Treeniporukan hauskuus ja sen vaikutukset kehittymiseen eivät olleet toisistaan irrallisia asioita, vaan osa nuorista koki juuri ryhmän tuottaman treenien hauskuuden olevan avainroolissa omassa kehittymisessään. Treeniporukassa kannustavassa ja rennossa ilmapiirissä rankat treenit eivät tuntuneet niin rankoilta ja toisaalta lepsuilu koettiin huomattavasti vaikeammaksi. Treenien hauskuuden

toivottiin tuottavan ilmapiirin, jossa kehittyminen olisi mahdollista ja toisaalta treenien koettiin olevan hauskoja silloin, kun ne kehittävät.

Kumpi on tärkeämpää siinä porukassa treenaamisessa? Se että se on hauskeempaa vai se, että se kehittää paremmin? ”Se että se kehittää. Koska sitten jos se kehittää, niin sitten se on hauskaa.”

Nuoret merkityksellistivät valmentajiaan lähinnä tehovalmennusdiskurssin kautta. Valmentajien toivottiin luovan harjoituksiin vapaan ilmapiirin ja sopivan kurin yhdistelmää, joka edesauttaa kehittymistä. Vapaan ja rennon ilmapiirin ansiosta valmentajalle uskalleta kertoa omista ajatuksistaan ja tunteuksistaan ja riittävä kuri auttaa pitämään fokuksen kehittämisessä kaverien kanssa löpöttelyn sijaan. Valmentajan läsnäolo harjoituksissa koettiin tärkeäksi ennen kaikkea urheilijana kehittymisen kannalta ja nuoret pitivät valmentajan ensisijaisena tehtävänä heidän kehittämistään urheilijoina.

Nuoret pitivätkin urheilijana kehittymistä itseisarvoisesti tärkeänä asiana urheilussaan. Kehittyminen merkityksellisti harjoitusmäärät, rankat harjoitukset ja treeneihin täysillä paneutumisen. Kehittymisen tavoittelun koettiin kuuluvan olennaisesti urheiluun ja jopa sellaisia ajatuksia esiintyi, että urheilijan täytyy kehittyä lajissaan. Kehittymisen huomaaminen koettiin myös erittäin palkitsevana. Sen sijaan voittaminen ja menestyminen eivät näyttäytyneet niin tärkeinä, mutta nekään eivät olleet kenellekään merkityksettömiä. Päinvastoin eräskin nuori kertoi valinneensa lajinsa sen perusteella, missä koki mahdollisuutensa menestyä kaikkein parhaimmiksi.

Vaikka menestymismahdollisuudet vaikuttivat lajivalintaan ja urheilun harrastamiseen, merkityksellistivät nuoret urheiluun kiinnittymistään ja lajivalintaansa suurimmaksi osaksi hauskuusdiskurssin kautta. Kaikkein tärkeimmäksi syyksi valita erilaisista harrastusmahdollisuuksista juuri urheilu nousi se, että nuoret kertoivat pitävänsä urheilemisesta. Eri urheilulajeista yleisurheilun valintaa nuoret merkityksellistivät jossain määrin tehovalmennusdiskurssin kautta kertomalla, miten he kokivat olevansa yleisurheilussa parempia kuin muissa lajeissa. Lajivalinta merkityksellistyi kuitenkin enimmäkseen

hauskuusdiskurssin kautta, sillä kaksi suurinta syytä valita juuri yleisurheilu olivat yleisurheilun mielekkyys lajina ja sieltä löytyvät kaverit.

Kaverit ja sosiaaliset suhteet merkityksellistivät urheilua kaikille nuorille. Osalle ne olivat olleet syy aloittaa yleisurheilu ja osalle syy jatkaa sitä. Nuoret kertoivat, että harjoitukseen on mukavaa mennä niiden ilmapiiriin ja siellä olevien ihmisten takia. Vaikka treeniporukka koettiin tärkeäksi myös harjoittelun kehittävyden kannalta, oli hauskuusdiskurssi tyypillisesti aina läsnä treeniporukasta puhuttaessa.

Yleisurheilussa merkitykselliseksi koettiin yleisurheileminen itsessään. Nuoret kertoivat pitävänsä lajista ja siitä, mitä harjoituksissa tehdään. Harjoituksissa käyminen koettiin mielekkääksi myös sen takia, että harjoituksissa yksinkertaisesti on hauskaa olla. Nuoret kertoivat saavansa urheilusta hyviä kokemuksia ja urheilusta saatavia tunteita he pitivät pääsääntöisesti mukavina. Harjoitusten kerrottiin myös tuottavan hyvää fiilistä. Harjoittelun hauskuus koettiin hyvin tärkeäksi ja osa nuorista oli sitä mieltä, että urheilun suorastaan täytyy olla hauskaa.

Kuinka tärkeää se on sulle, että sä kehityt urheilussa? ”No aika tärkeää, mutta sitten mä yritän aina muistaa, että sitten on myös tärkeää, että pitää siellä myös hauskaa.” Meinaako se joskus unohtua se, että treeneissä pitäisi olla hauskaa? Vai meinaako välillä unohtua, että pitäisi tässä kehittyäkin? ”No meinaa ehkä unohtua, että pitäisi kehittyä (naurua).”

Harjoittelun hauskuus ja kehittymiseen pyrkiminen esiintyivät nuorten puheissa usein yhdessä, sillä niiden koettiin pääsääntöisesti tukevan toisiaan, mutta silti nuoret kokivat ne jossain määrin erillisinä asioina. Nuoret olivat järjestään sitä mieltä, että treeneissä voi olla ja jopa pitää olla hauskaa, vaikka treenattaisiin täysillä tavoitteellisesti. Kuitenkin osa nuorista koki, että hauskanpito itsetarkoituksena voi haitata treenien päätarkoitusta, eli tavoitteellista treenaamista. Osalla nuorista oli myös kokemusta harjoittelusta sellaisessa ryhmässä, jossa tavoitteet olivat hyvin heterogeenisiä ja iso osa ryhmässä harjoitelleista ei suhtautunut harjoitteluun yhtä määrätietoisesti kuin he itse. Tämä oli tuottanut ryhmädynamiikkaan jännitteitä ja vaikka he kertoivat, ettei se haitannut urheilussa kehittymistä, niin he kokivat

tavoitteellisessa ryhmässä harjoittelun paljon mielekkäämpänä. Tavoitteellisuus olikin yksi asioista, jotka tekivät treeneistä hauskoja. Nuoret kokivat, että tavoitteellisuus itsessään on mukavaa ja mielekkäämpi vaihtoehto, kuin pelkkä harrastaminen ilman kilpailullisia tavoitteita. Eräs nuori jopa totesi, että jos hän haluaisi höntsätä, niin hän valitsisi jonkun toisen lajin. Yleisurheilussa häntä kiinnostivat nimenomaan kilpailullisuus, kehittyminen ja menestyminen, jotka tuottivat hyvää mieltä. Myös muut nuoret merkityksellistivät kehittymiseen ja hyviin tuloksiin pyrkimistä niiden tuottamalla mielihyvällä.

Myös terveysdiskurssi ilmeni osittain yhdessä tehovalmennusdiskurssin kanssa. Terveys esiintyi nuorten puheissa sekä itsessään tärkeänä asiana urheilussa että välineenä parempiin urheilusuorituksiin. Erityisesti nuoret hahmottivat urheilun terveysaspekteja tehovalmennusdiskurssin kautta puhuessaan nykyhetkestä. Tällöin terveet elämäntavat olivat tärkeitä ennen kaikkea urheilun takia ja terveistä elämäntavoista puhuttiin ensisijaisesti urheilumenestyksen näkökulmasta. Nuoret merkityksellistivät terveyden myös itsessään tärkeäksi asiaksi, mutta tällöin puhe kääntyi yleensä tulevaisuuteen. Urheilun merkityksellisyyttä tulevaisuudelleen ja urheilun hyötyjä elämälleen he hahmottivatkin tyypillisesti terveysdiskurssin kautta. Nuoret uskoivat urheilun synnyttävän läpi elämän kestävän liikunnallisen elämäntavan, mitä he arvostivat erittäin suuresti. Osa heistä nosti liikunnallisen elämäntavan jopa yhdeksi kaikkein tärkeimmäksi asiaksi urheilussaan.

...mikä näistä sulle on kaikkein tärkeintä urheilussa? "Ehkä tällä hetkellä kuitenkin se tavoitteellisuus ja se, kuinka siitä pystyisi tekemään ehkä jopa työn. Ehkä se on tällä hetkellä, mutta kyllähän se myöhemmin sen jälkeen, että pystyisi ne terveelliset elämäntavat ja eläisi mahdollisimman pitkään."

Nuorten tavassa merkityksellistää urheiluaan liikunnallisten elämäntapojen kautta on terveysdiskurssin lisäksi myös paljon sosialisaatiodiskurssin piirteitä, sillä nuoret selvästi ajattelivat urheilun sosiaalistavan myönteiseksi näkemäänsä elämäntapaan. Muuten sosialisaatiodiskurssi ilmeni nuorten puheissa lähinnä silloin, kun heiltä kysyttiin diskurssille tyypillisistä aiheista ja heitä ohjattiin ajattelemaan myös niitä. Nuoret eivät juurikaan merkityksellistäneet urheiluaan sen sosialisaatiovaikutusten kautta. Kysyttäessä nuoret

kuitenkin tunnistivat hyvin selvästi urheilun vaikutukset heidän elämäänsä ja kasvuunsa ihmisinä. Erityisesti nuoret painottivat urheilusta opittuja taitoja, kuten rohkeutta ja kärsivällisyyttä, joiden he ajattelivat olevan hyödyksi myös urheilun ulkopuolisessa elämässä. Sen lisäksi nuoret kertoivat urheilun luovan hyvää päivärytmiä elämään ja ohjaavan tekemään paremmiksi koettuja valintoja elämässä esimerkiksi päihteiden käytön suhteen. Nuoret eivät kuitenkaan pitäneet urheilun vaikutuksia yksinomaan positiivisina, vaan osa heistä koki urheiluun käytetyn ajan ja energian olevan välillä pois koulusta ja haittaavan jaksamista siellä.

Nuorten vastaukset sopivat yhteen aiempien tutkimuksien (mm. Aarresola 2016; Aarresola & Konttinen 2012a, 2012b; Myllyniemi & Berg 2013) tuloksien kanssa, joiden mukaan nuoret haluavat urheiluharrastukseltaan samanaikaisesti monia eri asioita. Tässäkin tutkimuksessa nuoret halusivat niin menestyä, pitää hauskaa, saada kokemuksia kuin viettää aikaa kaverien kanssa. Myös terveyden merkityksellistäminen on linjassa näiden tutkimusten kanssa. Erona esimerkiksi em. Aarresolan ja Konttisen kyselytutkimukseen ilmeni se, etteivät nuoret tässä tutkimuksessa korostaneet juurikaan henkistä kehittymistä, jota tutkitut pitivät em. tutkimuksessa urheilumenestystä tärkeämpänä.

Nuoret merkityksellistivät urheiluaan hieman eri tavalla kuin valtionhallinnon julkaisuissa heidän urheiluaan merkityksellistetään. Valtionhallinnon painottamat terveys, hyvinvointi ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus esiintyivät nuorten puheissa, mutta ne jäivät vähämerkityksellisemmiksi kuin urheilumenestyksen ja hauskanpidon tavoittelu. Kaikki nuoret kuitenkin kokivat, että heidän urheilunsa samanaikaisesti tukee urheilutuloksien kehittymistä, on hauskaa ja on hyväksi terveydelle ja hyvinvoinnille. Varsinaista ristiriitaa valtionhallinnon linjauksien kanssa ei siis voi katsoa löytyvän. Lajiliittoihin verrattuna nuoret taas merkityksellistivät urheiluaan varsin samalla tavalla urheilussa kehittymisen ja urheilusta nauttimisen korostuessa.

7.2 Diskurssit vanhempien puheissa

Vanhempien puheissa eri diskurssit vaihtelivat hyvin paljon eri vanhempien välillä. Yksikään diskurssi ei esiintynyt vahvana kaikkien vanhempien haastatteluissa eikä mikään diskurssi

jäänyt täysin toisten varjoon. Neljästä haastatellusta vanhemmasta kolmen puheissa hauskuusdiskurssi esiintyi hallitsevana, mutta neljännen vanhemman puheessa se jäi hyvin pieneen rooliin. Myös sosialisatiodiskurssi oli osan vanhemmista puheissa hyvin merkittävässä roolissa, mutta osalla se jäi varsin vähäiseksi. Tehovalmennusdiskurssi ja terveysdiskurssi taas esiintyivät selkeinä kaikkien vanhempien puheiden taustalla, mutta kenelläkään ne eivät nousseet kovinkaan hallitsevaan asemaan.

Hauskuusdiskurssi ilmeni vanhempien puheissa ensisijaisesti niin, että urheilun tuottama onnellisuus ja hyvä mieli oli heidän mielestään erittäin tärkeää. Eräällekin vanhemmalle kaikkein tärkeintä hänen lapsensa urheilussa oli se, että nuori on onnellinen. Toiselle vanhemmalle taas yksi merkittävimmistä toiveista hänen lapsensa urheilu-uralle oli onnistumisen ilon kokemukset. Urheilu näyttäytyi hänelle itseisarvokkaasti tärkeänä juuri sen tuottaman ilon takia. Urheilun tuottamasta ilosta puhuttaessa hauskuusdiskurssi sekoittui usein terveysdiskurssin kanssa. Vanhemmat kertoivat usein samassa lauseessa urheilun tuovan hyvän mielen lisäksi myös kokonaisvaltaisesti hyvän olon ja energiaa elämään. Näiden myös toivottiin säilyvän niin kauan kuin kilpaurheilu jatkuu. Varsin merkittävänä urheilun tuottaman ilon lähteenä vanhemmat pitivät urheilun kautta saatavia kavereita ja muita sosiaalisia kontakteja. Erityisesti vanhemmat arvelivat nuorten itsensä pitävän kavereita tärkeinä urheiluharrastuksessa.

Mikäs siinä, kun sanoit, että se on urheilu itsessään se juttu, niin mikä siinä urheilussa itsessään on se juttu? “Kyllähän se varmaan on se, vaikka kun urheillaan niin kyllähän se vaatii sitä rääkkiä, niin kyllähän itse olen ainakin saanut aina kisan jälkeen sen hyvän fiiliksen. Kyllähän siinä paljon vaihdetaan kaverien kanssa kuulumisia... ...Kyllä se on se yleinen henki siinä kisatouhussa. Se mukava tunne ja tämmöinen. Kyllähän siinä adrenaliinilataukset tulee ja kaikki tämmöiset. Se kokonaisvaltainen hyvä olo tietysti ainakin omalta kohdaltani.”

Hauskuusdiskurssi ja tehovalmennusdiskurssi esiintyivät nuorten tapaan myös vanhempien puheissa osin käsi kädessä, sillä nuorten halu kilpaurheilla tosissaan oli merkittävä nuorten kilpaurheilun merkityksellistäjä. Vanhemmat toivoivat, että heidän lastensa harrastus on nuorten itsensä näköistä ja rakentuu nuorten tahdon ja mielenkiinnon perusteella. Tärkeää oli,

että nuoret saavat tehdä sitä mistä pitävät ja mistä nauttivat. Kun vanhemmat sitten kokivat nuorten itsensä haluavan harjoitella tavoitteellisesti menestystä ja kehitystä hakien, muodostui harrastuksen tavoitteellisuudesta ja nuorten menestyksestä tärkeä asia myös vanhemmille. Urheilumenestys ei välttämättä ollut itsessään itseisarvoista, mutta nuorten halu tehdä mitä itse haluaa, eli pyrkiä menestykseen, oli sitä.

Vanhemmat kuitenkin puhuivat kehittymisestä ja menestymisestä paljon myös tehovalmennusdiskurssista käsin. He kertoivat kehittymiseen ja menestymiseen pyrkimisen ja omien rajojen hakemisen kuuluvan kilpaurheiluun ja vähintäänkin hyväksyivät sen. Osa heistä piti sitä myös itsessään toivottavana. Tavoitteiden ja menestykseen pyrkimisen kerrottiin kuuluvan kilpaurheiluun ja pitävänkin kuulua. Vanhemmat kertoivat nuorten kilpailullisten tavoitteiden olevan oikean suuntaisia ja niiden olevan tärkeitä kehittymisen kannalta. He toivoivat, että nuoret kehittyisivät niin pitkälle kuin se on kenellekin mahdollista ja että se poikisi myös ainakin jonkin tasoista menestystä.

Vanhemmat hahmottivat muiden osapuolien, niin nuorten, valmentajien kuin seurankin, tavoitteet ensisijaisesti kilpaurheilullisina ja kuvailivat muiden tavoitteita lähinnä tehovalmennusdiskurssista käsin. Vaikka vanhempien omat tavoitteet ja tavat merkityksellistää urheilua ponnistivat enemmän hauskuus- ja sosialisatiiodiskursseista, hyväksyivät vanhemmat muiden tavoitteet eikä niitä kritisoitu. Päinvastoin myös vanhemmat itse pitivät esimerkiksi valmentajan ensisijaisena tehtävänä urheilijoiden ominaisuuksien ja tuloksien kehittämistä.

”Kyllähän se valmentajan tehtävä tietysti on hyvin suuri ja kyllähän se varmaan tietysti ehkä se suurin on, että se menestyy siinä lajissaan. Mutta onhan tässä näitä muitakin asioita.”

Vanhemmat merkityksellistivät valmentajan roolia myös sosialisatiiodiskurssista käsin ja vaikka valmentajan päätehtäviksi nähtiin urheilusuoritukselliset asiat, nähtiin heidän roolissaan myös kasvatuksellisia ulottuvuuksia. Heidän toivottiin panostavan myös kasvatus- ja terveystavoitteisiin. Valmentaja nähtiin nuorille merkityksellisenä henkilönä, jolla on paljon mahdollisuuksia vaikuttaa positiivisesti ja rakentavasti nuoren ajatuksiin itsestään ja

tulevaisuudestaan. Valmentaja nähtiin yhdeksi merkittäväksi henkilöksi, joka pystyy ohjaamaan nuoria hyville poluille elämässään.

Sosialisaatiodiskurssi näkyikin vanhempien puheissa ennen kaikkea niin, että vanhemmat kertoivat urheilun, ja hyvän harrastuksen ylipäättään, ohjaavan nuoria hyvään elämään ja pois huonoista vaihtoehdoista. Urheilun kerrottiin ohjaavan terveelliseen elämään ja vähentävän nuoruusiän lieveilmiöitä. Erityisesti vanhemmat kertoivat urheilun ohjaavan pois päihteistä. Vanhemmat kyllä kertoivat ymmärtävänsä, ettei urheilu suoraan estä mitään, mutta urheilullisen identiteetin nähtiin ohjaavan oikeaksi katsottuihin elämänratkaisuihin ja suotuisiksi miellettyihin kaveripiireihin. Urheilun kerrottiin myös kehittävän nuorten luonnetta positiiviseen suuntaan ja opettavan tärkeitä elämäntaitoja. Näistä taidoista vanhemmat nostivat esiin erityisesti sosiaaliset taidot ja erilaisten tilanteiden sietämisen. Tämän kaltaisten elämäntaitojen oppimista pidettiin hyvin merkityksellisenä.

Vanhempien puheissa terveysdiskurssi linkittyi suurelta osin sosialisaatiodiskurssin kanssa. Yksi kaikkein merkittävimmistä vanhempien toiveista oli, että urheilun toivottiin ohjaavan koko elämän kestäväan terveelliseen ja urheilulliseen elämäntapaan. Terveys nähtiin myös välineenä hyvään elämään ja sen uskottiin vaikuttavan positiivisesti nuorten identiteettiin. Silti vanhemmat näkivät myös urheilun välittömät terveysvaikutukset hyvin merkityksellisinä. Urheilun nähtiin luovan niin fyysistä kuin psyykkistä terveyttä ja tuovan energiaa elämään.

”Mun hartain toive on se, että siitä jää semmoinen elinikäinen kipinä urheiluun, että semmoinen terveet elämäntavat. Mä en odota, enkä mä vaadi, enkä mä oikeastaan haluakaan, että hänestä tulee mikään maailmanmestari.”

Vanhempien puheet olivat linjassaan aikaisempien tutkimusten kanssa (mm. Berg 2012; Hoikkala 1993, 92-96; Koski 2000), joiden mukaan vanhemmat pitävät nuorten urheiluharrastuksia ja harrastuksia yleensä hyödyllisinä nuorten kasvulle ja kehitykselle. Tässäkin tutkimuksessa vanhemmat toistivat viestiä, jonka mukaan hyvä harrastus auttaa pysymään poissa elämän syrjäpoluilta ja ohjaa kunnialliseen elämään. Myös hauskuusdiskurssi korostui samaan tapaan kuin viimeisimmässä nuorten vapaa-aikatutkimuksessa (Hakanen ym.

2019, 34). Sen sijaan vanhempien vastaukset erosivat em. vapaa-aikatutkimuksen tuloksista siinä, että kun vapaa-aikatutkimuksen tuloksissa valmennuksen toivottiin olevan laadukasta ensisijaisesti kasvatuksellisesti ja urheilumenestykseen pyrkimistä ei pidetty tärkeänä, merkityksellistivät vanhemmat tässä tutkimuksessa valmennusta ensisijaisesti nuorten urheilullisen kehittämisen kautta. Tehovalmennusdiskurssiin liittyvät asiat nousivatkin tässä tutkimuksessa isompaan rooliin vanhempien vastauksissa kuin aiemmissa tutkimuksissa ja selvityksissä (esim. Hakanen ym. 2019; Kylmänen 2014; Pöyhönen 2015). Huomionarvoista on kuitenkin se, että vanhemmat merkityksellistivät kilpaurheilullisia painotuksia nuorten omalla halulla, eikä urheilumenestys ollut useinkaan heille itseisarvoisesti tärkeää, vaan pyrkimys urheilumenestykseen toteutti muita urheilun tavoitteita. Tämä näkemys toistaa mm. Tuomas Korhosen (2002, 51-54) tutkielman tuloksia.

Vanhempien tapa merkityksellistää nuorten urheilua oli monella tapaa samansuuntainen kuin valtionhallinnon. Myös vanhemmille terveiden elämäntapojen oppiminen ja hyvinvointi olivat tärkeitä nuorten urheilun merkityksellistäjiä. Vanhemmat ja valtionhallinto merkityksellistivät myös urheilumenestyksen tavoittelua hyvin samaan tapaan ja näkivät sen välineenä muihin urheilun tavoitteisiin. Vanhempien puheissa oli kuitenkin myös eroja valtionhallintoon verrattuna, sillä vanhemmat pitivät hauskuusdiskurssiin liittyviä asioita paljon tärkeämpinä. Lajiliittoiin ja kattojärjestöihin verrattuna vanhemmat taas korostivat enemmän terveys- ja sosialisaatiodiskursseihin liittyviä asioita ja vähemmän tehovalmennusdiskurssiin liittyviä asioita. Kuitenkin nuorten tapaan myös vanhemmat näkivät kilpaurheilun tukevan urheilussa kehittymisen lisäksi myös hauskuus-, terveys- ja sosialisaatitavoitteita, joten varsinaisia ristiriitoja ei eri tahojen näkökulmista löydy.

7.3 Diskurssit valmentajien puheissa

Haastatellut valmentajat merkityksellistivät nuorten urheilua ja omaa valmentamistaan hyvin eri tavoilla. Molempien valmentajien puheissa tehovalmennusdiskurssi oli erittäin keskeisessä roolissa, mutta muuten he merkityksellistivät erityisesti omaa valmennustaan hyvin erilaisilla tavoilla. Poikien ryhmän valmentaja puhui ryhmänsä ja valmennuksensa tavoitteista lähes pelkästään tehovalmennusdiskurssista käsin. Vaikka hän tunnisti myös muihin diskursseihin

liittyviä asioita ja piti niitä arvossaan, olivat ne alisteisia sille, että valmennuksen tarkoituksena on kehittää nuoria urheilijoita ja mahdollistaa heille huippu-urheilu ja omien rajojen hakeminen. Yläkouluryhmän valmentaja taas liikkui puheissaan jatkuvasti eri diskurssista toiseen ja merkityksellisesti nuorten urheilua ja omaa rooliaan niiden kaikkien kautta niin, ettei mikään diskurssi noussut selkeästi muita näkyvämmäksi.

Tehovalmennusdiskurssi ilmeni valmentajien puheissa ensisijaisesti siten, että molempien ryhmien kehityskohteet ja tavoitteet olivat ensisijaisesti urheilullisten ominaisuuksien ja taitojen kehittämisen kaltaisia urheilusuorituksellisia asioita. Valmennuksen tavoitteena kerrottiin olevan menestyminen aikuisena ja tällä hetkellä harjoituksissa luotiin pohjaa sitä varten. Molemmat valmentajat merkityksellistivät lähes kaikkea tämän hetken toimintaa sen kautta, että se tukee aikuisiän huippu-urheilua. Esimerkiksi lyhyen tähtäimen tavoitteiden ensisijaisena tavoitteena kerrottiin olevan motivoida nuoria jatkamaan urheilua, sillä kaukaiset tavoitteet nähtiin vaikeasti hahmotettavina epäkonkreettisina asioina. Myös treeni-ilmapiirin merkityksellisyyttä hahmotettiin tulevaisuuden tavoitteiden kautta, sillä rento meininki harjoituksissa koettiin tärkeäksi, jotta motivaatio säilyy sinne asti, jolloin aletaan treenata oikeasti kovaa. Molemmat valmentajat näkivät treeni-ilmapiirin tärkeäksi urheilutulosten kannalta ja näkivät positiivisen ilmapiirin auttavan suoriutumaan urheilussa paremmin. Vaikka hyvä ilmapiiri harjoituksissa oli tärkeää myös itsessään, oli se erityisesti poikien ryhmän valmentajalle tärkeää ensisijaisesti urheilijoiden kehittämisen kannalta.

“Kyllä mä pyrin antamaan niille mahdollisuuden. Ne ketkä haluaa harjoitella, että niistä tulee huippu-urheilijoita tai kilpaurheilijoita, niin mä haluan tarjota riittävän laadukkaan harjoitteluympäristön, että ne pystyy ketkä sen valitsee, niin niillä on mahdollisuudet nousta omaan potentiaaliinsa. Se on ehkä se ykköstavoite kuitenkin...”

Vanhempien tapaan myös valmentajat merkityksellistivät urheilijoiden kehittämistä sillä, että nuoret itse haluavat kehittyä ja tavoitella rajojaan. Tällöin valmentajan tehtäväksi jää auttaa nuoria saavuttamaan tavoitteensa. Valmentajat olettivat nuorten odottavan heiltä riittävää vaatimustasoa kehittyäkseen sekä tasapuolista ja asiantuntevaa valmennusta. Toisaalta molemmat valmentajat kertoivat, että heidän ryhmänsä on nimenomaan kilpaurheiluryhmä ja

etenkin poikien valmentaja painotti, että muiden kuin kehittymistä tavoittelevien nuorten tavoitteisiin vastaaminen ei ole valmennuksessa itseisarvoista. Molemmat valmentajat myös kertoivat, että liikuttaessa kohti huippu-urheilua voivat kilpaurheilulliset tavoitteet alkaa viedä tilaa muilta urheilun myönteiseltä puolilta. Huippu-urheilu koettiin ainakin jossain määrin raa'aksi maailmaksi, joka ei välttämättä ole esimerkiksi se kaikkein terveellisin vaihtoehto. Huippu-urheilun mahdollisesti negatiivisia puolia ei silti pidetty erityisen merkittävänä ja terveydenkin kannalta se nähtiin montaa muuta vaihtoehtoa selvästi paremmaksi.

Valmentajat käsitelivät monia tehovalmennusdiskurssin kautta käsiteltyjä asioita, kuten treeni-ilmapiiiriä, nuorten harrastusmotivaatiota ja nuorten tavoitteita, myös hauskuusdiskurssista käsin. Hauskuusdiskurssissa nämä asiat ilmenivät valmentajille myös itsessään tärkeinä ja niihin haluttiin panostaa. Erityisesti yläkouluryhmän valmentaja korosti näiden myös urheilutulokseen välillisesti vaikuttavien seikkojen itseisarvollisuutta, mutta myös poikien ryhmän valmentajalle ne olivat tärkeitä, vaikkakin alisteisia päätavoitteelle eli urheilijoiden kehittämiseksi.

”Ja sitten ne tykkää olla hallilla, että se on kuitenkin tärkeää, että ne tulee mielellään tuohon ja ne jaksaa olla siellä ja ne voi välillä jäädä treenin jälkeenkin sinne. Ilmapiiiri on sellainen mukava, että ne jaksaa siellä viettää aikaansa ja sitä kautta siellä harjoitellakin. Että jos kun kello naksahtaa niin ei ole tarvetta heti lähteä pois”

Hauskuusdiskurssista käsin kerrotussa puheessa nousi esiin positiivisen ja mukavan treeni-ilmapiiirin tärkeys. Valmentajat kokivat hyvin tärkeäksi, että nuoret haluavat viettää aikaa treeneissä ja siellä on hyvä olla. Molempien valmentajien mielestä se oli tärkeää sekä itsessään että urheilutulosten kannalta. Erityisesti yläkouluryhmän valmentaja koki treenien ilmapiiirin luomisen erityisen tärkeäksi ja kertoi positiivisen ilmapiiirin luomisen yhdeksi tavoitteekseen valmentajana. Hän myös kertoi panostavansa treenien hauskuuteen ilmapiiirin luomisen lisäksi myös treenisisältöjen kautta ja kokevansa positiivisen treeni-ilmapiiirin tärkeäksi ensisijaisesti treenien hauskuuden kannalta. Tämä erottikin valmentajat keskenään, sillä myös poikien valmentaja painotti samoja asioita ja kertoi panostavansa hyvän treeni-ilmapiiirin luomiseen,

mutta hänellä syyt tälle liittyivät ensisijaisesti urheilijoiden kehittämisen mahdollistamiseen eivätkä itseisarvallisesti treenien hauskuuteen.

Treenien hauskuuden sijaan poikien ryhmän valmentajalle itseisarvoisesti tärkeää oli nuorten into urheilla tosissaan. Tätä hän halusi ruokkia niin paljon kuin mahdollista. Tämän takia treeneissä sai käydä silloin, kun itse halusi ja treenien ulkopuolella sai tehdä, mitä itse halusi. Treenien ei välttämättä tarvinnut eikä pitänytkään olla itsessään tilanteena hauskoja, mutta ryhmän valmentaja koki tärkeäksi, että treeneihin tullessaan nuoret oikeasti haluavat tulla sinne treenaamaan tosissaan. Siksi treeneihin ei tarvinnut tulla, jos jonakin päivänä ei siltä tuntunut. Urheilemisen innon säilyminen näyttäytyi merkityksellisempänä kuin yksittäiset treenit, vaikka ne olisivat miten kehittäviä siihen hetkeen.

Molempien valmentajien puheissa esiintyi jonkin verran sosialisatiiodiskurssia. Urheilusta opittuja taitoja pidettiin arvossaan ja urheilun ajateltiin ohjaavan hyväksi miellettyyn elämään. Valmentajat ajattelivat urheilun opettavan paljon erilaisia elämänhallintataitoja, joista esiin nousivat erityisesti itseluottamus, ajanhallinta, pitkäjänteisyys ja tavoitteenasettelu. Urheilun kerrottiin myös opettavan erilaisten tunteiden sietämistä ja toimimaan erilaisten ihmisten kanssa. Urheilijuuden ja fyysisen kyvykkyyden uskottiin vaikuttavan positiivisesti nuorten identiteettiin ja ohjaavan ”paremmille poluille” elämässä. Esiin nousivat myös harjoittelun kautta opitut työnteon ja yhteistyön kaltaiset arvot. Valmentajan rooli näiden asioiden opettamisessa ja arvoihin sosiaalistamisessa nähtiin merkittäväksi ja siten valmentajuutta pidettiin hyvin vastuullisena roolina.

”Mun mielestä se on tärkeintä, että näille nuorille jää siitä just ne terveelliset elämäntavat ja se liikunnallinen elämä tai elämäntapa. Se ainakin nyt, kun on nähnyt omia vanhoja valmennettavia, jotka on lopettaneet yleisurheilun ja nyt kuulee, että kuinka ne edelleen harrastaa liikuntaa, syö terveellisesti ja ovat iloisia, että jäi sellainen, että voivat käydä kuntosalilla yksin, kun osaavat tehdä siellä ja ne käy juoksemassa välillä portaita ja välillä lenkkiä. Se on ollut itselle tärkein, että ei se mikä kenelle jäi parhaimmaksi tulokseksi vaan, että niillä on jäänyt liikunta elämään. Sillä tavalla olen ehkä ohjannut niitä ns. paremmille poluille (naurua). Kyllä se, että opettaa liikunnallisiin elämäntapoihin ja terveelliseen elämään.”

Sosialisaatiodiskurssi sekoittui myös valmentajien puheissa terveysdiskurssin kanssa ja terveelliseen elämäntapaan sosiaalistaminen näyttäytyi urheilijoiden ominaisuuksien ja tuloksien kehittämisen rinnalla kaikkien tärkeimpänä valmentajan tehtävänä. Valmentajat näkivät perusterveellisten elämäntapojen kuuluvan oleellisena osana urheilijan identiteettiin ja niitä käytiin välillä läpi myös harjoituksissa. Myös urheilun välittömille terveysvaikutuksille annettiin huomiota ja niiden ajateltiin voivan olla varsin merkittäviä.

Valmentajien puheet sopivat suurelta osin Côtén ym. (2007b) mallinnukseen nuorten kilpaurheilijoiden valmennuksen tavoitteista, jossa toiminnan hauskuus on erityisasemassa ja se sovitetaan yhteen urheilijoiden järjestelmällisen urheilullisen kehittämisen kanssa. Samalla harjoittelussa liikutaan kohti yhä määrätietoisempaa ja järjestelmällisempää huippu-urheilua, jossa hauskuuden kaltaiset urheilutulokseen liittymättömät tavoitteet väistyvät hiljalleen syrjään. Côtén ym. mallinnuksessa ei kuitenkaan huomioida tässä tutkimuksessa tärkeäksi miellettyä nuorten terveelliseen elämäntapaan kasvattamista. Tämän kaltaiset kasvatukselliset asiat ovat nousseet tärkeiksi myös aiemmissa suomalaisessa kontekstissa tehdyissä tutkimuksissa (esim. Blomqvist ym. 2012; Koski 2007).

Terveelliseen elämäntapaan kasvattaminen sopii kuitenkin hyvin yhteen valtionhallinnon näkemysten kanssa. Valtionhallintoon verrattuna valmentajat merkityksellistivät nuorten urheilua paljon enemmän urheilumenestyksen tavoittelun kautta, mutta huomioivat silti valtionhallinnon korostaman terveysaspektin. Valmentajat myönsivät, että liikuttaessa kohti huippu-urheilua toiminta ei välttämättä enää tue samalla tavalla terveyden kaltaisia urheilun suotuisaksi katsottuja vaikutuksia, mutta juuri nyt he näkivät urheilun olevan hyväksi nuorten terveydelle ja kehitykselle. Valtionhallinnon korostamat asiat siis toteutuivat valmentajien mielestä, vaikka toiminnan keskiössä oli urheilijoiden kehittäminen. Lajiliittojen ja kattojärjestöjen kanssa valmentajien näkemykset menivät lähes yksi yhteen, sillä molemmat korostivat urheilullista kehittymistä ja urheilusta innostumista. Valmentajat kuitenkin korostivat myös urheilun terveysvaikutuksia, joista ei kattojärjestöjen ohjeissa puhuta.

7.4 Tutkittavien poikkeavat diskurssit

Tutkittavat nuoret merkityksellistivät urheiluun vanhempiaan enemmän tehovalmennusdiskurssista, kun taas erityisesti sosialisatiodiskurssi näkyi vanhempien puheissa huomattavasti enemmän kuin nuorilla. Sen sijaan hauskuus- ja terveysdiskurssit näkyivät molempien puheissa samankaltaisesti hauskuusdiskurssin esiintyessä molempien puheissa vahvana ja terveysdiskurssin jäädessä taustalle.

Nuorille itselleen urheilussa kehittyminen ja menestyminen olivat itseisarvoisesti tärkeitä ja merkityksellisiä asioita. Sen sijaan heidän vanhemmilleen ne näyttäytyivät ennemminkin välillisesti tärkeinä ja niihin pyrkiminen auttoi urheilun hauskuus-, sosialisatio- ja terveystavoitteiden saavuttamista. Nuorilla tilanne oli usein täysin toisin päin. Harjoittelun hauskuus ja terveys olivat paitsi itsessään tärkeitä asioita, myös keinoja päästä urheilijana eteenpäin ja kehittyä. Vaikka nuoret ja heidän vanhempansa siis merkityksellistivät nuorten urheilua hyvinkin eri näkökulmista ja eri diskursseista, ei se näkynyt ristiriitoina suhtautumisessa valmentautumiseen tai muuhun käytännön toimintaan harjoituksissa tai kilpailuissa. Monet vanhemmat kertoivat uskovansa nuorten itsensä pitävän urheilussa tällä hetkellä kaikkein tärkeimpinä asioina kehittymistä ja menestymistä ja he kannustivat nuoria näissä pyrkimyksissä. Näin sekä nuoret että vanhemmat pitivät tavoitteellista kilpaurheilua merkityksellisenä ja hyödyllisenä toimintana, vaikkakin eri lähtökohdista.

Mikä sitten sun mielestä on harjoituksissa kaikkein parasta? ... "Ehkä kaverit ja sitten se, että jos on pikajuoksu tai punttitreeni, niin mä tykkään tosi paljon tehdä niitä. Sitten kun huomaa, että kehittyi, niin se kuinka paljon kehittyi esim. peruskuntokauden aikana ja sitten kun pääsee piikkareilla juoksemaan jotain lähtöjä tai muuta, niin se on niin huomattava ero, että se on mun mielestä parasta."

Hauskuusdiskurssin sisällä nuoret ja vanhemmat merkityksellistivät urheilun hauskuutta hieman eri tavoilla. Nuorille se syntyi suurelta osin itse lajin ja sen harjoittelun mielekkyydestä, sillä nuoret kertoivat pitävänsä urheilemisesta, harjoittelusta ja omasta lajistaan. Myös oman kehittymisen huomaaminen ja menestyminen tuntuivat nuorista hyvältä ja tuottivat iloa. Lisäksi

treenikaverit olivat nuorille hyvin tärkeitä ja yhteinen tekeminen kaverien kanssa teki harjoittelusta hauskaa. Sen sijaan vanhempien puheissa hauskuus- ja terveysdiskurssit sekoittuivat keskenään ja he painottivat urheilemisen tuomaa kokonaisvaltaista hyvää oloa ja iloista mieltä.

Nuorilla terveysdiskurssi ei sekoittunut samalla tavalla hauskuusdiskurssiin, mutta muuten terveysdiskurssi ilmeni nuorilla ja vanhemmilla samaan tapaan molempien painottaessa sosialisatiodiskurssiin viittaavaa terveellisen ja liikunnallisen elämäntavan oppimista. Sen sijaan muut sosialisatiodiskurssiin viittaavat asiat esiintyivät vanhempien puheissa paljon vahvempina. Nuoret puhuivat jonkin verran urheilun kautta opittavista elämäntaidoista, mutta muuten puhdas sosialisatiodiskurssi jäi heillä vähäiseksi. Vanhemmat sen sijaan arvostivat ja painottivat urheilun vaikutusta nuorten kasvuun ja identiteettiin. Heille tärkeää oli urheilun hyväksi koettuun elämään ohjaavat vaikutukset, mitä nuoret itse eivät yhtä nuorta lukuun ottamatta painottaneet ollenkaan.

Nuoret ja heidän valmentajansa merkityksellistivät urheilua melko samankaltaisesti. Heidän puheissaan esiintyivät pääasiassa samat diskurssit, mutta toiset diskurssit esiintyivät voimakkaampina nuorilla ja toiset valmentajilla. Valmentajilla tehovalmennusdiskurssi oli hieman suuremmassa roolissa kuin heidän valmentamillaan nuorilla, kun nuoret taas puhuivat hauskuusdiskurssista käsin heidän valmentajiensa enemmän. Eroa nuorten ja valmentajien välille syntyi myös siitä, että valmentajat merkityksellistivät nuorten urheilua sosialisatiodiskurssista nuoria itseään enemmän. Huomionarvoista oli se, että ainoa hyvin puhtaasti urheiluaan tehovalmennusdiskurssista merkityksellistännyt nuori oli sen valmentajan valmennuksessa, joka myös merkityksellisti nuorten urheilua tehovalmennusdiskurssista. Samoin ainoa terveysdiskurssista urheiluaan merkityksellistännyt nuori oli sen valmentajan valmennuksessa, joka kertoi terveellisen ja liikunnallisen elämäntavan olevan nuorten urheilussa kaikkein tärkeintä. Vaikka sekä nuorten että valmentajien puheiden diskursseissa oli keskinäistä vaihtelua, osuivat nuorten ajatukset urheilun merkityksistä hyvin yhteen juuri heidän valmentajiensa kanssa.

“Mä luulen, että odottaa tiettyä vaatimustasoa, että ne kehittyy. Mä en usko, että ne haluaisi, että mä olisin sellainen ”no ei mitään tehdään täällä ihan mitä haluatte”, koska sitten ne tietää itse, että ne ei kehity sillä. Ne odottaa multa tiettyä vaatimustasoa, mutta myös sellaista, että siellä pitää olla kivaa. Joko silleen, että siellä välillä höpötellään tai sitten sitä, että treenien sisällöt on motivoivia.”

Urheilun merkitysten lisäksi myös nuorten ja valmentajien keskinäiset odotukset toisiaan kohtaan osuivat hyvin yhteen. Nuorille valmentajan merkitys syntyi ensisijaisesti siitä, että valmentajan tehtävä on auttaa heitä kehittymään urheilussa. Valmentajan toivottiin pitävän harjoitustilanteessa riittävää kuria yllä, jotta harjoitukset sujuisivat paremmin. Nuoret kertoivat, että muuten harjoitukset saattaisivat mennä keskinäiseksi hauskanpidoksi ja kehittyminen kärsisi. He pitivät siitä, että valmentajan johdolla harjoituksissa on myös mukavaa, mutta se ei ollut valmentajan päätarkoitus.

Diskurssien sisällä nuorten ja valmentajien puheet olivat linjassa keskenään ilman suuria eroavaisuuksia. Molemmat painottivat tehovalmennusdiskurssin sisällä pitkän tähtäimen urheilullista kehittymistä lyhyen tähtäimen tavoitteiden sijaan, mielsivät treenien hauskuuden sekä itsessään tärkeäksi että tärkeäksi urheilullisen kehittymisen kannalta ja pitivät terveitä urheilullisia elämäntapoja tärkeinä. Ainoastaan socialisaatiodiskurssin sisällä syntyi eroja valmentajien arvostaessa vanhempien tapaan urheilun kaidalle polulle ohjaavia vaikutuksia, mitkä eivät olleet kovinkaan merkityksellisiä nuorille.

Vanhemmat merkityksellistivät nuorten urheilua valmentajia enemmän hauskuus- ja socialisaatiodiskursseista, kun taas valmentajilla tehovalmennusdiskurssia esiintyi vanhempia enemmän. Terveysdiskurssi ei kummallakaan ryhmällä noussut pääasialliseksi diskurssiksi, mutta vanhemmilla sitä esiintyi hieman valmentajia enemmän. Erilaisesta lähestymistavasta huolimatta vanhemmat kuitenkin odottivat valmentajilta juuri nuorten urheilulliseen kehitykseen panostamista ja siten vanhempien odotukset valmentajia kohtaan olivat linjassa valmentajien omiin tavoitteisiin.

Tehovalmennusdiskurssin sisällä valmentajat mielsivät nuorten urheilijoiden kehittämisen itseisarvoisemmaksi ja itsestään selväksi tehtäväkseen, kun taas vanhemmat merkityksellistivät urheilumenestykseen pyrkimisen pohjautuvan nuorten omaan haluun. Tosin myös vanhemmille urheilumenestys oli jossain määrin itseisarvoista ja myös valmentajat merkityksellistivät sitä nuorten omalla halulla. Heidän välillään oli kuitenkin selviä painotuseroja ja vanhempien puheissa urheilumenestystä merkityksellistettiin siten usein hauskuusdiskurssin kautta, kun taas valmentajat puhuivat kehittymiseen ja menestymiseen pyrkimisestä enimmäkseen tehovalmennusdiskurssissa. Valmentajat myös merkityksellistivät hauskuutta ja terveyttä välillä jopa ensisijaisesti urheilun kannalta tärkeiksi, kun taas vanhemmille ne olivat lähinnä itseisarvollisesti tärkeitä.

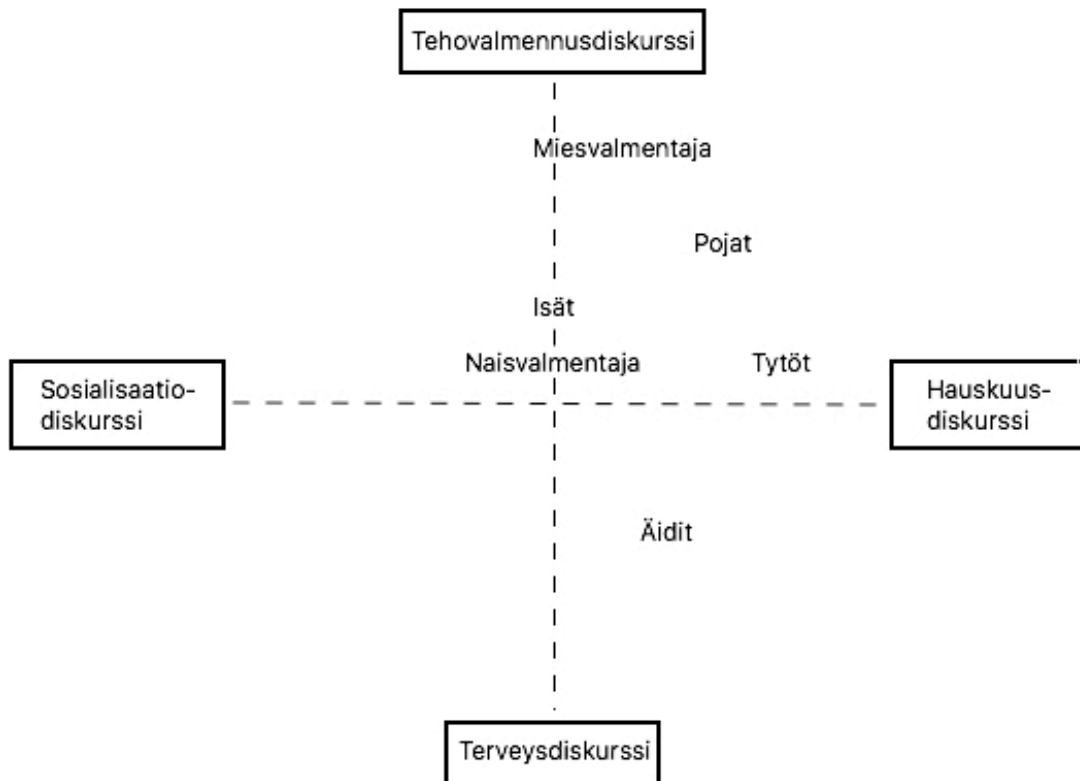
Kyllä mä koen, että se on motivoivampaa, se pitää nuoret paremmin messissä ja sellainen pirteä, mukava ja hauska ympäristö tekee siitä harjoittelusta kepeämpää. Vaikka harjoitellaan kovaa, niin se, että se tunnelma ei ole sellainen niin jäätävä tai sellainen negatiivinen, niin se tekee siitä henkisesti helpompaa treenata kovaa, kun siellä on sellainen leppoisa... Tai ei nyt leppoisa meininki, mutta sellainen positiivinen...

Hauskuusdiskurssin sisällä vanhempien ja valmentajien erot ja samankaltaisuudet olivat hyvin samankaltaisia kuin nuorten ja vanhempien välillä. Valmentajat painottivat vanhempia enemmän positiivista treeni-ilmapiiiriä ja kovaa treeni-intoa, kun taas vanhemmilla esiin nousi terveysdiskurssin piirteitä sisältävä urheilun tuottama kokonaisvaltainen hyvä olo ja onnellisuus. Muuten vanhemmat ja valmentajat puhuivat terveysdiskurssin sisällä samoista asioista painottaen sosialisatiopuheeseen viittaavaa liikunnallisen elämäntavan oppimista. Myös sosialisatioidiskurssissa vanhemmat ja valmentajat puhuivat samoista asioista. Molemmat nostivat esiin sekä urheilusta opitut elämäntaidot että urheilun vaikutukset nuorten henkiseen kasvuun ja identiteettiin. Erona oli se, että vanhemmille nämä asiat olivat valmentajia tärkeämpiä ja vanhemmat merkityksellistivät nuorten urheilua sosialisatioidiskurssista käsin valmentajia enemmän.

Mielenkiintoisena tutkimuskysymyksen ulkopuolisena sivuhuomiona esiin nousi selkeät sukupuolierot tutkittavien puheiden välillä. Tutkittavista nuorista pojat merkityksellistivät

urheiluaan tyttöjä enemmän tehovalmennusdiskurssissa, kun taas tytöillä diskurssit sekoittuivat enemmän ja he merkityksellistivät urheiluaan monista eri diskursseista. Samoin vanhemmista isät puhuivat tehovalmennusdiskurssista käsin paljon äitejä enemmän. Myös valmentajien välillä erot olivat samanlaiset, sillä miespuolinen valmentaja merkityksellisti nuorten urheilua hyvin puhtaasti tehovalmennusdiskurssissa, kun taas naispuolisella valmentajalla kaikki diskurssit olivat esillä toisiinsa sekoittuen. Koska miesvalmentaja valmensi poikia ja naisvalmentaja tyttöjä, olivat nuorten ajatukset urheilusta hyvin samansuuntaisia kuin heidän valmentajillaan, mutta vanhempien ja valmentajien sekä nuorten ja vanhempien välillä esiintyi sukupuolittumiseen viittaavia eroja. Esimerkiksi toisen haastatellun tytön isä merkityksellisti nuorten urheilua tehovalmennusdiskurssissa tyttärtään enemmän, vaikka muuten nuorilla tehovalmennusdiskurssi esiintyi vahvempana kuin heidän vanhemmillaan. Tutkimuksen tuloksien kannalta tutkittavien tasainen sukupuolijakauma osoittautuikin erittäin tärkeäksi ratkaisuksi.

Kuviossa 1 hahmottelen tutkittavien sijoittumista eri diskurssien välimaastoon. Alkuperäisen nuoriin, vanhempiin ja valmentajiin tehdyn jaottelun lisäksi erottelen toisistaan myös sukupuolet tutkimuksessa havaitsemieni selkeiden sukupuolierojen vuoksi. Kuviossa tehovalmennus- ja terveysdiskurssi sekä hauskuus- ja sosialisatiodiskurssi on hahmoteltu toistensa vastinpareiksi, sillä tutkimuksessa ne sekoittuivat kaikkein vähiten keskenään. Tutkittavat on aseteltu kuvioon sen mukaan, miten heidän puheensa asettuivat näiden vastinparien välille. Eri diskursseja ei kuitenkaan pidä hahmottaa samanlaisina selkeinä toistensa vastinpareina, miten esimerkiksi politiikan käsittelyssä käytetyssä poliittisessa nelikentässä konservatiivit ja liberaalit sekä vasemmisto ja oikeisto hahmotetaan. Todellisuudessa tutkittavat eivät liikkuneet pelkästään näiden vastinparien, vaan kaikkien neljän diskurssin, välimaastossa. Eri diskurssit voisi siten asettaa myös eri järjestykseen, jolloin kuvio hahmottuisi erilaisena. Käyttämäni asettelu kuvastaa kuitenkin mielestäni parhaiten tutkimukseni havaintoja ja siten havainnollistaa tutkimustuloksia kaikkein parhaiten.

KUVIO 1. Tutkittavien asettuminen eri diskurssien välille.

8 POHDINTA

Diskurssien erittely tehovalmennus-, hauskuus-, sosialisatio- ja terveysdiskursseihin osoittautui onnistuneeksi ratkaisuksi, sillä näitä kaikkia löytyi erillisinä diskursseina myös tutkittavien puheista. Koin jaottelun myös tuovan nuorten urheilun eri merkitykset riittävän monipuolisesti esiin. Diskurssien erottelu toisistaan osoittautui kuitenkin tutkimuksessa haasteelliseksi. Diskurssit eivät esiintyneet tutkittavien puheissa selvärajaisina, vaan ne sekoittuivat keskenään ja jopa samassa lauseessa saattoi olla useaan eri diskurssiin viittaavia elementtejä. Tämä kertonee ennen kaikkea siitä, ettei nuorten urheilu ilmennyt tutkittaville yksiulotteisena vain tiettyyn päämäärään tähtäävänä toimintana, vaan se näyttäytyi monimerkityksellisenä elämänsisältönä.

Erityisesti tehovalmennus- ja hauskuusdiskurssi sekä terveys- ja sosialisatiodiskurssi esiintyivät päällekkäin ja niiden välille oli vaikeaa tehdä selvää rajaa. Selkeästi tehovalmennusdiskurssiin kuuluva tulevaisuuden huippu-urheilijoiden tuottaminen merkityksellistyi tutkittaville tässä ja nyt mielekkäänä ja elämyksiä tuottavana toimintana, mikä viittaa hyvin selkeästi hauskuusdiskurssiin. Sen sijaan, että urheilun merkitys syntyisi tulevaisuuden menestyksestä tai tämän hetken mielekkyydestä, näyttäytyi tulevaisuuden urheilumenestyksen tavoittelu mielekkäänä tässä ja nyt. Sinänsä tässä ei ole mitään yllättävää, sillä kukapa haluaisi käyttää merkittävää osaa vapaa-ajastaan toimintaan, joka ei tuntuisi mielekkäältä. Tästä syystä nämä diskurssit esiintyivät hyvin usein päällekkäin ja niitä oli tällöin hankalaa erotella toisistaan. Tätäkin selkeämpi diskurssien päällekkäisyys ilmeni sosialisatio- ja terveysdiskurssin välillä. Kuten jo aiemmin totesin, Suomessa lasten ja nuorten urheilun ensisijaisiksi tehtäviksi nähdään kasvatus terveeseen ja liikunnalliseen elämäntapaan (Lämsä 2009), mikä kertoo terveyden edistämisen olevan urheilun kautta tapahtuvan sosialisatian tärkein päämäärä. Näin asia näyttäytyi myös tässä tutkimuksessa. Luokittelin liikunnallisen ja terveen elämäntavan oppimisen kuuluvan terveysdiskurssiin, mutta aivan yhtä hyvin sen voisi luokitella osaksi sosialisatiodiskurssia. Siinä tapauksessa varsinaisen terveysdiskurssin rooli tutkittavien puheissa olisi jäänyt hyvin vähäiseksi ja jopa merkityksettömäksi tutkimustulosten kannalta.

Tehovalmennusdiskurssin iso rooli niin nuorten, vanhempien kuin valmentajien puheissa tukee Aarresolan (2016, 47-51) ajatusta vahvan menestysrationaalisuuden ilmenemisestä nuorten urheilussa. Kaikki osapuolet näyttävät omaksuneen ja hyväksyneen lähtökohdan, jossa kilpaurheiluun kuuluu kehityksen ja menestyksen tavoittelu. Kilpaurheilujärjestelmä ja menestyksen hakeminen toimii urheilun systeeminä, urheilukulttuuria uusintavana ohjausmekanismina, joka ohjaa urheilutoimintaa, eikä ole jatkuvasti neuvoteltavissa (Aarresola 2016, 48). Siten on itsestään selvää, että nuoret kilpaurheilijat, heidän valmentajansa ja heidän urheiluseuransa tavoittelevat käytännön toiminnassaan ensisijaisesti kehitystä ja urheilumenestystä riippumatta siitä, mitä he pohjimmiltaan pitävät urheilussa tärkeänä ja merkityksellisenä. Erityisen mielenkiintoisella tavalla tämä näkyi niiden vanhempien puheissa, jotka eivät pitäneet kehitystä ja menestystä millään tapaa itsessään tärkeinä, mutta ajattelivat niiden silti kuuluvan urheiluun ja hyväksyivät sen mukisematta.

Sen lisäksi, että urheilumenestykseen pyrkimisen katsottiin itsestään selvästi kuuluvan nuorten urheiluun, katsottiin sen tukevan myös sosialisatio-, hauskuus- ja terveystavoitteita. Tämä lienee yksi ratkaisevimmista syistä, miksi menestyksen tavoitteluun pohjaavaa toimintaa ei koettu tarvittavan kyseenalaistavaa. Jo vuosisata sitten syntynyt urheilun hyvä kertomus (Itkonen 2003) vaikuttaisikin elävän edelleen, vaikka sitä onkin jo 1970-luvulta lähtien kyseenalaistettu esittämällä lasten ja nuorten urheilu liian kilpaurheilunhenkisenä kasvatustavoitteiden toteutumiseksi (Kokkonen 2015, 210-211). Suomalaiset mieltävät lasten ja nuorten urheilun toteuttavan myös 2010-luvulla perinteistä urheilun kasvatuksellista tehtävää, mutta ammattimaisen huippu-urheilun ajatellaan eriytyneen tästä arvopohjasta (Ilmanen 2012). Kaikki eivät näin ajattele ja esimerkiksi Helsingin kaupungin taannoista linjausta keskittyä lasten ja nuorten harrasteliikunnan tukemiseen kilpaurheilun jäädessä yhä omakustanteisemmaksi perusteltiin sillä, ettei huippu-urheilu kuulu välttämättä kaupungin toimialaan (Moilanen 2016). Lasten ja nuorten kilpaurheilu rinnastettiin aikuisten kilpa- ja huippu-urheiluun eikä osaksi urheilun hyvän kertomuksen mukaista tarinaa. Tutkittavien puheissa nuorten kilpaurheilu tuki kuitenkin erinomaisesti kaikkia urheilun hyväksi katsottuja vaikutuksia jopa harrasteliikuntaa paremmin. Niinpä puheet, joissa kilpaurheiluun keskittyminen asetetaan vastakkain urheilun kasvatus- ja terveystavoitteiden kanssa, eivät vastanneet tämän tutkimuksen tutkittavien kokemusmaailmaa. Kaikki tutkittavat olivat tyytyväisiä urheilumenestykseen tähtäävään toimintaan riippumatta omista tavoitteistaan.

Vaikka nuoruusvaiheeseen kuuluu oman ympäristön haastaminen ja yhä yksilöllisemmät elämänratkaisut, jotka näkyvät mm. nuorten omaehtoisuuteen pohjautuvien nuorisokulttuuristen liikuntamuotojen suosiossa (Aarresola 2014a; Itkonen 2012; Konttinen 2014a), kaipasivat tutkittavat nuoret ylhäältä alaspäin ohjautuvaa aikuislähtöistä toimintaa. Kehittymisen ja urheilumenestyksen tavoittelu vaati heidän silmissään aikuisten tarkkaa ohjausta. Urheilun hauskuus ja mielekkyys syntyi omaehtoisuuden sijaan siitä, että sai treenata tosissaan valmentajan ja seuran ohjauksessa ja huomata kehittyvänsä. On kuitenkin huomioitava, että tutkittavien nuorten omat tavoitteet olivat hyvin samankaltaisia, kuin heidän valmentajien ja urheilujärjestelmän tavoitteet, jolloin ristiriitaa nuorten ja aikuisten välille ei juuri syntynyt. Vapauden sijaan osa nuorista kaipasi nykyistäkin tiukempaa harjoittelun ohjelmointia, jotta saisi itsensä harjoittelemaan vielä tehokkaammin. Oma-aloitteisesti he eivät kokeneet sen onnistuvan. Aikuisjohtoisiin ylhäältä alaspäin ohjautuviin käytäntöihin sopeutuminen oli helppoa, sillä nuoret sopeutumisen sijaan ennemminkin kaipasivat käytäntöjä, joihin tarttua.

Nykyisen kaltainen ylhäältä alaspäin ohjautuva urheiluseuratoiminta sopii erinomaisesti niille nuorille, joiden motivaation lähteenä on kehittyminen ja menestyminen urheilussa (Aira ym. 2013), mikä pätee myös tämän tutkimuksen tutkittaviin. Vaikka urheiluseuroihin kaivataan nykyistä enemmän alhaalta ylöspäin ohjautuvia vaihtoehtoja (Aira ym. 2013), on hyvä huomata, että n. 60% urheiluseuratoimintaan osallistuvista nuorista kilpaurheilee tavoitteellisesti, mikä tarkoittaa 5.-9. luokkalaisten kohdalla kolmannesta koko ikäluokasta (Aarresola 2016, 18). Merkittävä osa seuroissa liikkuvista nuorista tavoittelee urheilumenestystä, jolloin ylhäältä alaspäin ohjautuva menestyksen tavoitteluun perustuva toiminta sopinee merkittävälle osalle seuroissa liikkuvista nuorista. Seuratoimintaan kaivataan epäilemättä lisää harrasteliikuntavaihtoehtoja niille, joiden motivaation lähteenä ei ole urheilumenestyksen tavoittelu (esim. Aira 2013; Huhta & Nipuli 2011; Myllyniemi & Berg 2013), mutta ainakin tutkimukseni kilpaurheilevat nuoret pitivät tiukasti urheilumenestykseen tähtäävästä toiminnasta. DMSP-mallin mukainen harraste- ja kilpaurheilun erottaminen n. 12-vuotiaana näyttäytyy tässä valossa perusteltuna.

Tämän tutkimuksen tutkittavat nuoret olivat kaikki hyvin kilpaurheiluorientointuneita ja pitivät menestyksen tavoitteluun tähtäävästä toiminnasta. Harrasteliikuntavaihtoehtojen puuttuessa

seuroissa kuitenkin urheilee hyvin kilpaurheilullisissa ryhmissä myös sellaisia nuoria, joiden motivaatio ei synny menestyksen tavoittelusta, vaan heille tärkeämpää on elämyksellisyys ja mielekäs tekeminen vertaisten kanssa (Aira ym. 2013). Tällaisten nuorten tavoittaminen ja heidän urheilun merkityksellistämisen tutkiminen olisi hyvin mielenkiintoista. Olisi mielenkiintoista tietää, miten eri diskurssit ilmenevät heidän ja toisaalta myös heidän vanhempien puheissa. Tässä tutkimuksessa vanhemmat pitivät urheilumenestykseen pyrkimistä tärkeänä suurelta osin sen takia, että nuorten oma halu oli heille tärkeää. Kun nuorten halu kohdistui urheilussa kehittymiseen ja menestymiseen, odottivat myös vanhemmat toiminnan tähtäävän niihin. Olisi mielenkiintoista tietää, muuttuisivatko vanhempien näkökulmat, jos heidän lapsensa eivät pitäisi kehittymistä ja menestymistä niin tavoiteltavina asioina, vaan urheilisivat täysin muista syistä. Olisi myös mielenkiintoista nähdä, muuttuisivatko valmentajien näkemykset, jos heidän valmentamansa nuoret eivät olisi yhtä kilpaurheiluorientoituneita kuin tässä tutkimuksessa.

Myös sukupuolieroja olisi mielenkiintoista tutkia enemmän. Jos selkeitä sukupuolieroja esiintyy laajemminkin, voi niillä olla vaikutusta esimerkiksi siihen, miten mielekkääksi tytöt kokevat kilpaurheiluorientoituneen seuratoiminnan. Merkillepantavaa on se, että Suomen Urheiluliitto käynnisti jo vuonna 2006 tyttö- ja naisprojektin. Sen lähtökohtana oli huomio, että naisyleisurheilijat lopettivat uransa selvästi nuorempina kuin miehet. Projektin aikana todettiin, että merkittävimpiä syitä lopettamisiin olivat tyttöjen kasvattamiseen liittyvien erityispiirteiden ja arvomaailman ymmärtämättömyys. Tyttöjen kasvuympäristön todettiin luovan sosiaalista painetta keskittyä urheilun lisäksi pedantisti myös kouluun, ihmissuhteisiin ja perheeseen. Näiden paineiden todettiin ohjaavan tyttöjä luopumaan urheiluharrastuksestaan. Naisprojektin tarkoituksena oli taata turvallinen toimintaympäristö tytöille ja naisille, jotta he jatkaisivat kilpa- ja huippu-urheilua aikuisikään ja järjestökentän tehtävissä sen jälkeen. Kilpa- ja huippu-urheilun näkökulmasta projekti onnistui, sillä vuosina 2006-2014 naisyleisurheilijoiden määrä kasvoi lähes kolmanneksella ja naisyleisurheilun tulostaso kääntyi laajalla rintamalla nousuun. (Pihlakoski 2014.)

Tyttöjen arvomaailman ymmärtämättömyys on siis jo viime vuosikymmenellä todettu yleisurheiluväen keskuudessa ongelmaksi ja siihen on pyritty puuttumaan. Silti haasteita riittää edelleen. JKU:n seuraväen kanssa käymissäni keskusteluissa on useaan otteeseen tullut

puheeksi, miten lasten ja nuorten ikäluokissa tytöt ovat määrällisesti selvä enemmistö, mutta heistä valtaosa lopettaa urheilu-uransa ennen aikuisikää. Poikia sen sijaan on vaikeampaa saada toimintaan mukaan, mutta heistä paljon suurempi osa jatkaa kilpaurheilua aikuisikään asti. Itse asiassa yleisurheiluväen keskuudessa poikien vähyys koetaan jossain määrin ongelmaksi ja sen yhdeksi selitykseksi on tarjottu sitä, että lasten urheilukoulutoiminta ei vastaa poikien tarpeita. Esimerkiksi SUL:n valmennuspäällikkö Antti Leskinen ja Uudenmaan Yleisurheilun valmennusvastaava Jari Kataja arvelivat näin Uudenmaan Yleisurheilun hallituksen kokouksessa vuonna 2016. Heidän mukaan pojat haluavat yleensä aikaisemmin määrätietoista treeniä kuin tytöt ja lasten ryhmien leikinomainen pelailu usein naispuolisten ohjaajien johdolla ajaa kilpailullisia poikia joukkuelajeihin. Ratkaisuksi esittämilleen huolille he nostavat miesten rekrytoimisen valmentajiksi ja ohjaajiksi, minkä on useissa seuroissa huomattu tuovan poikia harjoituksiin, sekä valmennuksen aktivoimisen kilpailuhenkiseksi, jotta pojat viihtyisivät siinä paremmin. (UUDY ry 2016.)

Edellä kerrottujen esimerkkien perusteella tyttöjen ja poikien tavoitteellisuuksissa ja tavassa yleisurheilulla on havaittu selkeitä eroja. Näyttäisi siltä, että lapsuusvaiheessa yleisurheiluseurojen toiminta vastaa paremmin tyttöjen tarpeita, kun taas nuoruusvaiheessa se kohtaa paremmin poikien kanssa. Esimerkkejä tarkasteltaessa on syytä huomata, että etenkin poikien kilpailuhenkisyys näyttäisi perustuvan lähinnä oletuksille. Tämän tutkimuksen tulokset kuitenkin tukevat molempien edellä mainittujen esimerkkien väitteitä ja ajatuksia. Aihe näyttäisi kaipaavan tieteellistä tarkastelua, jossa voitaisiin syventyä mahdollisiin eroihin poikien ja tyttöjen tavoitteellisuuksissa ja tavassa merkityksellistää urheilua. Se voisi auttaa eri toimijoita käsittelemään toimintaan osallistuvia nuoria ja tarjoamaan nuorille entistä paremmin heidän tarpeensa kohtaavia harrastusmahdollisuuksia.

LÄHTEET

- Aaltonen, M. 2016. Ei vain urheilua. Liikunnan ja urheilun merkitys yhteiskunnan uusiutumisen kannalta. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:2.
- Aarresola, O. 2014a. Ne nykyajan nuoret! Teoksessa K. Mononen, O. Aarresola, P. Sarkkinen, J. Finni, S. Kalaja, A. Härkönen & M. Pirttimäki (toim.) Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä. Urheilijan polun valintavaiheen asiantuntijatyö 2014. KIHUn julkaisusarja nro 46, 96-100.
- Aarresola, O. 2014b. Vanhempien merkitys ja rooli. Teoksessa K. Mononen, O. Aarresola, P. Sarkkinen, J. Finni, S. Kalaja, A. Härkönen & M. Pirttimäki (toim.) Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä. Urheilijan polun valintavaiheen asiantuntijatyö 2014. KIHUn julkaisusarja nro 46, 67-69.
- Aarresola, O. 2015. Lasten ja nuorten monenkirjavat urheilupolut. Teoksessa H. Itkonen ja A. Laine (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 153-168.
- Aarresola, O. 2016. Nuorten urheilupolut: tutkimus kilpaurheiluun sosiaalistumisen normeista, pääomista ja toimijuudesta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Aarresola, O. & Konttinen, N. 2012a. Nuori Urheilija -tutkimus: 14–15- vuotiainen joukkueurheilijoiden harjoittelu, urheilupolut ja mikroympäristö. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja, nro 30.
- Aarresola, O. & Konttinen, N. 2012b. Nuori Urheilija -tutkimus: 14–15- vuotiainen yksilöurheilijoiden harjoittelu, urheilupolut ja mikroympäristö. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja, nro 29.
- Aarresola, O. & Mäkinen, J. 2012. Liikuntajärjestöjen tulosohtaus. Teoksessa Valtion liikuntaneuvosto (toim.) Liikuntajärjestöjen toimialaselvitys. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2012:6, 38-51.
- Aira, T., Kannas, L., Tynjälä, J., Villberg, J. & Kokko, S. 2013 Liikunta-aktiivisuuden väheneminen murrosiässä. Teoksessa Valtion liikuntaneuvosto (toim.) Miksi murrosikäinen luopuu liikunnasta? Helsinki: Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:3, 11–30.

- Andersen, S. S., Bjørndal, C. T. & Ronglan, L. T. 2015b. The ecology of talent development in the Nordic elite sport model. Teoksessa S. S. Andersen, B. Houlihan & L. T. Ronglan (toim.) *Managing Elite Sport Systems*. London: Routledge, 49–66.
- Alasuutari, P. 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Bailey, R., Collins, D., Ford, P., MacNamara, A., Toms, M. & Pearce, G. 2010. *Participant Development in Sport: An Academic Review*. Sport coach UK & Sport Northern Ireland.
- Berg, P. 2012. Kunnan kansalaisia kasvattamassa: vanhempien ja valmentajien näkemyksiä kodin ja urheiluseuran kasvatustehtävistä. Julkaisussa *Nuorisotutkimus* 30. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 34-52.
- Berg, P. 2015. Kaverit ja vakava vapaa-aika. Teoksessa P. Harinen, V. Liikanen, A. Rannikko & P. Torvinen (toim.) *Liikutukseen asti – Vaihtoehtoliikunta, nuoruus ja erottautumisen mieli*. Jyväskylä: LIKES, Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 303, 30–40.
- Berger, P. L., Luckmann, T. 1995. *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. Helsinki: Gaudeamus.
- Blomqvist, M., Häyrynen, M. & Hämäläinen, K. 2012. Valmentajakysely - kuvaus suomalaisten valmentajien taustoista ja valmennusuran aikaisista oppimistilanteista. Jyväskylä: Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus.
- Blomqvist, M., Mononen, K., Koski, P. & Kokko, S. 2019. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa S. Kokko & L. Martin (toim.) *Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa*. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1, 47-56.
- Côté, J., Baker, J. & Abernethy, B. 2007a. Practice and play in the development of sport expertise. Teoksessa G. Tenenbaum & R. C. Eklund (toim.), *Handbook of Sport Psychology*. 3. p. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 184–202.
- Côté, J., Young, B., North, J. & Duffy, P. 2007b. Towards a definition of excellence in sport coaching. *International Journal of Coaching Science*. Vol. 1, 3-17.
- Eskola, J. & Suoranta J. 2008. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Finni, J. 2018. Valmennuspäällikön havaintoja ja hehkutusta. Teoksessa A. Mero (toim.) *Jyväskylän Kenttärheilijöiden tie Suomen yleisurheilun ykkösseuraksi*. Jyväskylä: Jyväskylän Kenttärheilijät, 194-199.
- Giulianotti, R. 2005. *Sport – a critical sociology*. Cambridge: Polity.

- Hakanen, T., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2019. Oikeus liikkuu. Lasten ja nuorten vapaa-
aikatutkimus 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:2.
- Heinilä, K. 2001. Terve sielu terveessä ruumiissa. Jyväskylä: Kopijyvä.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö.
Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2016. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hoikkala, T. 1993. Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Helsinki: Gaudeamus.
- Honkonen, R. & Suoranta, J. 1999. Junioriurheilun monet totuudet. Teoksessa R. Honkonen &
J. Suoranta (toim.) Höntsyä vai tehovalmennusta? Tampere: Tampereen yliopisto, 7-16.
- Huhta, H. & Nipuli, S. 2011. Askelmerkkejä lasten ja nuorten nykyaikaiseen kilpaurheiluun.
Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Nuori Suomi verkkojulkaisuja 40.
- Hämäläinen, K. 2008. Urheilija ja valmentaja urheilun maailmassa: eetokset, ihanteet ja
kasvatus urheilijoiden tarinoissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Ilmanen, K. 2012. Urheilun eriytynyt moraaliperusta. Teoksessa K. Ilmanen & H. Vehmas
(toim.) Liikunnan areenat: yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta.
Jyväskylän yliopisto, 175-188.
- Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu: tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Helsinki:
Gaudeamus.
- Itkonen, H. 2003. Nuorisourheilun muuttuvat käytännöt, tavoitteet ja merkitykset. Teoksessa S.
Aapola & M. Kaarninen (toim.) Nuoruuden vuosisata: suomalaisen nuorison historia.
Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 909, 326–343.
- Itkonen, H. 2012. Nuorten liikkumisen muuttuvat muodot, tilat ja tavoitteet. Teoksessa K.
Ilmanen & H. Vehmas (toim.) Liikunnan areenat: yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia
liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto, 157-174.
- Itkonen, H. 2013. Nuorisokulttuuri ajassa, tilassa ja liikkeessä. Teoksessa T. Jaakkola, J.
Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS- kustannus,
74–95.
- Itkonen, H. 2015. Kansalaistoimintojen kaudet ja muuttuvat käytännöt. Teoksessa H. Itkonen
& A. Laine (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä: Jyväskylän
yliopisto, 39-58.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2016. Diskurssianalyysi: teoriat, peruskäsitteet ja käyttö.
Tampere: Vastapaino.

- Jyväskylän Kenttärheilijat ry. Toimintakäsikirja. Viitattu 1.3.2019.
<https://docs.google.com/document/d/1jz6eVrKRi1Tn5e-1pNklQFAR5Sq9g4P5rLI0PbWDmxE/edit#heading=h.1t3h5sf>.
- Kaivosaaari, A. 2017. ”Lempeä Lydia” – ”Voimakas Björger”: naishiihtäjien representoinnin muutokset Urheilulehden teksteissä 1905-2010. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kenttärheilija. Jyväskylän Kenttärheilijat Ry tiedotelehti talvi 2019.
- Kenttärheilija. Jyväskylän Kenttärheilijat Ry tiedotelehti syksy 2018.
- Kinnunen, T. 2018. Nuorisourheilu tappaa liikunnan ilon – ”Vain treeniä ja koulua, muuta ei enää ole”. Yle.fi 14.1.2018. Viitattu 23.7.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10020597>.
- Kokko, S. 2006. Terveystieteen edistäminen osana lasten ja nuorten liikunta- ja urheiluseuratoimintaa. Teoksessa A. Puuronen (toim.) Terveystaju - Nuoret, politiikka ja käytäntö. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 61-74.
- Kokkonen, J. 2013. Liikuntaa hyvinvointivaltiossa: suomalaisen liikuntakulttuurin lähihistoria. Helsinki: Suomen Urheilumuseo.
- Kokkonen, J. 2015. Suomalainen liikuntakulttuuri – juuret, nykyisyys ja muutossuunnat. Helsinki: Suomen Urheilumuseo.
- Konttinen, N. 2014a. Motivaatio urheiluun. Teoksessa K. Mononen, O. Aarresola, P. Sarkkinen, J. Finni, S. Kalaja, A. Härkönen & M. Pirttimäki (toim.) Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä. Urheilijan polun valintavaiheen asiantuntijatyö 2014. KIHUn julkaisusarja nro 46, 19-21.
- Konttinen, N. 2014b. Nuoruusvaiheen yleiset kehitystehtävät. Teoksessa K. Mononen, O. Aarresola, P. Sarkkinen, J. Finni, S. Kalaja, A. Härkönen & M. Pirttimäki (toim.) Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä. Urheilijan polun valintavaiheen asiantuntijatyö 2014. KIHUn julkaisusarja nro 46, 18.
- Korhonen, T. 2002. Lentopallon seuratoiminta kasvatuksen ja identiteettityön kenttänä. Joensuun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, kasvatustieteiden syventävien opintojen tutkielma.
- Koski, P. 2000. Liikunnan kansalaistoiminta kulttuurina - toiminnan merkityksellisyys ja merkitysrakenteet. Teoksessa H. Itkonen, J. Heikkala, K. Ilmanen & P. Koski (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Helsinki: Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 152, 135–154.

- Koski, P. 2005. Pojat, pallo ja pullo: viekö seuratoiminta märkään miehuuteen? *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (1), 624-638.
- Koski, P. 2007. Liikunnan ja urheilun seuratoiminta nuorisotyönä. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 299-319.
- Koski, P. 2009. Liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa. Helsinki: Suomen liikunta ja urheilu.
- Koski, P. 2012. Finnish sports club as a mirror of society. *International journal of Sport Policy and Politics* 4 (2), 257-275.
- Kylmänen, E. 2014. Treeneissä pitää tulla hiki. Palloliitto kysyi, mitä vanhemmat toivovat lasten jalkapalloharrastukselta. *Helsingin Sanomat* 22.1.2014. Viitattu 3.1.2018. <http://www.hs.fi/urheilu/a1390289036938?jako=8ba0fa287d298381456e0d1250459725&ref=email-share>.
- Kärkkäinen, P. 1992. Kisailusta urheiluksi. Teoksessa A. Heikkinen & T. Pyykkönen (toim.) *Suomi uskoi urheiluun*. Helsinki: VAPK-kustannus, 155-163.
- Liikuntalaki 2015. 6 §/10.4.2015/390.
- Lämsä, J. 2009. Lasten ja nuorten liikunta yhteiskunnassa. Teoksessa H. Hakkarainen, T. Jaakkola, S. Kalaja, J. Lämsä, A. Nikander & J. Riski (toim.) *Lasten ja nuorten urheiluvalmennuksen perusteet*. Lahti: VK-Kustannus, 15-42.
- Mero, A. 2018. Jyväskylän Kenttäurheilijoiden synty ja alkuhistoria. Teoksessa A. Mero (toim.) *Jyväskylän Kenttäurheilijoiden tie Suomen yleisurheilun ykkösseuraksi*. Jyväskylä: Jyväskylän Kenttäurheilijat, 6-21.
- Moilanen, K. 2016. Helsinki ajoi joukon urheiluseuroja ahdinkoon - osa harkitsee jo toiminnan ajamista alas. *Hs.fi* 20.9.2016. Viitattu 28.12.2017. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002921622.html>.
- Mononen, K., Blomqvist, M., Koski, P. & Kokko, S. 2016. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.) *Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa*. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4, 27-35.
- MTV-Sport. 2017. Petteri Sihvoselta tuima viesti huippu-urheilupomoille: ”Talon perusta on pielessä”. *Mtv.fi* 21.2.2017. Viitattu 16.11.2017. <https://www.mtv.fi/sport>.
- Myllyniemi, S. & Berg, P. 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja 49.
- Mäenpää, P. & Korkatti, S. 2012. Urheiluseurat 2010-luvulla. Ajatuksia seurojen kehittymisestä ja kehittämisestä. *SLU - Julkaisusarja* 1/2012.

- Ojala, A-L. 2015. Nuorten omaehtoiset ruumiinkulttuurit: lumilautailu esimerkkinä nuorisokulttuurisesta liikkumisesta. Teoksessa H. Itkonen & A. Laine (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto, 169-184.
- Olympiakomitea. 2017a. Sinettiseurakriteerit. Viitattu 28.12.2017.
https://storage.googleapis.com/valo-production/2017/04/sinettiseurakriteerit_esittelykalvot.pdf.
- Olympiakomitea. 2017b. Lasten ja nuorten urheilun laatutekijät. Viitattu 21.5.2018.
<https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2018/03/lasten-ja-nuorten-urheilun-laatutekijat.pdf>.
- Olympiakomitea.fi. Tähtiseurajat - seurojen laatuohjelma. Viitattu 20.5.2018.
<https://www.olympiakomitea.fi/seuratoiminta/tahtiseurajat/tahtiseurajat-seurojen-laatuohjelma/>.
- Pekkarinen, E. 2018. Kuka suostuu lasten ja nuorten tutkimuksessa? Vastuullinentiede.fi 15.3.2018. Viitattu 30.7.2019. <https://www.vastuullinentiede.fi/fi/tutkimuksen-suunnittelu/kuka-suostuu-lasten-ja-nuorten-tutkimuksessa>.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2009. Kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino.
- Pihlakoski, A. 2014. Tasa-arvoa rakennetaan myös urheilukentillä. Ts.fi 31.7.2014. Viitattu 20.7.2019. <https://www.ts.fi/mielipiteet/kolumnit/>.
- Puuronen, A. 2006. Mitä on terveys? Tietoa, taitoa vai tajua? Teoksessa A. Puuronen (toim.) Terveystaju: Nuoret, politiikka ja käytäntö. Nuorisotutkimusseura.
- Pöyhönen, P. 2015. "Mä en oikein tiedä mitä multa odotetaan": nuoren urheiluharrastus vanhempien tulkitsemana. Jyväskylän yliopisto, liikuntakasvatuksen laitos, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma.
- Salasuo, M. 2016. Junnujen raaka pudotuspeli - pyramidin kokoinen hutipotku. Yle.fi 11.4.2016. Viitattu 9.1.2017. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/04/11/tutkija-salasuo-junnujen-raaka-pudotuspeli-pyramidin-kokoinen-hutipotku>.
- Szerovay, M. 2015. Liikunnan ja urheilun järjestökentän muutoksia. Teoksessa H. Itkonen & A. Laine (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto, 117-132.
- Telama, R. 1989. Urheilu kasvatusympäristönä. Teoksessa T. Pyykkönen, R. Telama & J. Juppi (toim.) Liikkuvat lapset. Lapset liikunnan harrastajina ja urheilijoina. Helsinki: Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 114, 87-96.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Uudenmaan Yleisurheilu UUDY ry. Hallituksen kokous 5/2016.

https://www.google.com/url?sa=t&ret=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwjGo9bXxcPjAhXmsosKHYXnBG8QFjACegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fwww.uudy.fi%2Fdatafiles%2Fuserfiles%2FFile%2FP%25C3%25B6yt%25C3%25A4kirjat%25202016%2Fuudy_hallituksen%2520kokous%25205_2016.doc&usg=AOvVaw3EeDSmTyrcSRB-5CJUvp3x.

Valtion liikuntaneuvosto. 2013. Urheiluseurat kunniaan. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:7.

Valtion liikuntaneuvosto. 2015. Valtionhallinto liikunnan edistäjänä 2011-2015. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:4.

Walters, S. R., Payne, D., Schluter, P. J. & Thomson, R. W. 2010. It's all about winning, isn't it? Competing discourses in children's sport in New Zealand. *European Journal for Sport and Society* 7 (2), 105–116.

Yleisurheilu.fi. 2018. JKU juhli Kalevan maljan voittoa neljättä kertaa. Yleisurheilu.fi 9.9.2018. Viitattu 1.3.2019. <https://www.yleisurheilu.fi/uutinen/jku-juhli-kalevan-maljan-voittoa-neljatta-kertaa>.

Yläjärvi, E. 2018. Kaksi harrastusmaailmaa. *Helsingin Sanomat* 6.1.2018.

Zacheus, T. & Saarinen, A. 2019. Lasten ja nuorten liikunnan harrastaminen ja sen taustalla vaikuttavat syyt. Teoksessa T. Hakanen, S. Myllyniemi & M. Salasuo (toim.) *Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja, nro 61.

LIITTEET

LIITE 1.

Haastattelurunko nuoret

Teema 1: Urheilutausta

- Kuinka pitkään olet harrastanut yleisurheilua?
- Mitä muita lajeja olet harrastanut / harrastat? Kuinka pitkään?
- Miten päädyit juuri yleisurheilun pariin?
- Mitkä asiat vaikuttivat yleisurheilun aloittamiseen?
- Miksi kiinnostuit lajista?

Teema 2: Urheilijuus

- Kuinka paljon harjoittelet viikossa? Myös muu kuin ohjattu harjoittelu.
- Kuinka paljon harjoittelusta on ohjattua ja kuinka paljon omatoimista?
- Miten muuten vietät vapaa-aikaasi koulun ulkopuolella?
- Kuuluuko urheilu mielestäsi vapaa-aikaan?
- Miksi juuri urheilu ja yleisurheilu?
- Millaista kuvittelisit elämäsi olevan, jos et urheilisi?
- Mitä kaverisi (jotka eivät yleisurheile) ajattelevat harrastuksestasi?
- Kerrotko siitä heille?
- Oletko ylpeä harrastuksestasi? Miksi?
- Millaisia yleisurheilijat ovat?
 - o Ominaispiirteitä?
 - o Osaatko verrata muiden lajien harrastajiin?
- Onko harjoitukseen mukavaa mennä? Miksi?

Teema 3: Harjoitusten sisältö

- Mitä yleisurheiluharjoituksissa yleensä tehdään? (esim. kuvaile harjoitusten kulku)
- Mikä harjoituksissa on kaikkein parasta?
- Onko harjoituksia mielestäsi liian vähän, sopivasti tai liikaa?

- Mitä kuvittelet vanhempien ja valmentajien ajattelevan?
- Ketä harjoituksissa on yleensä paikalla lisäksesi?
- Millaista harjoittelu olisi, jos valmentaja olisi/ei olisi yleensä paikalla?
- Millaista harjoittelu olisi, jos harjoittelisit yleensä yksin/porukassa?
- Jos saisit päättää, niin miten muuttaisit harjoittelua?

Teema 4: Tavoitteet yleisurheilussa

- Millaisia tavoitteita olet asettanut yleisurheiluharrastukselle?
- Miten tavoitteisiin pyrkiminen näkyy?
- Millaisia tavoitteita treenikaverillasi on?
- Miten tärkeää urheilijana kehittyminen on sinulle? Entä voittaminen?
- Entä harjoittelukavereille samassa treeniryhmässä?
- Millaisia tavoitteita ajattelet valmentajalla olevan?
- Millaisia tavoitteita ajattelet vanhemmillä olevan?

Teema 5: Urheilemisen hyödyt

- Millaista hyötyä arvelet urheilusta olevan tulevaisuuttasi ajatellen?
- Entä arveletko siitä olevan haittoja?
- Luuletko että vanhempien mielestä urheilusta on hyötyä muuhun elämään?
- Entä valmentajasi mielestä?
- Puhutko näistä asioista treenikaveriesi kanssa? Entä muiden kaverien?
- Puhutaanko treeneissä terveistä elämäntavoista?
- Mitä olet oppinut urheilun ansiosta?

Teema 6: Merkitykset tiivistetysti

- Mikä sinulle on urheilussa tärkeintä?
- Minkä luulet olevan tärkeintä valmentajillesi?
- Entä vanhemmillesi?
- Onko vielä jotain mitä haluaisit kertoa?

Haastattelurunko valmentajat

Teema 1: Reitti valmentajaksi

- Oma lajitausta – mitä harrastanut ja miten pitkään?
- Valmennustausta – miten aloit valmentaa ja miten päädyit nykytilanteeseen?

Teema 2: Tutkimuskohteena oleva ryhmä

- Millainen ryhmä on kyseessä? Miten iso? Mikä ikäisiä? Sukupuolijakauma? Muita erityispiirteitä?
- Kuinka usein ryhmä harjoittelee ja kilpailee?
- Mitä harjoituksissa yleensä tehdään?
- Kuka määrittää sen, miten ryhmä harjoittelee ja kilpailee?
- Mihin kiinnität harjoituksissa erityishuomiota?
- Mitkä ovat ryhmän keskittymiskohteita tällä hetkellä?
- Kuinka paljon nuoret itse vaikuttavat harjoitusten sisältöön?

Teema 3: Tavoitteet valmennuksessa

- Millaisia tavoitteita ryhmällä on tällä hetkellä?
- Kuka määrittää ryhmän tavoitteet?
- Mitä tavoitteita sinulla itselläsi on valmentajana?
- Miksi valmennat?
- Mitä pidät valmentajan tärkeimpänä tehtävänä?
- Mitä pidät valmentajan tärkeimpänä ominaisuutena?
- Mitä tavoitteita nuorilla itsellään on?
- Entä vanhemmilla?
- Mitä kuvittelet nuorten odottavan sinulta?
- Entä vanhempien?

Teema 4: Urheilun hyödyt/vaikutukset

- Millaista hyötyä ajattelet urheilusta olevan nuorten tulevaisuutta ajatellen?
- Mitä vaikutuksia urheilulla on mielestäsi muuhun elämään?
- Mitä luulet nuorien itse ajattelevan urheilun vaikutuksista?

- Entä vanhempien?
- Miten uskot urheilun vaikuttavan nuorten identiteettiin?
- Onko juuri yleisurheilulla jotain erityispiirteitä tässä suhteessa?
- Tulevatko nämä asiat esille nuorten tai vanhempien kanssa?
- Miten kiinnität huomiota näihin asioihin?

Teema 5: Merkitykset tiivistetysti

- Mikä sinulle on urheilussa tärkeintä?
- Minkä luulet olevan tärkeintä nuorille itselleen?
- Entä vanhemmille?
- Onko vielä jotain mitä haluaisit kertoa?

Haastattelurunko vanhemmat

Teema 1: Suhde urheiluun

- Miten muistelet lapsesi päätyneen urheiluharrastuksen pariin? Entä nykyisen päälajin?
- Millainen rooli sinulla on ollut lapsen päätyemisessä urheilun pariin?
- Millainen rooli sinulla on nykyään lapsen harrastuksessa?
- Millainen suhde sinulla on kilpaurheiluun?

Teema 2: Toiveet ja odotukset urheiluharrastusta kohtaan

- Mitä toivot lapsesi saavan yleisurheilulta?
- Mihin valmentajan/seuran pitäisi mielestäsi panostaa?
- Mitä kuvittelisit lapsesi toivovan yleisurheilulta?
- Millaista urheilu-uraa toivot lapsellesi?
- Mitä uskot hänen itse toivovan?
- Minkä näet itsesi tärkeimmäksi tehtäväksi lapsesi urheiluharrastuksen parissa?
- Minkä näet valmentajan tärkeimmäksi tehtäväksi?

Teema 3: Kilpailulliset tavoitteet

- Onko sinulla kilpailullisia/tuloksellisia tavoitteita lapsellesi?

- Onko sinulle tärkeää, että lapsesi menestyy lajissaan?
- Onko sinulle tärkeää, että lapsesi kehittyy lajissaan?
- Miten lapsesi on tähän mennessä menestynyt ja kehittynyt?
- Millaisia kilpailullisia tavoitteita uskot nuorella itsellään olevan?
- Entä valmentajalla?

Teema 4: Urheilun hyödyt/vaikutukset

- Onko urheilusta mielestäsi hyötyä muuhun elämään? Mitä?
- Millainen vaikutus urheilulla on lapsesi elämään?
- Miten erilaista lapsesi elämä olisi, jos hän ei urheilisi?
- Miten uskot urheilun vaikuttavan lapsesi identiteettiin?
- Onko yleisurheilulla jotain erityispiirteitä näiden vaikutusten kannalta?
- Oletko puhunut urheilun vaikutuksista lapsesi kanssa?
- Ovatko nämä asiat nousseet esille valmentajan/seuran kanssa?

Teema 5: Merkitykset tiivistetysti

- Mikä sinulle on lapsesi urheilussa tärkeintä?
- Minkä kuvittelet olevan tärkeintä nuorelle itselleen?
- Entä valmentajalle ja seuralle?

- Onko vielä jotain mitä haluaisit kertoa?